

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2006. gada 27. septembrī\*

Lieta T-322/01

*Roquette Frères SA*, Lestrēma [*Lestrem*] (Francija), ko pārstāv O. Prosts [*O. Prost*],  
D. Vualemo [*D. Voillemot*] un A. Šofels [*A. Choffel*], *avocats*,

prasītāja,

pret

**Eiropas Kopienu Komisiju**, ko sākotnēji pārstāvēja A. Bukē [*A. Bouquet*], V. Vilss [*W. Wils*], A. Velans [*A. Whelan*] un F. Leljevrē [*F. Lelièvre*], pēc tam Bukē, Vilss un Velans, kam palīdz A. Kondomins [*A. Condomines*] un Ž. Ližonī [*J. Liygonie*],  
advokāti,

atbildētāja,

par prasību, pirmkārt, atcelt 1. un 3. punktu 2001. gada 2. oktobra Lēmumā C(2001) 2931 (galīgā redakcija) par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (COMP/E-1/36.756 — Nātrija glukonāts) tiktāl, ciktāl ar to

\* Tiesvedības valoda — franču.

noteikts prasītājam uzliedzamā naudas soda apmērs, otrkārt, par prasību samazināt naudas soda apmēru un, treškārt, par prasību atlidzināt prasītājam prettiesiski saņemtos līdzekļus.

EIROPAS KOPIENU  
PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs J. Azizi [*J. Azizi*], tiesneši M. Jēgers [*M. Jaeger*] un F. Deuss [*F. Dehousse*], sekretārs I. Nacins [*I. Natsinas*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 18. februārī,

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

### Prāvas rašanās fakti

- <sup>1</sup> *Roquette Frères SA* (turpmāk tekstā — "*Roquette*") ir sabiedrība, kas darbojas ķīmijas industrijā. Tā ražo arī nātrija glukonātu.

- 2 Nātrija glukonāts ir daļa no helatoniem, kas ir vielas, kas ražošanas procesā dezaktivizē metāla jonus. Šie procesi īpaši ietver rūpniecisko mazgāšanu (pudeļu vai rīku mazgāšana), virsmu apstrādi (rūsas izturīga apstrāde, attaukošana, alumīnija gravēšana) un ūdens apstrādi. Helatoni tādējādi tiek izmantoti pārtikas rūpniecībā, kosmētikas, farmācijas, papīra un betona ražošanā, kā arī citās rūpniecības nozarēs. Nātrija glukonāts tiek tirgots visā pasaulē, un konkurējošie uzņēmumi darbojas pasaules tirgū.
  
- 3 1995. gadā nātrija glukonāts pasaulē kopumā tika pārdots par aptuveni 58,7 miljoniem EUR, Eiropas Ekonomikas zonā (turpmāk tekstā — “EEZ”) — par aptuveni 19,6 miljoniem EUR. Lietas faktu norises laikā gandrīz visu nātrija glukonātu pasaulē saražoja pieci uzņēmumi, proti, pirmkārt, *Fujisawa Pharmaceutical Co. Ltd* (turpmāk tekstā — “*Fujisawa*”), otrkārt — *Jungbunzlauer AG*, treškārt — *Roquette*, ceturtkārt — *Glucona vof*, kuru līdz 1995. gada decembrim kopīgi kontrolēja *Akzo Chemie BV*, *Akzo Nobel NV* (turpmāk tekstā — “*Akzo*”) 100 % apmērā piederoša meitas sabiedrība, un *Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelpelmeel en Derivaten Avebe BA* (turpmāk tekstā — “*Avebe*”) un, piektkārt — *Archer Daniels Midland Co.* (turpmāk tekstā — “*ADM*”).
  
- 4 1997. gada martā Amerikas Savienoto Valstu Tieslietu ministrija [*United States Department of Justice*] informēja Komisiju, ka pēc lizīna un citronskābes tirgū veiktās izmeklēšanas ir uzsākta izmeklēšana arī par nātrija glukonāta tirgu. 1997. gada oktobrī un decembrī, kā arī 1998. gada februārī Komisijai tika paziņots, ka *Akzo*, *Avebe*, *Glucona*, *Roquette* un *Fujisawa* ir atzinušas, ka ir bijušas aizliegtās vienošanās par nātrija glukonāta cenas noteikšanu un šīs preces pārdošanas apjomu sadali Savienotajās Valstīs un citur dalībnieces. Pēc vienošanās noslēgšanas ar Amerikas Tieslietu ministriju Amerikas valsts iestādes šiem uzņēmumiem uzlika naudas sodus.
  
- 5 1998. gada 18. februārī Komisija saskaņā ar 11. pantu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17 — Pirmā Regula par Līguma [81.] un [82.] panta

īstenošanu (OV 13, 204. lpp.) — galvenajiem nātrija glukonāta ražotājiem, importētājiem, eksportētājiem un pircējiem Eiropā nosūtīja informācijas pieprasījumus.

- 6 Atbilstoši informācijas pieprasījumam *Fujisawa* sazinājās ar Komisiju, lai to informētu, ka ir sadarbojusies ar Amerikas valsts iestādēm saistībā ar iepriekš aprakstīto izmeklēšanu un ka tā vēlas darīt to pašu, pamatojoties uz Komisijas 1996. gada 18. jūlija Paziņojumu par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās, kas skar aizliegtas vienošanās (OV C 207, 4. lpp.; turpmāk tekstā — “Paziņojums par sadarbību”). 1998. gada 12. maijā pēc 1998. gada 1. aprīļa sanāksmes ar Komisiju *Fujisawa* iesniedza rakstveida deklarāciju un materiālus, kuri ietvēra aizliegtās vienošanās vēstures kopsavilkumu, un vairākus dokumentus.
- 7 1998. gada 16. un 17. septembrī Komisija atbilstoši Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktam veica pārbaudes uz vietas sabiedrību *Avebe*, *Glucona*, *Jungbunzlauer* un *Roquette* mītnēs.
- 8 1998. gada 10. novembrī Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumu *ADM*. 1998. gada 26. novembrī *ADM* paziņoja, ka tā sadarbosies ar Komisiju. 1998. gada 11. decembra sanāksmes laikā *ADM* iesniedza “pirmo atskaiti [savas] sadarbības ietvaros”. Pēc tam, 1999. gada 21. janvārī, Komisijai tika nodots uzņēmuma paziņojums un ar lietu saistītie dokumenti.
- 9 1999. gada 2. martā Komisija nosūtīja detalizētus informācijas pieprasījumus *Glucona*, *Roquette* un *Jungbunzlauer*. Ar 1999. gada 14., 19. un 20. aprīļa vēstulēm šie uzņēmumi paziņoja, ka vēlas sadarboties ar Komisiju, un sniedza tai noteiktu informāciju par aizliegto vienošanos. 1999. gada 25. oktobrī Komisija nosūtīja papildu informācijas pieprasījumus *ADM*, *Fujisawa*, *Glucona*, *Roquette* un *Jungbunzlauer*.

- 10 2000. gada 17. maijā, pamatojoties uz tai sniegto informāciju, Komisija *Roquette* un citiem attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja paziņojumu par iebildumiem par EKL 81. panta 1. punkta un Līguma par EEZ (turpmāk tekstā — “EEZ līgums”) 53. panta 1. punkta pārkāpumu. *Roquette* un visi pārējie attiecīgie uzņēmumi, atbildot uz Komisijas iebildumiem, iesniedza rakstveida apsvērumus. Nevienš no lietas dalībniekiem nepieprasīja noklausīšanos, tāpat tie neapstrīdēja paziņojumā par iebildumiem norādītos faktus pēc būtības.
- 11 2001. gada 11. maijā Komisija *Roquette* un citiem attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja papildu informācijas pieprasījumus.
- 12 2001. gada 2. oktobrī Komisija pieņēma Lēmumu C(2001) 2931 (galīgā redakcija) par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanu (COMP/E-1/36.756 — Nātrija glukonāts) (turpmāk tekstā — “Lēmums”). Lēmums *Roquette* tika paziņots ar 2001. gada 11. oktobra vēstuli.
- 13 Lēmums tostarp ietver šādus noteikumus:

“1. punkts

[*Akzo*], [*ADM*], [*Avebe*], [*Fujisawa*], [*Jungbunzlauer*] un [*Roquette*] ir pārkāpušas EKL 81. panta 1. punktu [...] un — sākot ar 1994. gada 1. janvāri — EEZ 53. panta 1. punktu, piedaloties nolīgumā un/vai turpinātās saskaņotās darbībās nātrija glukonāta sektorā.

Pārkāpums ir ildzis:

- [Akzo], [Avebe], [Fujisawa] un [Roquette] gadījumā — no 1987. gada februāra līdz 1995. gada jūnijam;
- [Jungbunzlauer] gadījumā — no 1988. gada maija līdz 1995. gada jūnijam;
- [ADM] gadījumā — no 1991. gada jūnija līdz 1995. gada jūnijam.

[..]

3. punkts

Par 1. punktā minēto pārkāpumu tiek noteikti šādi naudas sodi:

- |                    |                    |
|--------------------|--------------------|
| a) [Akzo]          | 9 miljoni EUR,     |
| b) [ADM]           | 10,13 miljoni EUR, |
| c) [Avebe]         | 3,6 miljoni EUR,   |
| d) [Fujisawa]      | 3,6 miljoni EUR,   |
| e) [Jungbunzlauer] | 20,4 miljoni EUR,  |
| f) [Roquette]      | 10,8 miljoni EUR.  |

[..”

- 14 Lai aprēķinātu naudas soda apmēru, Komisija Lēmumā piemēroja metodoloģiju, kas ietverta Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), kā arī Paziņojumu par sadarbību.
- 15 Pirmkārt, Komisija naudas soda apmēru noteica, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu un ilgumu.
- 16 Šajā sakarā attiecībā uz pārkāpuma smagumu Komisija vispirms uzskatīja, ka attiecīgie uzņēmumi ir izdarījuši ļoti smagu pārkāpumu, ņemot vērā tā būtību, konkrēto ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu EEZ un ietekmi uz konkrēto ģeogrāfisko tirgu (Lēmuma 371. apsvērums).
- 17 Turpinājumā Komisija uzskatīja, ka bija jāņem vērā faktiskā ekonomiskā kapacitāte nodarīt kaitējumu konkurencei un naudas sods jānosaka līmenī, kas garantētu pietiekamu preventīvu iedarbību. Tā rezultātā, pamatojoties uz tirdzniecības apgrozījuma apjomu, kuru pasaules mērogā realizējuši attiecīgie uzņēmumi, pārdodot nātrija glukonātu 1995. gadā — pārkāpuma perioda pēdējā gadā, — ko paziņojuši attiecīgie uzņēmumi pēc Komisijas informācijas pieprasījumiem un no kuriem Komisija aprēķināja šiem uzņēmumiem piederošās attiecīgās tirgus daļas, Komisija šos uzņēmumus iedalīja divās kategorijās. Pirmajā kategorijā tā ietvēra uzņēmumus, kuriem atbilstoši Komisijas rīcībā esošajai informācijai piederēja nātrija glukonāta pasaules tirgus daļas, kas lielākas par 20 %, proti, *Fujisawa* (35,54 %), *Jungbunzlauer* (24,75 %) un *Roquette* (20,96 %). Šiem uzņēmumiem Komisija noteica sākuma summu 10 miljonu EUR apmērā. Otrajā kategorijā tā ietvēra uzņēmumus, kuriem saskaņā ar Komisijas rīcībā esošo informāciju piederēja nātrija glukonāta pasaules tirgus daļas, kas mazākas par 10 %, proti, *Glucona* (aptuveni

9,5 %) un *ADM* (9,35 %). Attiecībā uz šiem uzņēmumiem Komisija noteica sākuma summu 5 miljonu EUR apmērā, t.i., *Akzo* un *Avebe*, kam kopīgi piederēja *Glucona*, — 2,5 miljonu EUR apmērā katrai (Lēmuma 385. apsvērums).

- 18 Turklāt, lai nodrošinātu, ka naudas sodam ir pietiekama preventīva iedarbība, no vienas puses, un lai ņemtu vērā faktu, ka lielajiem uzņēmumiem ir zināšanas un juridiski ekonomiskā infrastruktūra, kas tiem ļauj labāk novērtēt savas rīcības pārkāpjošo raksturu un tās sekas no konkurences tiesību viedokļa, no otras puses, Komisija veica šīs sākuma summas pielāgojumus. Tā rezultātā, ņemot vērā attiecīgo uzņēmumu lielumu un kopējos resursus, Komisija attiecībā uz *ADM* un *Akzo* noteiktajām sākuma summām piemēroja palielinājuma koeficientu 2,5 un tādējādi palielināja šo sākuma summu līdz 12,5 miljoniem EUR *ADM* gadījumā un 6,25 miljoniem EUR *Akzo* gadījumā (Lēmuma 388. apsvērums).
- 19 Attiecībā uz katra uzņēmuma izdarītā pārkāpuma ilgumu sākuma summa tika palielināta par 10 % par gadu, t.i., palielināta par 80 % *Fujisawa*, *Akzo*, *Avebe* un *Roquette* gadījumā, par 70 % *Jungbunzlauer* gadījumā un par 35 % *ADM* gadījumā (Lēmuma 389.–392. apsvērums).
- 20 Tādējādi Komisija attiecībā uz *Roquette* noteica naudas soda pamatsummu 18 miljonu EUR apmērā. Attiecībā uz *ADM*, *Akzo*, *Avebe*, *Fujisawa* un *Jungbunzlauer* pamatsumma tika noteikta, attiecīgi, 16,88, 11,25, 4,5, 18 un 17 miljonu EUR apmērā (Lēmuma 396. apsvērums).
- 21 Otrkārt, attiecībā uz atbildību pastiprinošiem apstākļiem *Jungbunzlauer* uzliktā naudas soda pamatsumma tika palielināta par 50 %, pamatojot ar to, ka šis uzņēmums bija pildījis vadošo lomu aizliegtās vienošanās kontekstā (Lēmuma 403. apsvērums).



- 22 Treškārt, Komisija izvērtēja un noraidīja dažu uzņēmumu argumentus, ka šiem uzņēmumiem būtu piemērojami atbildību mikstinoši apstākļi (Lēmuma 404.–410. apsvērumi).
- 23 Ceturtkārt, piemērojot Paziņojuma par sadarbību B sadaļu, Komisija piešķīra *Fujisawa* “ļoti būtisku samazinājumu” (proti, 80 %) naudas sodam, kas tai būtu uzlikts, ja tā nebūtu sadarbojusies. Turklāt Komisija uzskatīja, ka *ADM* neatbilda nosacījumiem, kas paredzēti šī paša paziņojuma C sadaļā, lai saņemtu sava naudas soda apmēra “būtisku samazinājumu”. Visbeidzot, saskaņā ar šī paziņojuma D sadaļu Komisija piešķīra “nozīmīgu samazinājumu” (proti, 40 %) naudas sodam *ADM* un *Roquette* un 20 % — *Akzo*, *Avebe* un *Jungbunzlauer* (Lēmuma 418., 423., 426. un 427. apsvērumi).
- 24 2002. gada 19. martā Komisija atsaucā Lēmumu tiktāl, ciktāl tas bija pieņemts attiecībā uz *Jungbunzlauer*. 2004. gada 29. septembrī Komisija pieņēma jaunu Lēmumu C(2004) 3598 par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (COMP/E-1/36.756 — Nātrija glukonāts) (turpmāk tekstā — “2004. gada 29. septembra lēmums”) attiecībā uz *Jungbunzlauer* un trim citām *Jungbunzlauer* uzņēmumu grupas sabiedrībām (*Jungbunzlauer Ladenburg GmbH*, *Jungbunzlauer Holding AG* un *Jungbunzlauer Austria AG*), tām uzliekot naudas sodu 19,04 miljonu EUR apmērā par to, ka tās ir bijušas aizliegtās vienošanās nātrija glukonāta nozarē dalībnieces. 2004. gada 23. decembrī četras šī pēdējā lēmuma četras adresātes Pirmās instances tiesā par šo lēmumu iesniedza prasību. Šī prasība Pirmās instances tiesas kanceleijā reģistrēta ar lietas numuru T-492/04.

### Process un lietas dalībnieku prasījumi

- 25 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kanceleijā iesniegts 2001. gada 20. decembrī, *Roquette* cēla šo prasību.

- 26 Pēc tiesneša-referenta ziņojuma Pirmās instances tiesa (trešā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un atbilstoši Pirmās instances tiesas reglamenta 64. pantā paredzētajiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem rakstveidā uzdeva jautājumus lietas dalībniekiem, uz kuriem tie sniedza atbildes noteiktajā termiņā.
- 27 Lietas dalībnieku mutvārdu apsvērumi tika uzklauti tiesas sēdē 2004. gada 18. februārī.
- 28 Pēc 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšanas attiecībā uz *Jungbunzlauer Roquette* ar 2005. gada 2. februāra vēstuli pirmām kārtām lūdza noteikt procesa organizatoriskos pasākumus saskaņā ar Pirmās instances tiesas reglamenta 64. panta 4. punktu un, pakārtoti, lūdza, lai Pirmās instances tiesa nosaka visus lietderīgos pasākumus, tādus kā tiesas procesa atsākšana vai lietu apvienošana. Ievērojot vispārējo pareizas tiesvedības principu, Pirmās instances tiesa bez procesa atsākšanas ir uzaicinājusi Komisiju pieņemt nostāju par *Roquette* pieteikumu. Ar 2005. gada 7. marta vēstuli Komisija dara zināmu savu uzskatu, ka tā nevar *Roquette* prasības apmierināt.
- 29 *Roquette* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt Lēmuma 1. punktu, ar kuru konstatēts, ka tiktāl, ciktāl tas attiecas uz *Roquette*, pārkāpums ir ildzis no 1987. gada februāra līdz 1995. gada jūnijam;

— atcelt Lēmuma 3. punktu tiktāl, ciktāl ar to *Roquette* uzlikts naudas sods 10,8 miljonu EUR apmērā;

- izmantot savu neierobežoto kompetenci, lai samazinātu *Roquette* uzliktā naudas soda apmēru;
  
- uzdot Komisijai atlīdzināt *Roquette* no *Roquette* prettiesiski saņemto naudas soda apmēru (pamatsummu un nokavējuma procentus 3,76 % apmērā);
  
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

30 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- prasību noraidīt;
  
- piespriest *Roquette* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

### Juridiskais pamatojums

31 *Roquette* izvirzītie pamati, kas visi ir saistīti ar tai uzliktā naudas soda noteikšanu, attiecas, pirmkārt, uz pārkāpuma smagumu, otrkārt, pārkāpuma ilgumu, treškārt, atbildību mikstinošu apstākļu pastāvēšanu, ceturtkārt, tās sadarbību administratīvā procesa laikā un, piektkārt, *ne bis in idem* principa piemērošanu attiecībā uz naudas sodiem, kurus tai bija uzlikušas Savienoto Valstu valsts iestādes.

## I — Par pārkāpuma smagumu

### A — Ievads

- 32 Attiecībā uz Komisijas izdarīto pārkāpuma smaguma vērtējumu *Roquette* izvirza trīs iebildumus, kas saistīti, pirmkārt, ar nepareizu vērā ņemamā tirdzniecības apjoma noteikšanu, otrkārt, ar nepilnīgu aizliegtās vienošanās ietekmes uz konkrēto tirgu novērtējumu un, treškārt, ar to, ka vērā nav ņemta *Roquette* rīcība.
- 33 Pirms tiek lemts par šo atšķirīgo iebildumu pamatotību, ir lietderīgi atgādināt noteiktus vērtēšanas kritērijus, kurus izmantojusi Komisija savā Lēmumā attiecībā uz pārkāpuma smagumu.
- 34 No Lēmuma izriet, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu, Komisija vispirms uzskatīja, ka iesaistītie uzņēmumi, ievērojot pārkāpuma raksturu, tā konkrēto ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu EEZ un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjomu, bija izdarījuši ļoti smagu pārkāpumu, kas bija iespaidojis visu EEZ (Lēmuma 334.–371. apsvērumus).
- 35 Turpinot, Komisija uzskatīja, ka tai iesaistītajiem uzņēmumiem ir jāpiemēro “atšķirīga attieksme, lai ņemtu vērā to faktisko ekonomisko kapacitāti nodarīt nozīmīgu kaitējumu konkurencei un [...] noteiktu naudas sodu apmērā, kas garantētu pietiekamu preventīvu iedarbību”. Šajā sakarā Komisija norādīja, ka tā ir ņēmusi vērā katra uzņēmuma īpašo nozīmi un tādējādi — konkrēto tā prettiesiskās rīcības ietekmi uz konkurenci (Lēmuma 378. un 379. apsvērumus).

- 36 Lai novērtētu šos elementus, Komisija ir izvēlējusies balstīties uz iesaistīto uzņēmumu tirdzniecības apgrozījumu, visā pasaulē pārdodot nātrija glukonātu pārkāpuma pēdējā gadā, proti, 1995. gadā. Šajā sakarā Komisija uzskatīja, ka, "tā kā [nātrija glukonāta tirgus bija] vispasaules tirgus, šie skaitļi [sniedza] visatbilstošāko priekšstatu par dalībnieku kapacitāti nodarīt nozīmīgu kaitējumu pārējiem kopējā tirgus dalībniekiem un/vai EEZ" (Lēmuma 381. apsvērumš). Komisija piebilda, ka tā uzskata, ka šo metodi apstiprina apstākļi, ka šī bija pasaules mēroga aizliegtā vienošanās, kuras mērķis, cita starpā, bija sadalīt tirgu pasaules līmenī un tādējādi noteiktās EEZ tirgus zonās novērst konkurenci. Turklāt tā uzskatīja, ka katra no aizliegtās vienošanās dalībniekiem tirdzniecības apgrozījums pasaules līmenī tāpat parādīja tā ieguldījumu aizliegtās vienošanās iedarbīgumā kopumā vai tieši pretēji — nestabilitāti, kas iespaidotu šo aizliegto vienošanos, ja šis dalībnieks tajā nebūtu piedalījies (Lēmuma 381. apsvērumš).
- 37 Uz šī pamata Komisija nolēma izveidot divas uzņēmumu kategorijas, proti, pirmkārt, kategoriju, kas sastāvēja no "trim galvenajiem nātrija glukonāta ražotājiem, kuriem piederēja pasaules tirgus daļas apmērā, kas pārsniedz 20 %", un, otrkārt, kategoriju, kas sastāvēja no uzņēmumiem, kuriem "piederēja daudz mazākas pasaules nātrija glukonāta tirgus daļas (mazākas par 10 %)" (Lēmuma 382. apsvērumš). Tādējādi Komisija noteica sākuma summu 10 miljonu EUR apmērā uzņēmumiem pirmajā kategorijā, kurā ietilpa *Fujisawa*, *Jungbunzlauer* un *Roquette*, kam attiecīgi piederēja tirgus daļas aptuveni 36, 25 un 21 % apmērā, un sākuma summu 5 miljonu EUR apmērā uzņēmumiem otrajā kategorijā, proti, *Glucona* un *ADM*, kam katrai piederēja tirgus daļas aptuveni 9 % apmērā. Tā kā *Glucona* bija *Akzo* un *Avebe* kopīpašums, Komisija katram no šiem uzņēmumiem ir noteikusi sākuma summu 2,5 miljonu EUR apmērā (Lēmuma 385. punkts).
- 38 Visbeidzot, lai nodrošinātu, ka naudas sodam ir pietiekama preventīva iedarbība, un lai ņemtu vērā, ka lieliem uzņēmumiem ir zināšanas un juridiski ekonomiskā infrastruktūra, kas tiem ļauj vieglāk konstatēt, ka to rīcība ir uzskatāma par pārkāpumu, un apzināties tās sekas atbilstoši konkurences tiesībām, Komisija pielāgoja sākuma summu. Tā rezultātā, ņemot vērā iesaistīto uzņēmumu lielumu un

kopējos resursus, Komisija *ADM* un *Akzo* sākuma summai, norādot uz pārkāpuma smagumu, piemēroja palielinājuma koeficientu 2,5 un tādējādi palielināja naudas sodu līdz 12,5 miljoniem EUR *ADM* gadījumā un līdz 6,25 miljoniem EUR *Akzo* gadījumā (Lēmuma 388. apsvērumš).

## B — Par tirdzniecības apjoma noteikšanu

### 1. Lietas dalībnieku argumenti

<sup>39</sup> *Roquette* būtībā apgalvo, ka Komisija nav pareizi noteikusi tirdzniecības apgrozījumu, kas bija jāņem vērā, aprēķinot naudas soda pamatsummas apmēru. Saskaņā ar *Roquette* viedokli šis kļūdainais Komisijas vērtējums ir noticis tāpēc, ka Komisija ņēma vērā tirdzniecības apgrozījumu, kas ietvēra tirdzniecības apgrozījumu tās “mātes ūdeņiem” [*eaux mères*], kaut arī Komisijai būtu bijis jāatzīst, ka nātrija glukonāta tirgus, kas ir ņemts vērā attiecībā uz aizliegto vienošanos, “mātes ūdeņus” neietver.

<sup>40</sup> Atgādinājusi, ka “mātes ūdeņi” ir izslēgti no Lēmuma piemērošanas jomas, *Roquette* uzsver, ka no 1999. gada 19. novembra vēstules, kā arī no tās 1999. gada 3. maija atbildes uz Komisijas 1999. gada 2. marta informācijas pieprasījumu un tās 2000. gada 25. jūlija apsvērumiem par paziņojumu par iebildumiem izriet, ka nātrija glukonāts šķidrā formā, ko tā ražo, atbilst tikai “mātes ūdeņiem”, kuri rodas īpaša ražošanas procesa rezultātā, un ka tādējādi tie atšķiras no konkurentu “mātes ūdeņiem”. Tā uz šī pamata apgalvo, ka Komisija nevarēja neapzināties, ka “šķidrāis glukonāts”, uz kuru atsaucas *Roquette*, atbilst “mātes ūdeņiem”, nevis nātrija glukonātam šķidrā formā, kādu ražo tās konkurenti. Šajā sakarā tā atgriežas arī pie Komisijas nostājas tās atbildes rakstā, kur tā netieši esot atzinusi, ka tas, ko *Roquette* dēvē par “mātes ūdeņiem”, nav gluži nātrija glukonāts šķidrā formā.

- 41 *Roquette* apstrīd, ka, nepastāvot norādei uz “mātes ūdeņiem” tās 1999. gada 3. maija un 2001. gada 21. maija atbildēs uz 1999. gada 2. marta un 2001. gada 11. maija informācijas pieprasījumiem, varētu attaisnot to, ka Komisija nenosūķir “mātes ūdeņus” no nātrija glukonātiem šķidrā formā. Saskaņā ar *Roquette* viedokli tās atbildēs ietvertā informācija par tirdzniecības apgrozījumu būtu bijusi jāizvērtē iepriekšējo paskaidrojumu kontekstā, ar kuriem norādīts, ka tās šķidrie glukonāti nav preces, uz kurām attiecas aizliegtā vienošanās. Tā šajā sakarā tāpat atgriežas pie *Fujisawa* 1998. gada 12. maija procesuālā raksta, kurā saskaņā ar tās viedokli ir atzīts, ka “mātes ūdeņi” nav pabeigts izstrādājums un nav aizliegtās vienošanās daļa. Visbeidzot, saskaņā ar *Roquette* viedokli tas, ka lietas dalībnieki nav minējuši *Roquette* šķidrā nātrija glukonāta izslēgšanu no aizliegtās vienošanās, neliedz visām trešām personām un Komisijai konstatēt “mātes ūdeņu” izslēgšanu no aizliegtās vienošanās. Tādējādi saskaņā ar *Roquette* viedokli Komisija būtu varējusi zināt, ka *Roquette* ražotais tā dēvētais “šķidrās glukonāts” faktiski ir “mātes ūdeņi”.
- 42 *Roquette* apgalvo, ka, tā kā tā nevarēja nojaust, ka Komisija neapzinās *Roquette* ražotā šķidrā nātrija glukonāta raksturu, un ka, ja Komisija uzskatīja, ka tās rīcībā esošā informācija nav pietiekama, Komisija nav bijusi pietiekami rūpīga, nepieprasot nepieciešamos paskaidrojumus attiecībā uz atšķirībām starp *Roquette* un pārējo uzņēmumu ražoto “šķidro glukonātu”, lai aprēķinātu tirdzniecības apjomu (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-310/94 *Gruber + Weber*/Komisija, *Recueil*, II-1043. lpp., 242. punkts). Saskaņā ar *Roquette* viedokli lielāka rūpība no Komisijas puses būtu tai ļāvusi iegūt citus dokumentus, kuri apliecinātu *Roquette* veikto “mātes ūdeņu” ražošanu. Visbeidzot, *Roquette* izvirza sava prezidenta-ģenerāldirektora apliecinājumu, ka *Roquette* šķidrās nātrija glukonāts atbilst “mātes ūdeņiem” un ka *Roquette* neražo citus šķidros nātrija glukonātus, izņemot šos “mātes ūdeņus”.
- 43 Pakārtoti *Roquette* uzskata, ka saskaņā ar judikatūru nav nozīmes tam, kas ir vainojams kļūdā naudas soda aprēķinā, un ka, ja notikusi kļūda, naudas sods tāpat tā

rezultātā ir jāsamazina (Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-156/94 *Aristrain/Komisija, Recueil, II-645. lpp., 584.–586. punkts*).

- 44 Tā rezultātā *Roquette* uzskata, ka tās tirdzniecības apgrozījumā, kas ņemams vērā, lai noteiktu naudas soda apmēru, nebija jāiekļauj tās “mātes ūdeņu” pārdošana. Tirdzniecības apgrozījums, kas ņemts vērā Lēmuma 48. apsvērumā, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu, ietvēra *Roquette* “mātes ūdeņu” tirdzniecības apgrozījumu.
- 45 Sekas šai Komisijas kļūdai vērtējumā esot tādas, ka *Roquette* tirdzniecības apgrozījums precei, kas bija pārkāpuma priekšmets, bija mazāks nekā vērā ņemtais tirdzniecības apgrozījums. Ar šo kļūdu vērtējumā Komisija esot rīkojusies pretēji pati saviem noteikumiem un Tiesas noteikumiem šajā jautājumā, kā arī pretēji vienlīdzības un samērīguma principiem. Tā rezultātā *Roquette* nedrīkstēja ierindot starp ražotājiem “pirmajā kategorijā”, kuriem piederošā tirgus daļa pārsniedz 20 % un kuriem naudas soda sākuma summa noteikta 10 miljonu EUR apmērā, un Komisija ir noteikusi pārāk lielu naudas sodu.
- 46 *Roquette* arī atgādina, ka saskaņā ar judikatūru tirdzniecības apgrozījums ir būtisks kritērijs, lai izvērtētu katra uzņēmuma, kas bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks, nozīmi un ka vērā kā norādi par pārkāpuma apmēru var ņemt tikai tirdzniecības apgrozījumu, kas radies, pārdodot preces, kas ir aizliegtās vienošanās priekšmets (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française u.c./Komisija, Recueil, 1825. lpp., 120. punkts*, un iepriekš 42. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Gruber + Weber/Komisija, 237. punkts*, kā arī 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-157/94 *Ensidesa/Komisija, Recueil, II-707. lpp.*). Tā uzskata, ka tāda paša naudas soda saglabāšana pēc tirdzniecības apgrozījuma samazināšanās, izslēdzot rezultātus, kas saistīti ar “mātes ūdeņiem”, pārkāpj vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principus. Pakārtoti tā atgādina par Pirmās instances tiesas autonomiju salīdzinājumā ar Komisiju noteikt naudas sodus, ievērojot Pirmās instances tiesas neierobežoto kompetenci.



- 47 Komisija noraida visus *Roquette* argumentus. Tā uzskata, ka nekas tai neļāva zināt, ka *Roquette* šķidrāis nātrijs glukonāts atbilda tās “mātes ūdeņiem”. Saskaņā ar Komisijas viedokli *Roquette* apzināti saglabāja divdomību šajā sakarā. Pamatojot šo apgalvojumu, tā atgriežas pie *Roquette* 1999. gada 3. maija un 2001. gada 21. maija atbildēm uz Komisijas informācijas pieprasījumiem un *Roquette* 1999. gada 19. novembra vēstulei pievienotā komerciālā dokumenta. Komisija norāda, ka katrā no šiem dokumentiem *Roquette* min šķidro nātrijs glukonātu, nenorādot, ka tie ir “mātes ūdeņi”. Turklāt *Roquette* 1999. gada 19. novembra vēstulē ietvertās norādes uz šķidro nātrijs glukonātu un “mātes ūdeņiem” neļauj skaidri konstatēt, ka *Roquette* tirgoja vienīgi “mātes ūdeņu” veida šķidro nātrijs glukonātu. Komisija uzsver, ka *Roquette* zināja, ka informācijas pieprasījumi bija vērsti uz to, lai novērtētu tirgu, kuru bija iespaidojusi aizliegtā vienošanās, ar mērķi aprēķināt naudas sodus. Tā rezultātā Komisija uzskata, ka ir maz ticams, ka *Roquette*, atbildot uz informācijas pieprasījumiem, nebūtu minējusi savu šķidrā nātrijs glukonāta raksturu, raizējoties par tai nosūtītā formulāra ievērošanu un baidoties, atkāpjoties no tā prasībām, neizpildīt savu pienākumu sadarboties. Komisija apstrīd iepriekš 42. punktā *Roquette* minētā sprieduma *Gruber + Weber*/Komisija attiecināmību, ievērojot, ka izskatāmajā lietā *Roquette* to varētu būt izvirzījusi kļūdainā kārtā. Visbeidzot, Komisija norāda, ka neviens no aizliegtās vienošanās dalībniekiem procesa laikā nav norādījis, ka *Roquette* nātrijs glukonātu šķidrā formā varētu izslēgt no aizliegtās vienošanās piemērošanas jomas.
- 48 Pakārtoti Komisija uzsver, ka, pat ja *Roquette* prece šķidrā veidā būtu izslēdzama, aprēķinot tās nātrijs glukonāta tirdzniecības apgrozījumu, tas neiespaidotu Komisijas noteikto naudas soda sākuma summu 10 miljonu EUR apmērā.
- 49 Tā šajā sakarā norāda, ka naudas sodam jābūt samērīgam ar pārkāpuma smagumu un ilgumu, nevis ar uzņēmuma tīro tirdzniecības apgrozījumu. Pamatnostādnes paredz, ka šis smagums ir jāvērtē atbilstoši pārkāpuma raksturam, tā ietekmei uz tirgu tiktāl, ciktāl tas ir izmērojams, un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjomam. Turklāt Pamatnostādņu 1.A punkts, kā arī judikatūra atzīst, ka vienlīdzīgas

attieksmes principa īstenošana var attiecībā uz vienu un to pašu rīcību novest pie atšķirīgu pasākumu piemērošanas iesaistītajiem uzņēmumiem un šis atšķirības pamatā nav aritmētiski aprēķini (Pirmās instances tiesas 2001. gada 13. decembra spriedums lietā T-48/98 *Acerinox/Komisija, Recueil*, II-3859. lpp., 90. punkts).

- 50 Izskatāmajā lietā Komisija uzskata, ka, pat ja *Roquette* piederošā tirgus daļa samazinātos no 20,96 % līdz 17,4 %, *Roquette* paliktu viena no trim galvenajām nātrija glukonāta ražotājām, attiecībā uz kuru tai bija jānosaka sākuma summa 10 miljonu EUR apmērā. Tā saglabā savu vietu tālu priekšā *ADM* un *Glucona* mātes sabiedrībām, kurām piederēja tirgus daļa, kas mazāka par 10 %, un kurām tika uzlikts naudas sods 5 miljonu EUR apmērā.

## 2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 51 Ievadam ir jāatzīmē, ka saskaņā ar Lēmuma 34. un 38. apsvērumu ir skaidrs, ka prece, kas ir pārkāpuma priekšmets, ir nātrija glukonāts, kas ietver nātrija glukonātu cietā veidā, šķidru nātrija glukonātu un glukonātskābi, izslēdzot precī, kas tiek dēvēta par “mātes ūdeņiem”.
- 52 Turklāt no Lēmuma 48. un 381. apsvēruma izriet, ka Komisijas vērā ņemtie tirdzniecības apgrozījumi ir apgrozījumi, kas iegūti no aizliegtās vienošanās dalībnieku uz Komisijas informācijas pieprasījumiem sniegtajām atbildēm, un ka šie tirdzniecības apgrozījumi atbilst apgrozījumam no nātrija glukonāta pārdošanas visā pasaulē, ko īstenojis katrs no aizliegtās vienošanās dalībniekiem pārkāpuma norises pēdējā gadā, proti, 1995. gadā. Tādējādi uz šī pamata Komisija uzskatīja, ka attiecībā uz 1995. gadu *Roquette* nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījums visā pasaulē palielinājās līdz 12 293,62 miljoniem EUR, un tā rezultātā tika uzskatīts, ka tās daļa pasaules tirgū bija 20,96 % (Lēmuma 48. apsvēruma).

- 53 Pēc Pirmās instances tiesas rakstveidā uzdotā jautājuma Komisija apstiprināja, ka summa 12 293,62 miljonu EUR apmērā atbilda FRF 80 216 582 (Francijas frankiem), summai, kuru *Roquette* bija paziņojusi Komisijai savā atbildē uz 2001. gada 21. maija informācijas pieprasījumu. No šīs atbildes uz 2001. gada 21. maija pieprasījumu izriet, ka summa FRF 80 216 582 apmērā, kas ietver *Roquette* nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījumu visā pasaulē 1995. gadā, atbilst *Roquette* tirdzniecības apgrozījumam, pārdodot nātrija glukonātu cietā veidā (FRF 60 517 501), nātrija glukonātu šķidrā veidā (FRF 16 029 382) un glukonātskābi (FRF 3 669 699) 1995. gadā.
- 54 Visbeidzot, savā replikā *Roquette* ir pievienojusi tās prezidenta-ģenerāldirektora apliecinājumu, saskaņā ar kuru 1995. gadā un pirms tam tā ar nosaukumu “šķidrās glukonāts” bija pārdevusi vienīgi “mātes ūdeņus”. Komisija ne šīs deklarācijas, ne tās norakstu pareizību nav apstrīdējusi ne savās atbildēs uz Pirmās instances tiesas rakstveidā uzdotajiem jautājumiem, ne tiesas sēdē.
- 55 Tā rezultātā ir skaidrs, ka Komisijas vērā ņemtais *Roquette* tirdzniecības apgrozījums ietvēra tirdzniecības apgrozījumu, pārdodot “mātes ūdeņus”, proti, preces, kas nebija daļa no aizliegtās vienošanās priekšmeta. No tā izriet, ka *Roquette* tirdzniecības apgrozījums, kas tika ņemts vērā, lai noteiktu naudas soda apmēru, ir kļūdainš. Tādējādi *Roquette* kļūdainā kārtā ir uzlikts naudas sods, kura apmērs adekvāti neatspoguļo tās statusu tās konkrētās preces tirgū, kura ir bijusi pārkāpuma priekšmets.
- 56 Šīs kļūdas sekas saistībā ar Pirmās instances tiesas neierobežotās kompetences izmantošanu tiks izvērtētas pēc pārējo *Roquette* izvirzīto pamatu vērtējuma.

## C — Par aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi

## 1. Ievada apsvērumi

- 57 *Roquette* būtībā apgalvo, ka Komisija, novērtējot aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi, nav ņēmusi vērā tās ierobežoto ietekmi uz konkrēto tirgu. Tādējādi Komisija esot rīkojusies pretēji pašas praksei un pastāvīgajai judikatūrai, pārkāpjot Regulas Nr. 17 15. pantu un samērīguma principu.
- 58 Šajā sakarā ir jāatgādina pastāvīgā judikatūra, saskaņā ar kuru pārkāpuma smagums ir jāizvērtē, vadoties no vairākiem kritērijiem, it īpaši tādiem kā lietas īpašie apstākļi un tās konteksts, un nepastāvot ierobežojošam vai izsmeļošam obligāti vērā ņemamo kritēriju uzskaitījumam (Tiesas 1996. gada 25. marta rīkojums lietā C-137/95 P *SPO u.c./Komisija, Recueil*, I-1611. lpp., 54. punkts; Tiesas 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord/Komisija, Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts; Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-9/99 *HFB u.c./Komisija, Recueil*, II-1487. lpp., 443. punkts).
- 59 Komisija savās Pamatnostādnēs (1.A punkta pirmā daļa) ir norādījusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu, tā bez šī pārkāpuma rakstura un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lieluma ņemot vērā “[pārkāpuma] konkrēto ietekmi uz tirgu, ja to ir iespējams izmērīt”.
- 60 Attiecībā uz izskatāmo lietu no Lēmuma 334.–388. apsvēruma izriet, ka Komisija faktiski ir noteikusi naudas soda apmēru, kas noteikts, balstoties uz pārkāpuma

smagumu, ņemot vērā šos trīs kritērijus. Proti, šajā kontekstā tā ir ņemusi vērā, ka pārkāpumam bija “konkrēta ietekme uz nātrija glukonāta tirgu” (Lēmuma 371. apsvērumš).

61 Lēmuma 340. apsvērumā Komisija savu analīzi ir uzsākusi šādi:

“Komisija uzskata, ka pārkāpumam, kuru izdarīja uzņēmumi, kuri laika periodā, uz kuru attiecās Lēmums, aptvēra 90 % pasaules nātrija glukonāta tirgus un 95 % Eiropas nātrija glukonāta tirgus, bija konkrēta ietekme uz nātrija glukonāta tirgu EEZ, jo tas tika rūpīgi īstenots. Tā kā pasākumi bija īpaši izstrādāti, lai ierobežotu pārdošanas apjomu, panāktu augstākas cenas, nekā tās būtu bijušas citos apstākļos un pārdotu precī tikai noteiktiem klientiem, tie obligāti ir iespaidojuši normālo tirgus norisi un tāpēc tiem ir bijusi ietekme uz tirgu.”

62 Lēmuma 341. apsvērumā Komisija ir uzsēvusi, ka “ciktāl iespējams, [ir ticis nošķirts] jautājums par aizliegtu vienošanos īstenošanu no jautājuma par šīs īstenošanas ietekmi uz tirgu”, bet ka “tomēr saprotamā kārtā pastāv[ēja] zināma pārklāšanās starp faktiem, kas izmantoti, lai nonāktu pie secinājumiem šajos divos jautājumos”.

63 Tādā veidā, pirmkārt, Komisija vispirms analizēja aizliegtās vienošanās īstenošanu (Lēmuma 342.–351. apsvērumš). Saskaņā ar Komisijas viedokli dažādie elementi, kuri attiecās uz par aizliegtās vienošanās stūrakmeni uzskatīto, proti, tirdzniecības kvotām, parādīja, ka aizliegtā vienošanās ir tikusi īstenoata. Turklāt Komisija atsaucās uz to, ka “aizliegto vienošanos raksturoja pastāvīgas rūpes par mērķa un/vai minimālo cenu noteikšanu”, un piebilda, ka, pēc tās domām, “šīm cenām [bija] jāietekmē dalībnieku rīcība, neraugoties uz faktu, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki

tās sistemātiski nesasniedza” (Lēmuma 348. apsvērumš). Komisija secināja, ka “[aizliegtās vienošanās] ieviešanas efektivitāti nevar apšaubīt” (Lēmuma 350. apsvērumš).

- 64 Otrkārt, Komisija izvērtēja pārkāpuma ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu. Šajā sakarā tā vispirms norādīja uz konkrētā tirgus novērtējumu Lēmuma 34.–41. apsvērumā. Turpinājumā, norādot uz jau Lēmuma 235. un 236. apsvērumā veikto novērtējumu, Komisija, pamatojoties uz *Roquette* mītnes vietā atrastajām divām tabulām (“diagrammām”) (Lēmuma 354. apsvērumš), norādīja:

“Cenu attīstība atbilstoši *Roquette* mītnes vietā atrastajām [diagrammām]” liek domāt, ka aizliegtās vienošanās dalībnieku izvīrītais mērķis vismaz daļēji tika sasniegts. Abas [diagrammas] parāda nātrija glukonāta cenas attīstību [Francijas frankos (FRF)] Eiropā laikā no 1997. līdz 1995. gadam un parāda, ka 1985. gadā Eiropas nātrija glukonāta cena kritās. Ir domājams, ka šī attīstība, iespējams, bija agrākās aizliegtās vienošanās sabrukuma un ražošanas jaudu izmantošanas tālākas palielināšanās rezultāts. 1986. gada beigās cena bija gandrīz par 50 % zemāka nekā 1985. gada sākumā. Ir ļoti iespējams, ka jauno aizliegto vienošanos ieviešana, sākot ar 1986. gadu, nozīmīgi veicināja kraso cenas palielināšanos laikā no 1987. līdz 1989. gadam, kad cena bija divkārtšojusies. Pēc cenas samazināšanās 1989. gadā, kas bija mazāka nekā 1985. gadā, cena līdz 1995. gadam saglabājās aptuveni par 60 % augstāka nekā 1987. gadā.”

- 65 Lēmuma 235. un 236. apsvērumā, uz kuriem norāde ietverta tā 354. apsvērumā, Komisija norādīja:

“(235) Divi pārbaudes laikā *Roquette* mītnē atrastie dokumenti ir pietiekami pašsaprotami un ir pierādījumi par rezultātiem, kas iegūti aizliegtās

vienošanās par nātrija glukonātu rezultātā. Starp tiem ir [diagramma], kas parāda vidējo "Eiropas" cenu no 1977. gada līdz 1995. gadam.

(236) Pārsteidzošā kārtā [viena no diagrammām] parāda, ka 1981. gadā un 1987. gadā, kad attiecīgi tika īstenota "pirmā" un "otrā" aizliegtā vienošanās, cenas strauji cēlās. 1985. gadā cenas strauji kritās, tas atbilst "pirmās aizliegtās vienošanās" beigām, kad *Roquette* no tās izstājās. Krass cenas pieaugums notika laikā no 1987. līdz 1989. gadam, kad nātrija glukonāta cena būtībā palielinājās divas reizes. No 1989. līdz 1995. gadam tā saglabājās aptuveni par 60 % augstāka nekā 1987. gadā, kad tā bija savā zemākajā līmenī. Ir jānorāda, ka pretēji 1981.–1986. gada periodam nātrija glukonāta cenu ievērojami augstu varēja saglabāt līdz 1995. gadam."

66 Turpinājumā Komisija rezumēja, analizēja un noraidīja dažādus ieinteresēto pušu administratīvā procesa laikā izvirzītos argumentus ar mērķi apstrīdēt secinājumu, pie kura tā bija nonākusi, analizējot *Roquette* mītnē atrastās diagrammas. Attiecībā uz *ADM* argumentiem, ar kuriem it īpaši tika apgalvots, ka šī cenas attīstība būtu notikusi arī tad, ja aizliegtā vienošanās nebūtu pastāvējusi, Komisija norādīja (Lēmuma 359., 365. un 369. apsvērumš):

"(359) [...] *ADM* izvirzītie argumenti pārlicinošā veidā neparāda, ka aizliegtās vienošanās īstenošana nav varējusi iespaidot cenu svārstības. Kamēr *ADM* izvirzītais scenārijs var īstenoties, ja aizliegtā vienošanās nepastāv, tas arī pilnībā atbilst aizliegtās vienošanās situācijai. Kapacitātes palielināšanās astoņdesmito gadu vidū varētu būt gan cēlonis, gan iznākums pirmās aizliegtās vienošanās sabrukumam (1981.–1985.). Kas attiecas uz attīstību kopš 1987. gada, tā pilnībā atbilst aizliegtās vienošanās darbības atjaunotai aktivizācijai šajā periodā. Tāpēc apstākli, ka nātrija glukonāta cena sāka

pieaugt, nevar pilnībā izskaidrot tikai ar konkurences norisi, bet tas jāinterpretē, ņemot vērā apstākli, ka dalībnieki bija vienojušies par “cenas sliksni” un tirgus daļu sadali, kā arī par ziņošanas un uzraudzības sistēmu. Visi šie faktori ir veicinājuši sekmīgu cenas pieaugumu.

[..]

(365) Viena no *Roquette* mītnē atrastajām [diagrammām] apliecina, ka laika posmā no 1991. līdz 1995. gadam, kad *ADM* bija aizliegtās vienošanās dalībiece, cenas saglabājās nemainīgas vai nedaudz samazinājās. Nekas neliecina par to, ka cenas būtu samazinājušās, nemaz nerunājot par to, ka cenu līmenis neesot bijis rentabls. Ticamāks izskaidrojums, kāpēc *ADM* no aizliegtās vienošanās izstājās, varētu būt tas, ka tieši pēc pievienošanās tai *ADM* skāra nozīmīgas tehniskās problēmas, kuras turpinājās. Tāpēc tā nevienā brīdī nevarēja izpildīt savas tirdzniecības kvotas.

[..]

(369) Visbeidzot, ir neiedomājami, ka dalībnieki būtu atkārtoti piekrituši tikties dažādās pasaules vietās, lai sadalītu tirdzniecības kvotas, noteiktu cenas un nodalītu klientus šādā ilga laika periodā, ņemot vērā, cita starpā, ar to saistītos riskus, ja tie būtu uzskatījuši, ka aizliegtā vienošanās nekādi neietekmē vai arī tās ietekme uz nātrija glukonāta tirgu ir ierobežota.”

67 Ievērojot šo vērtējumu, dažādos *Roquette* izvīrītos iebildumus attiecībā uz to, vai Komisija ir pierādījusi, ka aizliegtā vienošanās konkrēti ietekmējusi tirgu, var nošķirt atkarībā no tā, vai tie ir saistīti ar Komisijas dedukciju attiecībā uz aizliegtās vienošanās īstenošanu vai kritērijiem, kurus Komisija ņēmusi vērā, lai pierādītu



aizliegtās vienošanās īstenošanu un ietekmi, un citiem kritērijiem, kurus Komisija nav ņēmusi vērā, novērtējot aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi.

2. Par to, ka Komisija ir izvēlējusies kļūdainu paņēmieni, lai parādītu, ka aizliegtā vienošanās ir konkrēti ietekmējusi tirgu

a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

68 Apstrīdot Komisijas vērā ņemto apstākļu attiecināmību, lai pierādītu aizliegtās vienošanās īstenošanu un ietekmi, *Roquette* apstrīd, ka Komisija var konstatēt konkrētās ietekmes pastāvēšanu, vadoties no dedukcijas, kas izdarīta attiecībā uz aizliegtās vienošanās īstenošanu.

69 Konkrētāk, *Roquette* apstrīd, no vienas puses, Komisijas Lēmuma 340.–351. apsvērumā ietverto vērtējumu, kur tā apstiprina, ka, tā kā aizliegtā vienošanās esot bijusi rūpīgi īstenota, tai esot bijis jāiespaido parastā uzvedības shēma, un ka nolīgumu efektīga īstenošana obligāti neparedz tiešu vienu un to pašu cenu un apjomu piemērošanu tirgū, taču pietiek ar tuvināšanos līmenim, par kuru notikusi vienošanās. No otras puses *Roquette* apstrīd, ka Komisija Lēmuma 369. apsvērumā no tā, ka dalībnieki, neraugoties uz riskiem, turpināja tikties ilgu laika periodu, dedukcijas veidā secinājusi, ka pastāvēja ietekme uz tirgu.

70 Komisija apstrīd šīs argumentācijas pamatotību.

## b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 71 Vispirms būtu jāatgādina, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta pirmo daļu Komisijai, aprēķinot naudas sodu uz pārkāpuma smaguma pamata, cita starpā, ir jāņem vērā “[pārkāpuma] konkrētā ietekme uz tirgu, ja to ir iespējams izmērīt”.
- 72 Šajā sakarā ir jāanalizē vārdi “ja to [t.i. — konkrēto ietekmi] ir iespējams izmērīt”. It īpaši tas ir jautājums par to, vai šo vārdu nozīmē Komisija, aprēķinot naudas sodu, var pārkāpuma konkrēto ietekmi ņemt vērā tikai un tiktāl, ciktāl tā spēj šo ietekmi noteikt.
- 73 Kā pamatoti norādījusi Komisija, aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējums obligāti ietver norādi uz prezumpcijām. Šajā sakarā Komisijai it īpaši ir jāapsver, kāda būtu konkrētās preces cena, ja aizliegtā vienošanās nebūtu pastāvējusi. Izvērtējot faktiskās cenu attīstības iemeslus, ir bīstami spekulēt attiecībā uz šo ceļoņu relatīvo nozīmi. Ir jāņem vērā objektīvais apstāklis, ka aizliegtās vienošanās par cenām dēļ dalībnieki ir īpaši atteikušies no savas brīvības savstarpēji sacensties attiecībā uz cenām. Tādējādi ietekmes, kas izriet no citiem apstākļiem, nevis aizliegtās vienošanās dalībnieku brīvprātīgas atturēšanas, novērtējums obligāti ir pamatots ar saprātīgu iespējamību un nav precīzi nosakāms.
- 74 Tāpēc, ja vien šim kritērijam, kuru var ņemt vērā, nosakot naudas soda apmēru, neatņem tā lietderīgo iedarbību, Komisijai nevar pārņemt, ka tā ir balstījies uz aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu, neraugoties uz faktu, ka tā nevar noteikt šīs ietekmes apmēru vai šajā sakarā sniegt skaitlisku novērtējumu.

- 75 Tā rezultātā aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme uz tirgu ir jāuzskata par pietiekami pierādītu, ja Komisija var sniegt konkrētus un ticamus pierādījumus, kas ar saprātīgu iespējamību norāda, ka aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi tirgu.
- 76 Izskatāmajā lietā no Komisijas veiktā vērtējuma kopsavilkuma (skat. iepriekš 61.–66. punktu) izriet, ka tā ir pamatota ar diviem rādītājiem, lai secinātu, ka pastāv aizliegtās vienošanās “konkrētā ietekme” uz tirgu. No vienas puses, tā ir izvirzījusi apstākli, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki esot rūpīgi īstenojuši aizliegtās vienošanās nolīgumus (skat. it īpaši Lēmuma 340. apsvērumu, kas citēts iepriekš 61. punktā) un ka tā ir pastāvējusi ilgu laika periodu (Lēmuma 369. apsvēruma, citēts iepriekš 66. punktā). No otras puses, tā ir uzskatījusi, ka *Roquette* mītnē iegūtās diagrammas parāda skaidru sakarību starp aizliegtās vienošanās noteiktajām cenām un cenām, kuras aizliegtās vienošanās dalībnieki faktiski prasīja tirgū (Lēmuma 354. apsvēruma, citēts iepriekš 64. punktā).
- 77 Vispirms jāuzsver, ka Komisija nav samierinājusies ar to, ka tā tikai no aizliegtās vienošanās efektīvas īstenošanas dedukcijas veidā būtu secinājusi konkrētas ietekmes pastāvēšanu uz nātrija glukonāta tirgu. Kā tas izriet arī no iepriekš citētajiem Lēmuma fragmentiem, Komisija iespēju robežās ir centusies atsevišķi pārbaudīt aizliegtās vienošanās īstenošanu un tās konkrēto ietekmi uz tirgu, uzskatot, ka būtībā aizliegtās vienošanās īstenošana ir iepriekšējs un obligāts nosacījums, lai pierādītu tās konkrēto ietekmi, taču tas tomēr nav pietiekams nosacījums, lai to pierādītu (šajā sakarā skat. Lēmuma 341. apsvērumu). Protams, Lēmuma 341. apsvērumā Komisija ir atzinusi, ka “neizbēgami pastāv[ēja] zināma pārklāšanās starp faktiem, kas izmantoti, lai nonāktu pie secinājumiem šajos divos jautājumos”, kādēļ Komisija sava vērtējuma ietvaros, kā to norāda *Roquette*, nav vienmēr izmantojusi atbilstošos jēdzienus saistībā ar katru dalībnieku, taču tik un tā Komisijai nevar pārnest, ka tā ir

sajaukusi aizliegtās vienošanās īstenošanu ar tās konkrēto ietekmi. Proti, ievērojot tās raksturu kā priekšnosacījumu, ka aizliegtā vienošanās konkrēti ietekmējusi tirgu, aizliegtās vienošanās īstenošana ir sākotnējā norāde, ka pastāv aizliegtās vienošanās konkrēta ietekme.

- 78 Turklāt Komisijai nevar pārnest, ka tā ir uzskatījusi, ka, tā kā aizliegtās vienošanās dalībnieki pārstāvēja vairāk nekā 90 % nātrija glukonāta pasaules tirgus un 95 % nātrija glukonāta EEZ tirgus un veltīja ievērojamus centienus šīs aizliegtās vienošanās nolīgumu organizēšanai, ievērošanai un uzraudzīšanai, tās īstenošana bija svarīga norāde par ietekmes uz tirgu pastāvēšanu, ievērojot, ka (skat. turpmāk 167. punktu) izskatāmajā lietā Komisija nav aprobežojusies ar šo vērtējumu.
- 79 Turklāt Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka šīs norādes nozīmīgums palielinājās līdz ar aizliegtās vienošanās pastāvēšanas ilgumu. Faktiski tādas sarežģītas aizliegtas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgu sadalīšanu un informācijas apmaiņu kā izskatāmajā lietā veiksmīga funkcionēšana ietver nozīmīgas administrācijas un vadības izmaksas. Tādējādi Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka apstākļi, ka uzņēmumi bija turpinājuši pārkāpumu un nodrošinājuši tās administratīvās vadības efektivitāti ilgu laika periodu, neraugoties uz riskiem, kas ir saistīti ar šādām prettiesiskām darbībām, norāda, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki ir guvuši noteiktu labumu no šīs aizliegtās vienošanās un tāpēc, ka tai ir bijusi konkrēta ietekme uz konkrēto tirgu, pat ja tā nebija izmērojama.
- 80 No iepriekš iztīrītā izriet, ka Komisija nav izmantojusi kļūdainu paņēmieni, lai novērtētu aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu.

3. Par iebildumiem, kas saistīti ar Komisijas vērā ņemtajiem apstākļiem, kuri apliecina aizliegtas vienošanās īstenošanu un sekas

a) Par atšķirīgām aizliegtās vienošanās fāzēm

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- <sup>81</sup> Saskaņā ar *Roquette* viedokli Komisija Lēmumā izšķir trīs fāzes pārkāpuma īstenošanā, proti, "sagatavošanas" fāzi (no 1986. gada maija līdz 1987. gada aprīlim), "darbības" fāzi (no 1987. gada aprīļa līdz 1990. gada maijam, datumam, kad *ADM* kļūva par aizliegtās vienošanās dalībnieci) un "norietā" fāzi (no 1990. gada maija līdz 1995. gada jūnijam). *Roquette* apgalvo, ka šī nošķiršana šķietami ir pamatota ar aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu līmeni un ka Komisija nav adekvāti novērtējusi aizliegtās vienošanās ietekmi pirmajā un pēdējā fāzē.
- <sup>82</sup> *Roquette* uzskata, ka sagatavošanas fāzē nebija nekādas pret konkurenci vērstas konkrētas ietekmes, jo šajā laikā dalībnieki bija tikai nodibinājuši kontaktus un izstrādājuši aizliegtās vienošanās pamatprincipus. Tieši tāpat, kā Komisija ir atzinusi Lēmuma 106. apsvērumā, ka 1986. gada maija sanāksmei neesot bijis ietekmes un ka tādējādi tā nav ņemama vērā, vērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi, arī *Roquette* uzskata, ka 1987. gada 19. un 20. februāra sanāksmei nav bijis ietekmes un ka tāpat arī tā Komisijai nav jāņem vērā. Saskaņā ar *Roquette* viedokli šīs pēdējās sanāksmes laikā esot izstrādāti tikai aizliegtās vienošanās principi, bet ne praktiskā kārtība, kas izstrādāta 1987. gada 11. un 12. aprīļa sanāksmē. Tādējādi Komisija pārkāpuma ietekmi varēja ņemt vērā, tikai sākot ar 1987. gada aprīli, nevis — kā tā to ir darījusi — sākot ar 1987. gada februāri.

- 83 Turklāt *Roquette* uzskata, ka Komisija, novērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu, nav ņēmusi vērā aizliegtās vienošanās funkcionālās kļūmes norieta periodā. Tādējādi Komisija nav ņēmusi vērā kompensācijas sistēmas izveidošanu tāpēc, ka *ADM* nespēja ievērot kvotas, kas tai bija piešķirtas, kļūstot par aizliegtās vienošanās dalībnieci, kā to Komisija atzinusi Lēmuma 100., 200. un 209. apsvērumā. Komisija vēl jo vairāk neesot ņēmusi vērā, ka netika īstenoti šajās sanāksmēs izstrādātie principi, it īpaši attiecībā uz datu par pārdošanu paziņošanu un kvotu ievērošanu no dalībnieku puses. Konkrētāk, *Roquette* apgalvo, ka Komisija nav ņēmusi vērā *Roquette* atteikšanos piedalīties ārējās uzraudzības sistēmā, kas tai piešķīra zināmu rīcības brīvību.
- 84 Komisija lūdz šo argumentāciju noraidīt.

#### Pirmās instances tiesas vērtējums

- 85 Attiecībā uz to, ka vērā nav ņemti atšķirīgi aizliegtās vienošanās periodi, vispirms ir jāatzīmē, ka pretēji *Roquette* apgalvotajam Komisija nenoteica aizliegtās vienošanās ietekmes līmeni atbilstoši katrai no aizliegtās vienošanās fāzēm. Faktiski no Lēmuma 352. un turpmākajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija ir ņēmusi vērā aizliegtās vienošanās ietekmi vienā vienīgā laika posmā, kas aptver visu pārkāpuma izdarīšanas laiku.
- 86 Turklāt attiecībā uz to, ka aizliegtā vienošanās nav ietekmējusi tirgu aizliegtās vienošanās sagatavošanas periodā, no Lēmuma skaidri izriet, ka 1987. gada 19. un 20. februāra sanāksmes laikā Amsterdamā *Benckiser GmbH* (kas 1988. gadā nodeva savas ar nātrija glukonātu saistītās aktivitātes *Jungbunzlauer*), *Fujisawa*, *Glucona* un *Roquette* noslēdza vispārējo ietvara nolīgumu, kura detaļas bija paredzēts izvērtēt

nākošās sanāksmes laikā, kura bija paredzēta divus mēnešus vēlāk Vankūverā (Lēmuma 108. un 109. apsvērumi) un ka 1987. gada 11. un 12. aprīļa sanāksmes laikā Vankūverā šie paši dalībnieki — kā arī *Finnsugar* — precizēja aizliegtās vienošanās īstenošanas principus (Lēmuma 112., 113., 115. un 116. apsvērumi).

87 Tomēr 1987. gada 19. un 20. februāra sanāksmē Amsterdamā attiecībā uz noteikšanas principu tika nolemts iesaldēt un ievērot tirgus daļas, pamatojoties uz faktisko tirdzniecības apgrozījumu gadā vai divos iepriekšējos gados, kā referenci izmantojot 1986. gada tirdzniecības apgrozījumu (Lēmuma 108. apsvērumi), un ka tirgus daļas sadalāmas atbilstoši noteiktam sadalīšanas mērogam. Šis pēdējais elements izriet no *Roquette* pārstāvja 1997. gada 3. marta notas, kuru *Roquette* ir iesniegusi administratīvā procesa laikā Komisijā. Tā rezultātā 1987. gada 19. un 20. februāra sanāksmē Amsterdamā vismaz starp dalībniekiem tika panākta vienošanās par noteiktām praktiskām detaļām, kas ļāva daļēji īstenot aizliegto vienošanos. Tāpēc nevar apstrīdēt tās īstenošanu, sākot ar šo datumu, neraugoties uz dažādiem precizējumiem, kas pievienoti pēc tam.

88 Attiecībā uz to, ka vērā nav ņemta aizliegtās vienošanās ietekmes samazināšanās norieta periodā, no Lēmuma, protams, izriet, ka tas, ka *ADM* neievēroja kvotas, radīja virkni strīdu starp dažādiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem un prasības atteikties no kompensāciju sistēmas (skat. it īpaši Lēmuma 100., 200. un 209. apsvērumu). Tomēr tas, ka *ADM* nespēja izpildīt savu pārdošanas kvotu, kamēr pārējie aizliegtās vienošanās dalībnieki ierobežoja savu preces piedāvājumu, vēl vairāk samazināja nātrija glukonāta piedāvājumu tirgū, kas nevis samazināja, bet drīzāk nostiprināja aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu.

89 Turklāt attiecībā uz *Roquette* apgalvojumiem par to, ka dalībnieki nav paziņojuši datus par savu pārdošanu un kvotu ievērošanu šajā norieta periodā, ir jāatzīmē, ka *Roquette* ir aprobežojusies ar to, ka tā, šo argumentu pamatojot, ir izvirzījusi tikai savu atteikšanos piedalīties ārējās uzraudzības sistēmā, kas tai atstāja noteiktu rīcības brīvību. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru faktiskajai rīcībai, ko, kā tā apgalvo, ir veicis

uzņēmums, nav nozīmes, novērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu, jo vērā ņemamā ietekme ir ietekme, kas radusies visa tā pārkāpuma rezultātā, kurā tas piedalījies (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Participazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 150. un 152. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 160. un 167. punkts). Tā rezultātā nav pamatots arī arguments par to, ka nav ņemta vērā aizliegtās vienošanās ietekmes samazināšanās norieta periodā.

- 90 Visbeidzot, katrā gadījumā, pat ja tiktu pierādīts, ka aizliegtā vienošanās nav tikusi īstenota sagatavošanas periodā un norieta periodā, ar to vien nepietiktu, lai apliecinātu, ka aizliegtā vienošanās nav ietekmējusi tirgu. Aizliegtās vienošanās ietekme nav obligāti cieši saistāma ar tās ilgumu. Tādējādi nevar izslēgt, ka, ja aizliegtā vienošanās neietekmē tirgu ilglaicīgā periodā, taču īstermiņa periodā tai ir postoša ietekme, šīs aizliegtās vienošanās ietekme ir tikpat būtiska kā tādas aizliegtās vienošanās ietekme, kurai ir bijusi noteikta ietekme visu tās pastāvēšanas laiku. Tā rezultātā tas, ka aizliegtā vienošanās neietekmē vai tai ir ierobežota ietekme noteiktos laika periodos, pat ja tas ir pierādīts, obligāti nepierāda, ka aizliegtā vienošanās mazāk ietekmējusi tirgu visā tās pastāvēšanas laikā.
- 91 Ievērojot iepriekš iztīrāto, ir jānoraida *Roquette* izvirzītie iebildumi, kas saistīti ar to, ka nav ņemti vērā atšķirīgi aizliegtās vienošanās periodi.

b) Par aizliegtās vienošanās mērķu neīstenošanu darbības periodā

Ievads

- 92 *Roquette* tāpat uzskata, ka aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme ir bijusi ierobežota tās "darbības" fāzē (no 1987. gada aprīļa līdz 1990. gada maijam), ko Komisija nav



pienācīgi ņēmusi vērā. Konkrētāk, *Roquette* atsaucas uz to, ka vērā nav ņemta aizliegtās vienošanās ierobežotā ietekme, ievērojot uzraudzības sistēmas darbības traucējumus, un aizliegtās vienošanās mērķu neīstenošana attiecībā uz kvotu ieviešanu, cenu noteikšanu un klientu sadali.

- 93 Šajā sakarā vispirms ir jāuzsver, ka izskatāmajā lietā Komisija nepierāda aizliegtās vienošanās ietekmi, pamatojoties tikai uz šo mērķu īstenošanu. Komisija uzskata, ka informācijas apmaiņa starp dalībniekiem, tirgus daļu detalizēta definēšana, mērķa un/vai minimālo cenu noteikšana un klientu sadale aizliegtās vienošanās dalībniekiem sanāksmju laikā pamatā apliecina aizliegtās vienošanās īstenošanu. Ievērojot šo īstenošanu un cenu attīstību nātrija glukonāta tirgū, kas saskaņā ar Komisijas viedokli izriet no *Roquette* mītnē atrastajām diagrammām, Komisija secināja, ka vismaz daļēji ir realizēts pirmais aizliegtās vienošanās dalībnieku izvirzītais mērķis, proti, mākslīgi saglabāt paaugstinātu nātrija glukonāta cenu (Lēmuma 354. apsvērumus).
- 94 Tādējādi ir vēlreiz jāaplūko katrs no *Roquette* izvirzītajiem iebildumiem par aizliegtās vienošanās mērķu neīstenošanu, lai izlemtu, vai tie var likt apšaubīt aizliegtās vienošanās īstenošanu, kā to pierādījusi Komisija. Faktiski, ievērojot, ka aizliegtās vienošanās īstenošana ir priekšnosacījums, lai pastāvētu minētā aizliegtā vienošanās, aizliegtās vienošanās īstenošanas apšaubīšana padara neiespējamu aizliegtās vienošanās konkrētās ietekmes pastāvēšanas pierādīšanu.

## Uzraudzības sistēma

### — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 95 *Roquette* apgalvo, ka uzraudzības sistēma, kas uzskatīta par galveno elementu aizliegtās vienošanās ietekmē, nemaz nedarbojās. To Komisija esot atzinusi Lēmuma

93., 172., 195. un 214. apsvērumā un *Roquette* uzsvērusi savā 1999. gada 22. jūlija paziņojumā par sadarbību (turpmāk tekstā — “1999. gada 22. jūlija paziņojums”), kurā bijis norādīts, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki iesnieguši neprecīzu informāciju. Komisija tomēr, novērtējot pārkāpuma smagumu, neesot ņēmusi vērā, ka šī uzraudzības sistēma nedarbojās.

96 Komisija lūdz šo argumentāciju noraidīt.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

97 Attiecībā uz uzraudzības sistēmām, proti, sākotnēji sistēmu, kuru nodrošināja Šveices starpnieks — trasta sabiedrība, kas apkopoja statistikas datus par aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kā arī sistēmu, ar kuru viens no aizliegtās vienošanās dalībniekiem apkopoja dažādu aizliegtās vienošanās dalībnieku datus, lai pēc tam tos izplatītu pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem (Lēmuma 92. apsvēruma), netiek apstrīdēts, ka tās nav darbojušās nevainojami, tā ka šajās sistēmās izmantotie dati neatspoguļo tirgus realitāti pilnīgi.

98 Tomēr neviens no *Roquette* izvirzītajiem apstākļiem neļauj apšaubīt faktu, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki ir paziņojuši datus uzraudzības sistēmas ietvaros. Turklāt paziņotajiem datiem, pat atzīstot to aptuveno raksturu, bija noteikta nozīme un tāād lietderība no aizliegtās vienošanās dalībnieku viedokļa. Faktiski visu laiku dalībnieki nepārtrauca datu paziņošanu uzraudzības sistēmas ietvaros un tie turpināja sastapties, lai apspriestos un uz šī pamata noteiktu kvotas.

- 99 Tā rezultātā Komisija varēja sava Lēmuma 344. apsvērumā pārliecinoši secināt, ka dalībnieki bija ieviesuši uzraudzības sistēmu, kaut arī tā nebija nevainojama.

## Kvotas

### — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 100 *Roquette* apgalvo, ka pārdošanas kvotu sistēmas izveidošanas mērķi lielā mērā neitralizēja tas, ka nedarbojās uzraudzības sistēma. Lēmuma 181., 196., 200., 209. un 225. apsvērumš turklāt parāda, ka kvotu ievērošana nemitīgi radīja grūtības. Turklāt *Roquette* visas savas sadarbības ar Komisiju laikā vērsa tās uzmanību uz kvotu neievērošanu. Kā tā esot norādījusi savā 1999. gada 22. jūlija paziņojumā, tā visu laiku esot ražojusi un pārdevusi precī atbilstoši savai maksimālajai ražošanas kapacitātei — tādējādi izslēdzot ikvienu ideju par ražošanas vai pārdošanas ierobežojumiem — sekojot pieprasījuma attīstībai. *Roquette* uzsver, ka Komisija nav apstrīdējusi šo faktu, taču tā neesot to ņēmusi vērā savā vērtējumā. Tā tāpat ir norādījusi uz kvotu pārsniegšanu no noteiktu aizliegtās vienošanās dalībnieku puses, kas liekot apšaubīt Komisijas apgalvojumu par piešķirto ikgadējo daudzumu precizitāti patiesību. Visbeidzot, *Roquette* uzskata, ka tās analīzi apstiprina tas, ka tā ievērojami pārsniegusi piešķirtās kvotas, kā rezultātā, piemērojot citu aizliegtās vienošanās dalībnieku uzliktās sankcijas, tika pazaudēts nozīmīgs klients.

- 101 *Roquette* apstrīd Komisijas domu gājienu, kas tai, pamatojoties uz nelielu atšķirību starp kvotām, par kurām notikusi vienošanās, un faktiski pārdotajiem apjomiem, līcis uzskatīt, ka dalībnieki "faktiski īstenojuši" kvotu sistēmu (Lēmuma 346. apsvē-

rum). Saskaņā ar *Roquette* viedokli pie šāda secinājuma dedukcijas veidā nevarēja nonākt, pamatojoties uz dalībnieku aizliegtās vienošanās ietvaros paziņotajiem skaitļiem, jo ir bijis skaidri pierādīts, ka skaitļi lielākajā daļā gadījumu nav bijuši precīzi un ka — kvotu sistēmas gadījumā — tai nav bijis ietekmes uz tās komercpolitiku. Kvotu sistēmas neefektivitāte esot pierādīta ar to, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki nespēja piespiest *Roquette* vai *ADM* ievērot savas kvotas. Visbeidzot, *Roquette* apstrīd, ka Komisija Lēmuma 347. apsvērumā būtu varējusi nolemt, ka kvotas īstenotas kā “pedantiska attīstība” tiktāl, ciktāl kvotu noteikšanas stingrību mazina kompensāciju sistēma.

102 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

103 Attiecībā uz kvotu ņemšanu vērā no Komisijas puses *Roquette* uzskata, pirmkārt, ka kvotu sistēmas efektivitāti lielā mērā neitralizēja uzraudzības sistēmas nespēja darboties. Ievērojot, — kā norādīts iepriekš 98. punktā — ka iespējamie uzraudzības sistēmas trūkumi nav tādi, kas liktu apšaubīt tās īstenošanu, tie vēl jo mazāk varēja iespaidot kvotu sistēmu īstenošanu, pateicoties šai uzraudzības sistēmai.

104 Otrkārt, *Roquette* apgalvo, ka dalībnieki neievēroja kvotas. Ja, protams, kā to Lēmumā norādījusi Komisija, noteikti apstākļi, noteikti elementi apliecina, ka noteikti tirgus dalībnieki neievēro kvotas, ir jāuzsver, ka dalībnieki ir regulāri turpinājuši apspriest kvotas un to ievērošanu. Tas pietiekami apliecina, ka ir bijusi

izstrādāta kvotu sistēma starp dalībniekiem un ka tā — vismaz daļējā veidā — tikusi īstenota. Faktiski, ja apspriešanās par kvotām būtu bijusi pilnīgi teorētiska, kā to apgalvo *Roquette*, dalībnieki nebūtu uzņēmušies apgrūtinājumu, turpinot apspriešties par šīm kvotām.

- 105 Turklāt tas pierāda, un to nav apstrīdējusi *Roquette*, ka daļa dalībnieku strīdējās par šo kvotu ievērošanu. Tādējādi ir apliecināts, ka pastāvēja strīds starp dalībniekiem, *Finnsugar* pārstāvjiem paziņojot par savu ieceri nozīmīgi palielināt savu tirgus daļu (Lēmuma 125. apsvērums). Fakts, ka *Finnsugar* izdarīja paziņojumu par šo ieceri un reakcija, kādu tas izsauca, ir norāde par to, ka pastāvēja sākotnējais nolīgums par kvotām un tirgus daļu sadalījumu. Tāpat pamudinājumi, kas vērsti uz to, lai *ADM* ievērotu savas kvotas, un *Glucona* neapmierinātība pēc tam, kad *ADM* minētās kvotas neievēroja, norāda, ka *Glucona* uzskatīja, ka saskaņā ar aizliegtu vienošanos dalībniekiem piešķirtās kvotas ir tiem saistošas un tā rezultātā — tai saistošas ir tās pašas kvotas; tas liek domāt, ka *Glucona* tās attiecīgajā brīdī ievēroja (Lēmuma 193. apsvērums).
- 106 Treškārt, *Roquette* apgalvo, ka Komisija nevarēja paļauties uz dalībnieku nosūtītajiem skaitļiem aizliegtās vienošanās ietvaros, jo bija pierādīts, ka šie skaitļi vairumā gadījumu ir neprecīzi. Tā rezultātā *Roquette* uzskata, ka Komisija nevarēja pierādīt aizliegtās vienošanās īstenošanu, pamatojoties uz nelielajām atšķirībām starp kvotām un faktiski pārdoto apjomu.
- 107 Ja, protams, nevar izslēgt, ka noteikti aizliegtās vienošanās dalībnieki nosūtīja nepareizus skaitļus, kurus pārējie aizliegtās vienošanās dalībnieki uzskatīja par pareiziem, skaitļi tomēr ir savstarpēji paziņoti dalībniekiem un tirgus daļas ir precīzi aprēķinātas un sadalītas starp dalībniekiem. Šie elementi atklāj aizliegtās vienošanās īstenošanu.

- 108 Ceturtkārt, *Roquette* apgalvo, ka tas, ka ne *Roquette*, ne *ADM* nav bijis iespējams piespiest ievērot tām piešķirtās kvotas, apliecina, ka nav funkcionējusi kompensācijas sistēma. Turklāt *Roquette* uzskata, ka kvotu noteikšana līdz ar kompensāciju sistēmu nozīmē, ka tika samazināta to stingrība un ka tā rezultātā Komisija no tā, ka kvotas tikušas īstenotas, dedukcijas veidā nevarēja secināt, ka dalībnieki tās rūpīgi izstrādājuši.
- 109 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka kompensācijas sistēma izpaudās tādējādi, ka ik gadu tika palielināta vai samazināta starpība starp uzņēmumam piešķirto ikgadējo kvotu un tā faktisko pārdošanas apjomu, šim uzņēmumam piešķirot kvotas nākamajā gadā. Tādējādi uzņēmumam, kurš viena gada ietvaros pārsniedzis tam piešķirto ikgadējo kvotu, nākamajā gadā kvota tika samazināta par starpību, kāda radusies starp tā kvotu un tā faktisko pārdošanas apjomu iepriekšējā gadā, un otrādi (Lēmuma 99. apsvērums).
- 110 Tomēr fakts, ka *ADM* un *Roquette* nebija iespējams piespiest ievērot tām noteiktās kvotas, obligāti nepierāda, ka kompensācijas sistēma nav tikusi īstenota. Fakts, ka *ADM* uzkrāja kvotas pārpalikumu salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem tādēļ, ka tā nebija spējusi izpildīt savu kvotu, tādējādi izraisot *Glucona* neapmierinātību (Lēmuma 193. apsvērums), pierāda, ka *ADM* tika atļauts neievērot kvotas un ka kompensācijas sistēma darbojās. Turklāt no tā, ka kompensācijas sistēma pēc sava rakstura mazina kvotu bardzību, nevar secināt, ka tā tikusi izstrādāta ar lielāku vai mazāku rūpību. Rūpīgais raksturs, kuru pierādījusi Komisija, katrā gadījumā attiecās tikai uz kvotu kā tādu noteikšanu. Visbeidzot, argumentā nav ņemts vērā, ka tiktāl, ciktāl izskatāmajā gadījumā kvotu stingrību nav mazinājuši kompensācijas sistēma, kompensācijas sistēma faktiski pieļauj tikai, ka atšķiras sankcijas par kvotu neievērošanu. Turklāt *Roquette* pati norāda, ka dalībnieks nebūtu varējis ļaunprātīgi izmantot kompensācijas sistēmu, jo, kā tas izriet no 1999. gada 22. jūlija paziņojuma, tādēļ, ka tā neievēroja kvotas, tā pazaudēja *Glucona* — svarīgu klientu nātrija glukonāta sektorā, un ka tas notika, piemērojot pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku uzliktās sankcijas.

- 111 Tādējādi Komisija ir pierādījusi kvotu sistēmas īstenošanu.

## Cena

### — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 112 *Roquette* tāpat uzskata, ka minimālo un/vai mērķa cenu noteikšana nekad praksē nav faktiski funkcionējusi. Lēmuma 199. un 209. apsvērumā un 1999. gada 22. jūlija paziņojums apliecina, ka dalībnieki neievēroja minimālās un mērķa cenas. Apliecinājums ir ietverts Lēmuma 219. apsvērumā, saskaņā ar kuru minimālās un/vai mērķa cenas ir tikušas ievērotas vienīgi attiecībā uz *Glucona*.
- 113 Turklāt *Roquette* uzskata, ka Komisija nav ņēmusi vērā datus, kurus tā Komisijai bija nosūtījusi un kuri ļāva konstatēt, ka atšķirība starp dalībnieku noteikto cenu un cenu, kuru izmantoja *Roquette*, bija ļoti nozīmīga un ka tās cena sistemātiski bija zemāka par mērķa cenu un/vai minimālo cenu. Lai ilustrētu šīs piezīmes, *Roquette* savā prasības pieteikumā tabulas veidā ir no jauna ietvērusi sarakstu ar saviem nozīmīgākajiem pircējiem Eiropā un savas 1989.–1994. gadā izmantotās cenas.
- 114 *Roquette* uzskata, ka visā 1999. gada 22. jūlija paziņojumā tā ir vērsusi Komisijas uzmanību uz to, ka dalībnieku noteiktā mērķa cena bija tikai teorētiska.

115 Turklāt *Roquette* uzskata, ka Komisijas arguments, ka nolīgumu par cenām īstenošana ir pierādīta, izmantotajām cenām tuvojoties līmenim, par kuru bija notikusi vienošanās (Lēmuma 348. apsvērums), izskatāmajā gadījumā ir pamatots tikai attiecībā uz mērķa cenām, bet ne attiecībā uz minimālajām cenām.

116 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

117 Attiecībā uz to, ka nefunkcionēja minimālo un/vai mērķa cenu sistēma, nav apstrīdēts, ka dalībnieki noteiktos gadījumos nav piemērojuši cenas, par kurām tie bija vienojušies (skat. it īpaši Lēmuma 199. un 209. apsvērumu).

118 Tomēr no tā nevar secināt, ka šis mērķa un/vai minimālās cenas nekad nav tikušas īstenotas. Tādējādi, kā to atzīst *Roquette*, no Lēmuma 219. apsvēruma izriet, ka *Glucona* ir ievērojusi mērķa cenas.

119 Turklāt pretēji *Roquette* norādītajam šis apsvērums nav vienīgais, kas apliecināja, ka daži dalībnieki piemēroja cenas, par kurām tie bija vienojušies. Tādējādi no Lēmuma 204. apsvēruma izriet, ka *Jungbunzlauer* iekšējā nota apliecina, ka tas ir piemērojis minimālo cenu, par kuru bija panākta vienošanās aizliegtās vienošanās sanāksmē.



- 120 Tātad Komisija ir saprātīgi konstatējusi, ka dalībnieku noteiktās cenas nebija tikai teorētiskas un ka dalībnieki ir īstenojuši nolīgumus par cenām, kaut arī tas nenotika sistemātiski.
- 121 Šo secinājumu neliek apšaubīt — pat pieņemot, ka tas ir pierādīts — fakts, ka *Roquette* nekad nav sekojusi cenām, kuras noteiktas ar aizliegto vienošanos, un ka tās faktiskā cena sistemātiski un nozīmīgi novirzījās no mērķa cenas. Kā norādīts iepriekš 89. punktā, posmā, kad Komisija izvērtēja pārkāpuma smaguma kvalifikāciju, Pirmās instances tiesai nav jāvērtē uzņēmumu faktiskā rīcība tiktāl, ciktāl ietekme, kas jāņem vērā, lai noteiktu vispārējo naudas sodu līmeni nav tā pati, kura izriet no faktiskās rīcības, kuru, kā apgalvo, faktiski veicis uzņēmums, bet gan ietekme, kas izriet no tā pārkāpuma kopumā, kurā tas ir piedalījies.
- 122 Visbeidzot, *Roquette* uzskata, ka izskatāmajā lietā nav pamatota Komisijas nostāja, ka aizliegtās vienošanās par mērķa cenām un pārdošanas apjomu faktiskā īstenošana obligāti neprasa, ka tirgū tiek konstatētas tieši vienas un tās pašas cenas un apjomi, bet, lai pierādītu nolīguma piemērošanu, pietiek ar to, ka dalībnieku noteiktās cenas tuvojas līmenim, par kuru notikusi vienošanās (Lēmuma 348. apsvērums). Tā uzskata, ka šī Komisijas nostāja ir attiecināma tikai uz mērķa cenām, bet ne attiecībā uz minimālajām cenām. Izskatāmajā lietā pastāvēja tikai minimālās cenas. Šajā sakarā pietiek ar to, ka tiek konstatēts, ka *Roquette* nav pierādījusi, kādā veidā šī nostāja atšķirtos attiecībā uz minimālajām cenām.
- 123 Tādējādi Komisija varēja pamatoti secināt, ka dalībnieki īstenoja aizliegto vienošanos par nātrija glukonāta cenu.

## Klientu sadale

### — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

<sup>124</sup> *Roquette* apgalvo, ka tā nekad nav piedalījusies pasākumos saistībā ar klientiem un ka tā saglabāja savus aktīvus tirgus lielumā, kas apliecinot klientu apmaiņas sistēmas neefektivitāti un tādējādi liekot apšaubīt aizliegtās vienošanās ietekmi.

<sup>125</sup> Komisija šajā sakarā neizvirza īpašus argumentus.

### — Pirmās instances tiesas vērtējums

<sup>126</sup> Attiecībā uz *Roquette* apgalvojumiem par klientu apmaiņas sistēmas neefektivitāti ir jāatzīmē, ka *Roquette* šo argumentu pamato tikai ar to, ka tā minētajā apmaiņā nepiedalījās.

<sup>127</sup> Šāds apstāklis neļauj apstrīdēt, ka ir notikusi klientu apmaiņa starp pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kā tas izriet no Cīrihē 1989. gada 9. augustā notikušās sanāksmes protokola (Lēmuma 137. apsvērumš) un *Roquette* rokrakstā veiktajām piezīmēm Hākonē [*Hakone*] 1989. gada 28. novembrī un 1991. gada 10. un 11. jūnijā Ženēvā notikušajās sanāksmēs (Lēmuma 148. un 177. apsvērumš).

- 128 Katrā gadījumā, kā norādīts iepriekš 89. punktā, šajā pārkāpuma smaguma novērtēšanas posmā vērā ir jāņem tikai ietekme, kas izriet no pārkāpuma kopumā, nevis no viena pārkāpuma dalībnieka konkrētās rīcības. Tā kā *Roquette* iebildumi ir saistīti tikai ar pašas *Roquette* rīcību, šajā analīzes posmā šim argumentam nevar piekrist.
- 129 Tāpēc Komisija varēja pamatoti secināt, ka klientu apmaiņa starp dalībniekiem tika īstenota.
- 130 Visu iepriekš minēto iemeslu dēļ ir jāuzskata, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka dalībnieki bija īstenojuši aizliegto vienošanos.

c) Par iebildumiem, kas saistīti ar aizliegtās vienošanās ietekmes vērā ņemšanu, pamatojoties uz “*Roquette*” mītnē iegūtajām diagrammām

#### Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 131 Saskaņā ar *Roquette* viedokli, lai parādītu aizliegtās vienošanās ietekmi, Komisija pamatojas tikai uz *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām. Kā apgalvojusi *Roquette*, šīs diagrammas neattiecas uz visiem dalībniekiem kopā un Komisija ir kļūdaini izdarījusi visaptverošus secinājumus par aizliegto vienošanos, balstoties uz tās konkrēto situāciju. Turklāt šajās iegūtajās diagrammās ietvertie dati ir pretrunā klientiem paredzētajām cenām, kuras *Roquette* iesniedza Komisijai saistībā ar savu sadarbību ar Komisiju un kas pierādīja, ka ar aizliegto vienošanos paredzētās cenas netika piemērotas. Proti, šīs diagrammas parādot, ka attiecībā uz periodu, kas sākās 1989. gadā — aizliegtās vienošanās galvenajā periodā — notika spēcīgas svārstības un

samazināšanās tendence, kas ir pretrunā veiksmīgi īstenotai aizliegtajai vienošanās. Saskaņā ar *Roquette* viedokli Komisija tāpat savā atbildes rakstā ir atzinusi, ka tā nezināja, vai šīs diagrammas atbilst *Roquette* cenām vai visu aizliegtās vienošanās par nātrija glukonātu dalībnieku cenām kopā. Šīs šaubas apstiprinot, ka Komisija nav bijusi pietiekami rūpīga, lai precīzāk noskaidrotu šo diagrammu nozīmi.

132 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

#### Pirmās instances tiesas vērtējums

133 Papildus faktam, ka Komisija izdarīja secinājumus par aizliegtās vienošanās īstenošanas pastāvēšanu no tās konkrētās ietekmes (skat. iepriekš 63. punktu), tā izsecināja aizliegtās vienošanās “konkrētās ietekmes” pastāvēšanu, balstoties uz iespējamo korelāciju starp aizliegtās vienošanas īstenošanu un cenu attīstību, kas izriet no *Roquette* mītnē iegūtajām divām diagrammām.

134 Šajā sakarā izrādās, ka divas diagrammas, kuras Komisija ieguva *Roquette* mītnē, no kurām pirmās virsraksts ir “Nātrija glukonāts — cenas attīstība Eiropā”, bet otrās virsraksts ir “Nātrija glukonāta cenas attīstība Eiropā”, no jauna izklāsta cenas attīstību. Uz šīs diagrammas ordinātas izvietotas cenas, kas izteiktas FRF/kg, uz abscisas izvietoti gadi, kas aptver laika periodu no 1977. gada līdz 1995. gadam pirmajā diagrammā un no 1979. gada līdz 1992. gadam otrajā diagrammā.

135 No pirmās diagrammas izriet, ka no 1985. gada līdz 1987. gada sākumam minimālā cena samazinās no vairāk par 8,5 FRF/kg līdz nedaudz vairāk par 4,5 FRF/kg. No

1987. gada līdz 1989. gada sākumam šī pati cena palielinās no nedaudz vairāk par 4,5 FRF/kg līdz nedaudz vairāk par 8 FRF/kg. No 1989. gada līdz 1991. gadam šī cena atkal samazinās no nedaudz vairāk par 8 FRF/kg līdz nedaudz mazāk par 7 FRF/kg, lai pēc tam, sākot ar 1991. gadu, palielinātos līdz aptuveni 7,5 FRF/kg un nostabilizētos līdz 1994. gadam. Otrā diagramma parāda līdzīgu cenu attīstību laika posmā no 1986. līdz 1992. gadam.

136 No šīm diagrammām var konstatēt, ka nolīgumu piemērošana, ar kuru tika ieviesta jauna aizliegtā vienošanās, sākot ar 1986. gadu, atbilst nozīmīgam (dubultam) cenas pieaugumam laika periodā no 1987. līdz 1989. gadam salīdzinājumā ar cenu, kāda pastāvēja 1985. gada sākumā.

137 Tomēr *Roquette* apgalvo, ka šajās diagrammās izmantotās cenas atbilst tās cenām, nevis cenām tirgū. Ja ir tiesa, ka šīs diagrammas nekādi neparāda, vai tās attiecas uz *Roquette* cenām vai visa nātrija glukonāta tirgus cenām kopumā, tomēr jānorāda, ka administratīvā procesa laikā (Lēmuma 355.–362. apsvērumi) citi aizliegtās vienošanās dalībnieki ir atsaukušies uz šīm diagrammām savā argumentācijā par cenu pieaugumu laika periodā no 1987. līdz 1989. gadam. Arī *ADM* atsauca uz mehānisku atgriešanos pie līmeņa, kāds tika īstenots pirms 1987. gada. *Akzo* atsauca uz valūtas svārstībām (Lēmuma 357. apsvērumi).

138 Apstākļi, ka citi aizliegtās vienošanās dalībnieki mēģina pamatot šajās diagrammās ietverto cenu attīstību, parāda, ka pārējie aizliegtās vienošanās dalībnieki uzskatīja, ka šis nātrija glukonāta cenas atbilst cenām, kuras izmantoja šie dalībnieki, nevis tikai *Roquette* izmantotajām cenām. Tā kā nav apstrīdēts, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem kopā piederēja vairāk nekā 90 % liela tirgus daļa, Komisija pamatoti varēja balstīties uz šīm diagrammām, lai pierādītu aizliegtās vienošanās ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu.

- 139 *Roquette* tāpat uzskata, ka šajās diagrammās izmantotās cenas neatbilst cenām, kuras izriet no datiem, kurus *Roquette* iesniedza Komisijai, sadarbojoties ar to.
- 140 Tomēr ir jāatzīmē, ka informācija, kuru *Roquette* iesniedza, sadarbojoties ar Komisiju, nepilnīgi aptver laika periodu no 1987. līdz 1989. gadam. *Roquette* izdarītais salīdzinājums starp minimālajām un vidusmēra faktiskajām cenām, kas ietverts pieprasījumā, pamatojoties uz šiem datiem, aptver tikai laika periodu no 1989. gada līdz 1994. gada oktobrim, tādējādi izlaižot laika periodu, kura laikā atbilstoši iegūtajām diagrammām cenu pieaugums bija visnozīmīgākais, proti, no 1987. gada līdz 1989. gada vidum. Tādējādi no *Roquette* 1999. gada 12. oktobra vēstules, kam pievienoti šie dati, izriet, ka šis dokuments, kurā izmantoti šie dati, atgādina *Roquette* nātrija glukonāta cenas attīstību no 1988. līdz 1997. gadam attiecībā uz noteiktu skaitu klientu, kuri atbilda aptuveni vienai trešdaļai tās pārdošanas apjoma pasaulē.
- 141 Visbeidzot, katrā gadījumā ir jāatgādina, ka faktiskajai rīcībai, kuru šķietami veicis viens no uzņēmumiem, nav nozīmes, vērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu, vērā jāņem vienīgi pārkāpuma sekas (skat. iepriekš 89. punktu). Komisijai tādējādi, lai noteiktu aizliegtās vienošanās ietekmi uz nātrija glukonāta tirgu, nebija jāizvērtē tieši *Roquette* rīcība, jo, nosakot naudas soda vispārējo līmeni, vērā ņemamā ietekme bija ietekme, kas izrietēja no visa pārkāpuma, kurā tā bija piedalījusies, kopumā.
- 142 Attiecībā uz *Roquette* argumentu, ka svārstības un samazināšanās tendence, kas iegūtajās diagrammās novērojamas, sākot ar 1989. gadu, proti, aizliegtās vienošanās izšķirošajā periodā, nav raksturīgas, ja aizliegtā vienošanās īstenota veiksmīgi, ir jāatzīmē, ka, ja abas diagrammas parāda samazinājumu laika periodā no 1989. līdz 1991. gadam, šim cenu samazinājumam seko cenu pieaugums līdz 1992. gadam.

Turklāt saskaņā ar vienu no šīm divām diagrammām šim pieaugumam līdz 1992. gadam sekoja relatīva cenu stabilitāte līdz 1995. gadam. Tādējādi nepastāv vispārēja cenu samazināšanās tendence.

- <sup>143</sup> Turklāt apstāklis, ka aizliegtās vienošanās cenas ietvēra svārstības aizliegtās vienošanās laikā, neļauj konstatēt, ka tai nav bijusi ietekme.
- <sup>144</sup> Tā rezultātā, ievērojot *Roquette* mītnē iegūtās diagrammas, ir noraidāmi tās iebildumi par aizliegtās vienošanās konkrētās ietekmes neesamību.

4. Par iebildumiem, kas saistīti ar to, ka Komisija, vērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi, nav ņēmusi vērā citus apstākļus

a) Par to, ka vērā nav ņemtas tirgus īpatnības

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- <sup>145</sup> *Roquette* tāpat uzskata, ka Komisijai būtu bijis jāņem vērā konkrētās preces raksturīgās iezīmes, proti, tās ļoti ierobežotā loma lietotāju ražošanas izmaksās, tas, ka tirgus ir ļoti mazs un ka pastāv ļoti nozīmīga pircēju kapacitāte.

146 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

### Pirmās instances tiesas vērtējums

147 Kas attiecas uz tirgus ierobežotā lieluma, preces vērtības un pircēju kapacitātes vērā ņemšanu, vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu naudas soda apmēru nosaka, ievērojot pārkāpuma smagumu un ilgumu. Turklāt saskaņā ar Pamatnostādnēm naudas soda sākuma summa tiek noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ņemot vērā pārkāpuma raksturu, tā konkrēto ietekmi uz tirgu un ģeogrāfiskā tirgus lielumu.

148 Šis juridiskais ietvars tādējādi Komisijai tieši nerada pienākumu ņemt vērā preces tirgus ierobežoto lielumu, minētās preces vērtību un pircēju varu.

149 Tomēr saskaņā ar judikatūru, novērtējot pārkāpuma smagumu, Komisijai ir pienākums ņemt vērā daudzus apstākļus, kuru raksturs un nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma veida un attiecīgā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem (iepriekš 46. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française u.c./Komisija*, 120. punkts). Nevar izslēgt, ka starp šiem elementiem, kuri apliecina pārkāpuma smagumu, attiecīgā gadījumā varētu būt vērtība, kāda ir precei, kas ir pārkāpuma priekšmets, konkrētās preces tirgus lielums un pircēju kapacitāte.



- 150 Tā rezultātā, ja tirgus lielums, preces vērtība un pircēju kapacitāte ir apstākļi, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, to nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem.
- 151 Izskatāmajā lietā pārkāpums īpaši attiecas uz aizliegtu vienošanos par cenu, kas pēc sava rakstura ir ļoti smags pārkāpums. Turklāt uzņēmumi, kas ir aizliegtās vienošanās dalībnieki, kopā apgādā vairāk nekā 90 % pasaules tirgus un 95 % Eiropas tirgus (Lēmuma 9. apsvērum). Visbeidzot, šķiet, ka nātrija glukonāts ir viela, kas primāri tiek izmantota virknē ļoti atšķirīgu izstrādājumu, tādējādi iespaidojot vairākus tirgus (Lēmuma 6. un 8. apsvērum). Šajā kontekstā konkrētā tirgus nelielajam apmēram, ierobežotajai preces vērtībai un pircēju kapacitātei, pieņemot, ka tie ir pierādīti, ir tikai neliela nozīme salīdzinājumā ar citu pārkāpuma smagumu apliecinājošo apstākļu kopumu.
- 152 Katrā gadījumā ir jāņem vērā, ka Komisija uzskatīja, ka pārkāpums ir atzīstams par ļoti smagu Pamatnostādņu izpratnē, kuras attiecībā uz šādiem gadījumiem noteic, ka Komisija var "paredzēt" sākuma summu, kas pārsniedz 20 miljonus EUR. Tomēr izskatāmajā gadījumā no Lēmuma 385. apsvēruma izriet, ka Komisija noteica sākuma summu tikai 10 miljonu EUR apmērā pirmajā kategorijā ietvertajiem uzņēmumiem un 5 miljonu EUR apmērā otrajā kategorijā ietvertajiem uzņēmumiem, kas atbilst pusei, pat tikai vienai ceturtdaļai no apmēra, kuru atbilstoši Pamatnostādnēm tā būtu varējusi "paredzēt" par ļoti smagiem pārkāpumiem.
- 153 Šī naudas soda sākuma summas noteikšana apliecina, — kā Komisija ir norādījusi Lēmuma 377. apsvērumā attiecībā uz tirgus lielumu — ka tā ir īpaši ņēmusi vērā šos apstākļus.

154 Šo iemeslu dēļ ir jānoraida *Roquette* iebildumi par to, ka vērā nav ņemts tirgus ierobežotais lielums, nelielā konkrētās preces vērtība un pircēju kapacitāte.

b) Pircēju viedokļa vērā neņemšana

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

155 *Roquette* uzskata, ka Komisija, nosakot naudas sodu, nav ņemusi vērā pircēju viedokli, kas atspoguļo pieprasījuma būtību sektorā. Saskaņā ar *Roquette* viedokli, ja Komisija ir izvaicājusi pircējus par aizliegtās vienošanās ietekmi, tā ir uzskatījusi, ka izmeklēšanā iegūtie elementi esot bijuši “nepieciešami”, lai konstatētu šo ietekmi. Attiecībā uz Komisijas secinājumiem, kas ietverti Lēmuma 368. apsvērumā, pircēju viedoklis, kas apliecina, ka aizliegtā vienošanās nav atstājusi ietekmi, neesot ņemts vērā.

156 Saskaņā ar *Roquette* viedokli nātrija glukonāta izmantotāju atbildes uz Komisijas anketu pierāda, ka aizliegtās vienošanās aptvertajā laika periodā, proti, no 1989. gada līdz 1994. gada oktobrim, neesot ticis novērots nekāds nātrija glukonāta cenas pieaugums. Tieši pretēji, noteikti pircēji esot konstatējuši šīs cenas pazemināšanos. Turklāt neviens no pircējiem neesot sastapies ar atteikumu pārdot nātrija glukonātu. Visbeidzot, tikai divi pircēji esot uzskatījuši, ka tirgū nav pastāvējusi intensīva konkurence, deviņi pircēji — ka tajā pastāvējusi normāla konkurence, un pieci pircēji esot deklarējuši, ka nespēj par to izteikties.

- 157 Pakārtoti *Roquette* apgalvo, ka samērā neitrālas pircēju atbildes ir tāpēc, ka konkrētajā tirgū, kā tas ir attiecībā uz daudziem izejvielu tirgiem, nepastāv nozīmīgas cenu atšķirības. Turklāt tā apgalvo, ka katrā no nātrija glukonāta tirgiem pastāv konkurenti, kuru nozīme ir ievērojama.
- 158 Komisija lūdz šo argumentāciju noraidīt.

#### Pirmās instances tiesas vērtējums

- 159 Attiecībā uz *Roquette* argumentiem par pircēju viedokļa vērā ņemšanu ir jāatgādina, ka Komisija Lēmuma 368. apsvērumā uzskatīja, ka, pirmkārt, pircēju atbildes uz informācijas pieprasījumu neļauj izdarīt secinājumus par aizliegtās vienošanās sekām un, otrkārt, ka pircēju atbildes uz jautājumu par nozīmīgu cenu paaugstināšanos kopš 1992. gada 1. janvāra atbilst diagrammām, kas iegūtas *Roquette* mītnē, no kā izriet, ka 1992. gadā cenas ir nedaudz samazinājušās pirms to nostabilizēšanās.
- 160 Turpinājumā ir jāuzsver, ka, ievērojot anketā ietvertos jautājumus, attiecīgo pircēju atbildes attiecas tikai uz laika posmu pēc 1992. gada 1. janvāra. Tāpēc, pat ja tie būtu pamatoti, *Roquette* iebildumi neļauj apšaubīt Komisijas veikto aizliegtās vienošanās ietekmes vērtējumu pirms 1992. gada 1. janvāra.
- 161 Visbeidzot, tāpat būtu jāatgādina, kā norādīts iepriekš 135. punktā, ka no *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām izriet, ka, sākot ar 1992. gadu, ir atzistams, ka nātrija glukonāta cena nedaudz samazinājās, pēc tam stabilizējoties līdz 1995. gadam.

- 162 No izskatāmajā lietā aptaujāto pircēju atbildēm izriet, ka vairākums šo pircēju uzskatīja, ka nātrija glukonāta tirgū pastāvējusi normāla vai ne pārāk intensīva konkurence. Šie apsvērumi tomēr nav tādi, kas var mazināt nozīmi relatīvajiem pierādījumiem par nātrija glukonāta cenas attīstību pēc 1992. gada, kas izriet no *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām. Faktiski normāla vai ne pārāk intensīva konkurence var izpausties kā tirgus cenas pazemināšanās, kam seko tās relatīva stabilitāte, kā tas izriet no vienas no *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām attiecībā uz laika periodu pēc 1992. gada. Tomēr tas nepierāda, ka šīs cenas atbilst cenām, kādas būtu pastāvējušas konkurējošā tirgū. Faktiski pirms šīs pazemināšanās, kam sekoja relatīva stabilizācija, notika nozīmīga cenas paaugstināšanās, kas tika konstatēta, sākot ar aizliegtās vienošanās īstenošanu.
- 163 Tāpēc Komisijai bija tiesības secināt, ka pircēju atbildes atbilst *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām, un tā nevarēja izdarīt īpašus secinājumus par aizliegtās vienošanās ietekmi.
- 164 Šo secinājumu neliek apšaubīt citi *Roquette* argumenti šajā sakarā.
- 165 Tādējādi, tas, ka pircēji uzskatīja, ka pārdošana netika atteikta, neļauj obligāti secināt, ka pastāvēja efektīva konkurence. Faktiski, abstrakti lemjot par to, pārdošanas atteikums ir pārkāpums noteiktu valstu tiesību sistēmās — ja šāds atteikums varētu būt spēcīga norāde par tirgu, kurā ir konkurences traucējumi, šāda atteikuma nepastāvēšana obligāti nepierāda, ka tirgū pastāv konkurence.
- 166 Nav atbalstāmi argumenti, kurus *Roquette* saista ar konkurentu nozīmi konkrētajā tirgū un ar faktu — kā vairumā izejvielu tirgu — ka nevar konstatēt nozīmīgas cenu atšķirības. *Roquette* nav pierādījusi, ka šie apstākļi ir faktiski ļāvuši ierobežot

aizliegtās vienošanās ietekmi, kā tas izriet no *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām.

- 167 Visbeidzot, izskatāmajā lietā nevar atbalstīt *Roquette* argumentu, ka Komisijas veiktā pircēju izjautāšana saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu liek domāt, ka to atbildes bija nepieciešamas, lai konstatētu pārkāpuma ietekmi. Šis arguments nozīmē, ka Komisija nav ņēmusi vērā pircēju atbildes. Kā norādīts iepriekš, pircēju atbildes nepadara par spēkā neesošiem Komisijas secinājumus, kas pieņemti, pamatojoties uz *Roquette* mītnē iegūtajām diagrammām, un tāpēc ir jāuzskata, ka tās ir pienācīgi ņemtas vērā.
- 168 Šajā sakarā vēl ir svarīgi uzsvērt, ka, ja Regulas Nr. 17 11. pants paredz, ka Komisija drīkst apkopot visu nepieciešamo informāciju no uzņēmumiem, izpildot tai uzliktos pienākumus, fakts, ka Komisija izlemj apkopot noteiktu informāciju no uzņēmumiem, iepriekš nenosaka šīs informācijas atbilstību, lai pierādītu pārkāpuma ietekmi.
- 169 Iepriekš minēto iemeslu dēļ ir jānoraida *Roquette* argumenti, kas pamatoti ar to, ka vērā nav ņemtas pircēju atbildes.

c) Aizdomu pilnās gaisotnes vērā neņemšana

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 170 *Roquette* uzskata, ka Komisija, vērtējot naudas soda apmēru, nav ņēmusi vērā vispārējo aizdomu pilno gaisotni, kas esot iespaidojusi aizliegtās vienošanās

funkcionēšanu un tā rezultātā ierobežojusi tās ietekmi uz tirgu. No *Roquette* viedokļa šī vispārējā aizdomu pilnā gaisotne tomēr skaidri izriet no Lēmuma 100., 187.–197., 208., 214., 216., 225., 227. un 232. apsvēruma.

171 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

#### Pirmās instances tiesas vērtējums

172 Vispirms attiecībā uz to, ka vērā nav ņemta aizdomu pilnā gaisotne, ir jāuzsver, ka slepenās aizliegtās vienošanās bieži vien būtībā tiek noslēgtas aizdomu pilnā gaisotnē.

173 Tā kā aizliegtās vienošanās dalībnieki bija seni konkurenti, kas, pieņemot vienpusēju lēmumu, būtu varējuši atgūt savu brīvību un, ņemot vērā aizliegtās vienošanās dalībnieku potenciāli konkurējošo raksturu un to ekonomiskās intereses konkurencē, ievērojot it īpaši faktu, ka tā attiecās uz tirgus sadalīšanu starp ražotājiem, kuriem noteiktos gadījumos bija kapacitāte saražot vairāk produkcijas nekā nepieciešams, izskatāmajā lietā var saprātīgi uzskatīt, ka aizliegtā vienošanās darbojusies aizdomu pilnā gaisotnē.

174 Tomēr aizdomu pilnas gaisotnes pastāvēšana obligāti neiespaido aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi. Izskatāmajā lietā *Roquette* nav pierādījusi, ka aizdomu pilnā gaisotne liek apšaubīt aizliegtās vienošanās ietekmi, kā to konstatējusi Komisija savā Lēmumā.

- 175 Tā rezultātā ir jānoraida *Roquette* arguments, kas saistīts ar to, ka vērā nav ņemta aizdomu pilnā gaisotne.
- 176 Visu iepriekš minēto iemeslu dēļ ir jāsecina, ka *Roquette* izvirzītie argumenti neļauj apšaubīt aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi, kā to ir konstatējusi Komisija savā Lēmumā.

D — *Par to, ka "Roquette" ir ierobežojusi aizliegtās vienošanās ietekmi*

a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 177 Attiecībā uz pārkāpuma smagumu *Roquette* turklāt uzskata, ka Komisija nav ņemusi vērā tās rīcību, kas ir ļāvusi ierobežot aizliegtās vienošanās pret konkurenci vērsto ietekmi. Tas, ka Komisija nav to ņemusi vērā, esot Regulas Nr. 17 15. panta, samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums.
- 178 Komisija lūdz šo argumentu noraidīt.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 179 *Roquette* arguments par kļūdaino pārkāpuma smaguma novērtējumu saistībā ar tās pašas rīcību aizliegtās vienošanās pastāvēšanas laikā ir noraidāms. Šajā sakarā pietiek

atgādināt iepriekš 89. punktā minēto judikatūru, saskaņā ar kuru, lemjot par pārkāpuma ietekmes vērā ņemšanu, Pirmās instances tiesai nav jāizvērtē uzņēmumu rīcība, jo, lai noteiktu vispārējo naudas soda līmeni, vērā ņemamā ietekme ir nevis ietekme, kas radusies no faktiskās rīcības, ko izdarījis uzņēmums, bet gan ietekme, kas radusies visa tā pārkāpuma rezultātā, kurā uzņēmums piedalījies.

## II — *Par pārkāpuma ilgumu*

### A — *Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti*

180 *Roquette* būtībā uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi Regulas Nr. 17 15. pantu un vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principus, uzskatot, ka *Roquette* pārkāpumā ir piedalījusies astoņus gadus un divus mēnešus, nevis septiņus gadus un septiņus mēnešus.

181 Pretēji Komisijai, kura attiecībā uz *Roquette* par pārkāpuma beigām uzskatījusi 1995. gada jūniju, *Roquette* uzskata, ka tā ir pārstājusi būt par aizliegtās vienošanās dalībnieci 1994. gada maijā, datumā, kad tā esot pārtraukusi paziņot savu statistiku par tirgu, vai pakārtoti — 1994. gada oktobrī, kad tā esot apstiprinājusi savu atteikšanos turpināt būt par aizliegtās vienošanās dalībnieci Londonā notikušajā sanāksmē.

182 Šo nostāju pamatojot, *Roquette*, pirmkārt, norāda uz virkni dokumentu, kuri apliecina aizliegtās vienošanās izbeigšanos pirms 1995. gada jūnija. Tāpat tā atgādina, ka 1999. gada 23. aprīļa procesuālajā rakstā *Jungbunzlauer* ir uzskatījis, ka "1994. gada maijā vairs nebija tirgus statistikas" un ka "līdz ar *Roquette* 1994. gada 4. oktobra paziņojumu, ka tā vairs neievēros nevienu no šiem nolīgumiem, tie ir kļuvuši par spēkā neesošiem". Turklāt saskaņā ar *Roquette* viedokli *Fujisawa* 1998. gada 12. marta dokumentā attiecībā uz statistikas datu apmaiņu ir paziņojusi,



ka "tā [esot] šo sistēmu izbeigusi noteiktā brīdī 1993. gada beigās vai 1994. gada sākumā", kamēr Komisija Lēmuma 91. apsvērumā ir atzīmējusi šīs statistikas datu apmaiņas ārkārtīgo nozīmīgumu. *Roquette* tāpat atsaucas uz savu 1999. gada 22. jūlija Komisijai adresēto vēstuli, kā arī dokumentiem, kas izmantoti procesā ASV iestādēs, kuru ietvaros tā atceras, ka esot paziņojusi, ka 1994. gada oktobra sanāksmē ir izbeigusi aizliegto vienošanos. Visbeidzot, *Roquette* atgriežas pie Lēmuma 226.–229. apsvēruma, kuros Komisija esot izskaidrojusi, ka tirgus paplašināšanās esot bijusi daudz lēnāka, nekā paredzēts, kas novedis pie pakāpeniskas dalībnieku attiecību degradēšanās, kuras apogeja tika sasniegta 1994. gada oktobrī.

- 183 Otrkārt, *Roquette* uzskata, ka 1995. gada jūnija sanāksme Anaheimā bija tikai "neizdevies mēģinājums" atsākt jaunu aizliegto vienošanos. Tā šo lēmumu pamatojusi ar kontrastu starp statistikas datu apmaiņas biežumu un iepriekšējo sanāksmju biežumu pirms attiecīgi 1994. gada maija un 1994. gada jūnija, ar to, ka statistikas apmaiņa nenotika laika posmā no 1994. gada maija līdz 1995. gada jūnijam, un ar to, ka laika posmā no 1994. gada oktobra līdz 1995. gada jūnijam nenotika sanāksmes. Šo analīzi apliecinot Komisijas izmantotā atšķirība starp "pirmo" aizliegto vienošanos — no 1981. līdz 1985. gadam — un "otro" aizliegto vienošanos — sākot ar 1987. gadu. Otrās aizliegtās vienošanās pirmo sanāksmi Komisija neesot uzskatījusi par pirmās aizliegtās vienošanās turpinājumu, bet gan par mēģinājumu izveidot otro aizliegto vienošanos. Turklāt šo secinājumu apstiprinot fakts, ka 1995. gada jūnija sanāksme saskaņā ar *Roquette* viedokli nav neko sasniegusi, kā tas izriet no ASV iestādēm iesniegtā *Roquette* Komisijai paziņotā dokumenta. Visbeidzot, *Roquette* uzsver, ka tikai fakts, ka dalībnieki šajā 1995. gada jūnija sanāksmē esot apsprieduši "kompensāciju" vai "iespējamās ražošanas mērķus", neļauj konstatēt iepriekš pastāvējušās aizliegtās vienošanās turpinājumu.

- 184 Tā rezultātā pārskatītais faktiskais ilgums attiecībā uz *Roquette* esot bijis septiņi gadi un septiņi mēneši.

- 185 Ievērojot Komisijas izmantoto aprēķināšanas paņēmieni, kas paredz, ka naudas soda sākuma summa, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ir palielināma par 10 % par gadu, *Roquette* uzskata, ka palielinājumam esot bijis jābūt 70 %, nevis 80 %.
- 186 Turklāt pārkāpuma pēdējais gads saskaņā ar *Roquette* viedokli esot 1994., nevis 1995. gads. Tiktāl, ciktāl Komisija, lai aprēķinātu naudas sodus, izmantojusi pēdējo pārkāpuma norises gadu (Lēmuma 381. apsvērums), nosakot sākuma summu, būtu jāņem vērā tieši tirdzniecības apgrozījums 1994. gadā, proti, FRF 62 204 098 (neietverot “mātes ūdeņus”), nevis 1995. gada tirdzniecības apgrozījums, kas palielinās līdz FRF 64 187 200.
- 187 Pakārtoti *Roquette* uzskata, ka, pat ja aizliegtā vienošanās būtu beigusies 1995. gada jūnijā, Komisija neesot drīkstējusi ņemt vērā visu 1995. gada tirdzniecības apgrozījumu. Saskaņā ar *Roquette* viedokli, lai noteiktu *Roquette* kā aizliegtās vienošanās dalībnieces nozīmi, vērā drīkstēja ņemt tikai 1995. gada sešu pirmo mēnešu tirdzniecības apgrozījumu.
- 188 Komisija lūdz šo argumentāciju noraidīt.

## B — Pirmās instances tiesas vērtējums

- 189 Attiecībā uz apgalvoto, ka *Roquette* ir pārstājusi būt par aizliegtās vienošanās dalībnieci 1994. gada maijā vai, pakārtoti, 1994. gada 4. oktobra sanāksmē, ir jāatgādina, ka Lēmuma 81.–90. apsvērumā Komisija ir uzsvērusi, ka aizliegto vienošanos veidojošie elementi ir komplikēts mehānisms, lai sadalītu tirgus, noteiktu cenas vai veiktu informācijas apmaiņu par klientiem. Pat pieņemot, ka tas ir ticis

pierādīts, tikai ar faktu, ka *Roquette* būtu 1994. gadā vai pēc 1994. gada 4. oktobra sanāksmes atteikusies pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem nodot savus pārdošanas datus, pašu ar sevi nepietiek, lai pierādītu, ka aizliegtā vienošanās bija pārstājusi pastāvēt, vai ka *Roquette* bija beigusi tajā piedalīties.

- 190 Gluži pretēji — no Lēmuma 220.–228. apsvēruma izriet, un *Roquette* to nav apstrīdējusi, ka *Roquette* turpināja piedalīties vairākās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, proti, 1994. gada 26. un 27. jūnijā Atlantā, 1994. gada 31. augustā un 1. septembrī Cīrihē un 1994. gada 4. oktobrī Londonā.
- 191 Tādējādi attiecībā uz sanāksmi, kas notika Atlantā 1994. gada 26. un 27. jūnijā, no Lēmuma izriet, un to nav apstrīdējusi *Roquette*, ka “diskusijas tās laikā ir pielīdzināmas diskusijām iepriekšējos mēnešos un bija saistītas ar negatīvu tirgus, cenu un daudzumu attīstību”.
- 192 Kas attiecas uz 1994. gada 4. oktobrī Londonā notikušo sanāksmi, no Lēmuma izriet, ka šajā brīdī starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem izvērsās konflikts par nātrija glukonāta pārdošanas kvotu sadalījumu. Šis konflikts pretēji tam, ko cenšas pierādīt *Roquette*, parāda, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem bija vismaz iecere turpināt meklēt kompromisu par pārdošanas apjomiem. Fakts, kā tas izriet no *Roquette* atbildes uz 2000. gada 25. jūlija paziņojumu par iebildumiem, kura ir ietverta Lēmuma 229. apsvērumā, ka šajā 1994. gada 4. oktobra sanāksmē *Roquette* “izteica savu apņemšanos vairs nebūt par aizliegtās vienošanās dalībnieci”, nav pietiekams, lai pierādītu, ka *Roquette* pārstāja tajā piedalīties. Faktiski šādā kontekstā *Roquette* nostāja šajā sanāksmē, lielākais, nozīmē, ka tā mēģināja distancēties no aizliegtās vienošanās. Tāpat apstākļi, ka *Roquette* pārstāvis priekšlaicīgi pameta zāli šīs sanāksmes laikā, nenozīmē, ka *Roquette* bija publiski distancējusies no šīs sanāksmes

satura. Kontekstā ar konfliktu, kādā šajā sanāksmē nonāca dalībnieki, Komisija šādu rīcību drīzāk varēja pamatot kā stratēģiju, lai panāktu lielāku piekāpšanos no citu aizliegtās vienošanās dalībnieku puses, nevis kā rīcību, kas iezīmēja *Roquette* dalības aizliegtajā vienošanās beigās.

193 Tāpēc Komisijai bija pamats uzskatīt, ka *Roquette* nebija pārstājusi būt par aizliegtās vienošanās dalībnieci 1994. gada maijā vai 1994. gada 4. oktobra sanāksmē.

194 Attiecībā uz Anaheimā no 1995. gada 3. līdz 5. jūnijam notikušās sanāksmes raksturu ir jāatzīmē, pirmkārt, ka *Roquette* nepastrīd — kā to atzīmējusi Komisija Lēmuma 232. apsvērumā — ka šajā sanāksmē, kurā piedalījās visi aizliegtās vienošanās dalībnieki, sanāksmes dalībnieki apsprieda 1994. gadā realizētos nātrija glukonāta tirdzniecības apjomus. Komisija ir īpaši atzīmējusi, un to nav apstrīdējusi *Roquette*, ka saskaņā ar *ADM* apgalvoto *Jungbunzlauer* bija pieprasījis “paziņot kopējo 1994. gadā *ADM* realizēto nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījumu” (Lēmuma 232. apsvērumš).

195 Jāatzīmē, ka šāda rīcība būtībā sakrita ar aizliegtās vienošanās pastāvīgo praksi, lai nodrošinātu piešķirto pārdošanas kvotu ievērošanu, un saskaņā ar to, kā tas izriet arī no Lēmuma 92. un 93. apsvēruma, pirms katras sanāksmes aizliegtās vienošanās dalībnieki paziņoja savu tirdzniecības apgrozījumu *Jungbunzlauer*, kas tos apkopoja un izplatīja sanāksmēs.

196 Otrkārt, *Roquette* neapstrīd Komisijas Lēmuma 232. apsvērumā sniegto notikumu aprakstu, saskaņā ar kuru šajā sanāksmē tika ierosināta jauna informācijas apmaiņas sistēma par pārdošanas apjomiem. Šai sistēmai būtu jāatļauj anonīmi, t.i., tādā veidā, lai neviens no dalībniekiem nezinātu pārējo daudzumus, noteikt nātrija glukonāta tirgus kopējo lielumu, rīkojoties šādi: “Uzņēmums A norādītu patvaļīgu skaitli, kas

atspoguļo daļu no tā kopējā apjoma. Uzņēmums B tad sniegtu uzņēmumam C uzņēmuma A un uzņēmuma B apjomu summu. Uzņēmums C tad šai summai pievienotu kopējo uzņēmuma C apjomu. Uzņēmums A tad šai summai pievienotu atlikušo sava apjoma daļu un paziņotu kopējo apjomu grupai” (Lēmuma 233. apsvērums).

- 197 Ņemot vērā šo elementu, ir jāuzskata, ka Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka tas bija jauns aizliegtās vienošanas dalībnieku mēģinājums “atjaunot kārtību tirgū” un turpināt savu pret konkurenci vērsto praksi, kas tikusi īstenota iepriekšējos gados, lai, veicot kopīgu rīcību, saglabātu tirgus kontroli, kaut arī attiecīgā gadījumā atšķirīgā veidā un ar atšķirīgiem paņēmieniem. Apstākli, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija mēģinājuši izveidot “anonīmu” informācijas apmaiņas sistēmu, tādu, kāda tā aprakstīta iepriekš, Komisija varētu saprātīgi interpretēt kā tādu, kas ir dabiskas sekas aizliegtās vienošanās dalībnieku uzņēmumu rīcībai, kuru, kā tas īpaši izriet no Lēmuma 93. apsvēruma, raksturo “pieaugoša savstarpēja aizdomu gaisotne”, bet kuras mērķis tomēr bija sadalīt tirgu. No šī viedokļa Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka, izveidojot jaunu informācijas apmaiņas sistēmu, aizliegtās vienošanās dalībnieki parādīja, ka tie “vēl arvien bija [apņēmības pilni] atrast risinājumu, kas tiem ļautu turpināt to pret konkurenci vērsto praksi” (Lēmuma 322. apsvērums) un “saglabāt to kontroli pār tirgu, īstenojot kopīgu rīcību” (Lēmuma 232. apsvērums).

- 198 Treškārt, apstākļi, ka starp 1994. gada 4. oktobra sanāksmi un 1995. gada jūnija sanāksmi pagājušais laika periods bija daudz ilgāks nekā laika periods starp iepriekšējām sanāksmēm, lielākais, uzsver izteikto konfliktu, kāds pastāvēja starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem, taču būtībā nav tāds, kas padarītu par spēkā neesošu Komisijas secinājumu, ka 1995. gada jūnija sanāksmē tie bija veikuši jaunu mēģinājumu saglabāt pret konkurenci vērsto praksi.

- 199 Ceturtkārt, isās piezīmes, kuras šajā sanāksmē sagatavoja *Roquette* un uz kurām atsaucas Komisija Lēmuma 233. un 322. apsvērumā (“6.95 Anaheima: Diskusija: kompensācija; 44 000 mt ražošanas apjoms pasaulē; cena”), var saprātīgi uzskatīt par tādām, kas apstiprina Komisijas argumentu, pat ja ir tiesa, ka, apskatot tās izolētā veidā un ārpus sava konteksta, šīs piezīmes sniedz tikai neprecīzu priekšstatu par 1995. gada 3., 4. un 5. jūnijā notikušajā sanāksmē norisinājušos diskusiju saturu.
- 200 Piektkārt, *Roquette* darbinieka paziņojumam, kas pievienots *Roquette* 1999. gada 22. jūlija vēstulei, saskaņā ar kuru šī sanāksme “nesasniedza neko un tai vispār nebija nozīmes”, kas atbilst *Jungbunzlauer* paziņojumam, kas ietverts tā 1999. gada 30. aprīļa vēstulē, nav nozīmes, jo tas apstiprina, ka šī sanāksme nemainīja vienota, turpināta pārkāpuma darbību (Lēmuma 254. apsvērums). Tādējādi šī vēstule neparāda, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem nebija nodoma turpināt izdarīt pārkāpumu, kaut arī atšķirīgās formās un izmantojot atšķirīgus paņēmienus.
- 201 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, lai izvērtētu, vai EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams nolīgumam vai saskaņotām darbībām, nav jāņem vērā nolīguma faktiskā ietekme, ja šķiet, ka tā mērķis ir konkurences traucēšana, ierobežošana vai izkropļošana kopējā tirgū (Tiesas 1966. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig/Komisija*, *Recueil*, 429., 496. lpp.; iepriekš 89. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 99. punkts, un 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-199/92 P *Hüls/Komisija*, *Recueil*, I-4287. lpp., 178. punkts; Pirmās instances tiesas 1994. gada 23. februāra spriedums apvienotajās lietās T-39/92 un T-40/92 *CB* un *Europay/Komisija*, *Recueil*, II-49. lpp., 87. punkts).
- 202 Tā rezultātā Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka aizliegtā vienošanās bija turpinājusies līdz 1995. gada jūnijam.

## III — Par atbildību mikstinošiem apstākļiem

## A — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

- 203 *Roquette* būtībā uzskata, ka — pat pieņemot, ka Komisija neesot pieļāvusi kļūdas, novērtējot pārkāpuma smagumu — tai, novērtējot naudas soda apmēru, balstoties uz atbildību mikstinošiem apstākļiem, būtu bijis jāņem vērā, ka *Roquette* bija tikai pasīva vai “lidzskrējēja” loma pārkāpumā, ka *Roquette* neistenoja aizliegtās vienošanās ierobežojošo praksi, un tās “bremzējošo lomu” pārkāpumā. *Roquette* šajā sakarā atsauca uz argumentiem, kurus tā ir iztīrījusi attiecībā uz pārkāpuma smagumu.
- 204 Saskaņā ar *Roquette* viedokli šī nolaidība ir Pamatnostādņu pārkāpums un ir pretrunā judikatūrā iedibinātajiem principiem (Pirmās instances tiesas 1991. gada 24. oktobra spriedums lietā T-2/89 *Petrofina*/Komisija, *Recueil*, II-1087. lpp., 173. punkts, un 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-308/94 *Cascades*/Komisija, *Recueil*, II-925. lpp., 230. un 231. punkts).
- 205 Savā atbildes rakstā *Roquette* precīzē, ka attiecībā uz atbildību mikstinošiem apstākļiem, kurus Komisija neesot ņēmusi vērā, tā atsauca uz elementiem, kuri apliecina tās “bremzējošo lomu” aizliegtās vienošanās darbībā. It īpaši tā izvirza, pirmkārt, faktu, ka tā bija cēlonis “mātes ūdeņu” izslēgšanai. Otrkārt, tā norāda, ka tās atteikums pietiekami bieži apmainīties ar informāciju esot vājinājis uzraudzības sistēmas funkcionēšanu, kura bija aizliegtās vienošanās stūrakmens. Treškārt, tā uzskata, ka tās atteikums finansēt ārējās uzraudzības sistēmu iestāšanās pret veiksmīgu aizliegtās vienošanās funkcionēšanu, jo bija neiespējami pārbaudīt aizliegtās vienošanās dalībnieku sniegtās informācijas ticamību, kas deva iespēju neievērot aizliegtās vienošanās noteikumus, un esot bijis pamatā tam, ka radās aizdomu pilna gaisotne, kas noveda pie aizliegtās vienošanās izīršanas. Ceturtkārt, tā izvirza faktu,

ka tā vienmēr ir īstenojusi neatkarīgu komerciālo politiku, kā to pierāda fakts, ka tās cenas gandrīz nekad nav atbildušas aizliegtās vienošanās ietvaros noteiktajām minimālajām vai mērķa cenām. Visbeidzot, piektkārt, tā uzskata, ka tā esot bijusi pirmā, kas izbeidza aizliegto vienošanos.

206 Komisija lūdz šos argumentus noraidīt.

#### B — *Pirmās instances tiesas vērtējums*

207 No prasības pieteikuma izriet, ka *Roquette* apgalvo, ka Komisija ir atteikusies tai piemērot atbildību mīkstinošus apstākļus, kas izriet no tās ekskluzīvi pasīvās un "līdzskrējēja" lomas pārkāpuma realizēšanā, ka *Roquette* nav īstenojusi ierobežojošu praksi un ka tai attiecībā uz pārkāpumu ir bijusi "bremzējoša loma". Šajā sakarā *Roquette* vispārīgā veidā atgriežas pie apsvērumiem, kas jau izvirzīti saistībā ar prasījumiem par pārkāpuma smagumu, precizējot, ka tiklāt, ciktāl šie elementi nav ņemti vērā, izlemjot pamatsummu, tie dabiski rod savu vietu saistībā ar atbildību mīkstinošu apstākļu novērtējumu.

208 Ievērojot šos argumentus, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Pirmās instances tiesas reglamenta 44. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu prasības pieteikumā ir jāietver kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem. Turklāt saskaņā ar judikatūru neatkarīgi no visiem terminoloģijas jautājumiem šim kopsavilkumam jābūt pietiekami skaidram un precīzam, lai atbildētājs varētu sagatavot savu atbildes rakstu un Pirmās instances tiesa — spriest par lietu, atbilstošā gadījumā nelūdzot citu informāciju. Faktiski prasība ir pieņemama, ja būtiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, ar kuriem tā pamatota, pašā prasības pieteikuma tekstā tiek atkārtoti vismaz kopsavilkuma veidā, taču loģiski un saprotami, lai garantētu tiesisko drošību un



pareizu tiesvedību (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1997. gada 7. novembra spriedumu lietā T-84/96 *Cipeke/Komisija, Recueil*, II-2081. lpp., 31. punkts, un Pirmās instances tiesas 1999. gada 21. maija rīkojumu lietā T-154/98 *Asia Motor France u.c./Komisija, Recueil*, II-1703. lpp., 49. punkts).

- 209 Izskatāmajā lietā vispārēja norāde uz elementiem, kas iztīrāti saistībā ar pamatiem par pārkāpuma smagumu, lai pierādītu izvirzīto atbildību mikstinošo apstākļu pastāvēšanu, neļauj Pirmās instances tiesai precīzi noteikt ar atbildību mikstinošiem apstākļiem saistītā pamata apjomu. Ja nevar izslēgt, ka būtiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, uz kuriem balstās *Roquette*, ir ietverti prasības pieteikumā, ir tomēr svarīgi, lai prasītāja tos iesniegtu loģiskā un saprotamā veidā. It īpaši Pirmās instances tiesai nav starp visiem pirmā pamata pamatojumam izvirzītajiem elementiem jāmeklē, vai šos elementus tāpat varētu izmantot, lai pamatotu otro pamatu, un izskatāmajā lietā — kurus elementus attiecībā uz kuru no atbildību mikstinošajiem apstākļiem varētu izmantot. Šo secinājumu neiespaido fakts, ka Komisija bija uzņēmusies īpašas pūles, lai, neraugoties uz acīmredzamu šī pamata neprecizitāti, identificētu prasītājas iespējamus izvirzītos argumentus saistībā ar tās argumentāciju par pamatu, kas saistīts ar pārkāpuma smagumu, un noteiktu, kuri argumenti atbilstošā gadījumā var tikt pārņemti, lai pamatotu ar atbildību mikstinošiem apstākļiem saistītu pamatu, kā arī uz tiem šajā kontekstā atbildētu. Faktiski šī Komisijas nostāja ir tikai pieņēmums attiecībā uz *Roquette* izvirzītā pamata precīzo apjomu. Tā neļauj pārlicinoši noteikt *Roquette* uz atbildību mikstinošu apstākļu pastāvēšanu balstītā pamata apjomu.

- 210 Šī iemesla dēļ saskaņā ar Reglamenta 44. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu kā nepieņemami ir jānoraida pamati par Komisijas pieļautajām kļūdām, izvērtējot atbildību mikstinošus apstākļus.

#### IV — Par “Roquette” sadarbību administratīvā procesa laikā

##### A — Ievads

- 211 Saskaņā ar *Roquette* viedokli Komisija tāpat ir pieļāvusi kļūdas, novērtējot Paziņojuma par sadarbību piemērošanu.
- 212 *Roquette* uzskata, ka Komisijai būtu bijis tai jāpiešķir naudas soda samazinājums no 50 līdz 75 % apmērā, piemērojot Paziņojuma par sadarbību C sadaļu, nevis samazinājums 40 % apmērā no naudas soda apmēra, piemērojot šī paša paziņojuma D sadaļu.
- 213 Šo nostāju pamatojot, *Roquette* apgalvo, ka Komisijas veiktais tās iesniegto elementu būtības un satura vērtējums ir kļūdaini divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, un pretēji tam, ko Komisija apgalvojusi Lēmumā, *Roquette* esot bijusi pirmā un vienīgā aizliegtās vienošanās dalibniece, kas tai iesniegusi izšķirošus pierādījumus Lēmuma sagatavošanai. *Roquette* uzskata, ka, otrkārt, Komisija ir kļūdainā kārtā padarījusi relatīvu tās sadarbību administratīvā procesa laikā, norādot, ka tikai savā atbildē uz Komisijas 1999. gada 2. marta formālo informācijas pieprasījumu, kas bija balstīts uz Regulas Nr. 17 11. panta 1. punktu, tā esot paziņojusi attiecīgos dokumentus.
- 214 Tādējādi tā lūdz Pirmās instances tiesu, pamatojoties uz tās neierobežoto kompetenci naudas sodu jautājumus, pārskatīt šo vērtējumu (Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, 3461. lpp., 111. punkts).

B — Par to, ka “Roquette” esot bijusi pirmā un vienīgā aizliegtās vienošanās dalībiece, kas iesniegusi Komisijai izšķirošus pierādījumus Lēmuma sagatavošanai

## 1. Vispārīgi jautājumi

215 *Roquette* uzskata, ka Komisija ir kļūdaini Lēmuma 415. apsvērumā uzskatījusi, ka “*Fujisawa* [esot] bijis pirmais aizliegtās vienošanās dalībnieks, kas iesniedza izšķirošus pierādījumus, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu”. *Roquette* šajā sakarā izvirza divus iebildumus. Pirmkārt, tā apgalvo, ka informācija, kuru Komisija bija ieguvusi pirms tās sadarbības ar *Roquette*, esot bijusi nepietiekama, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu. Otrkārt, saskaņā ar *Roquette* viedokli tikai tās pienācīgās sadarbības ar Komisiju rezultātā Komisija ieguva izšķirošus pierādījumus Lēmuma sagatavošanai. Pirms šiem argumentiem ir izteikti vispārīgi apsvērumi par noteikumiem, kurus Komisijai būtu bijis jāpiemēro izskatāmajā lietā, lai novērtētu lietas dalībnieku sadarbību administratīvā procesa laikā.

## 2. Vispārīgi apsvērumi par noteikumiem, kas ir piemērojami izskatāmajā lietā, lai novērtētu lietas dalībnieku sadarbību administratīvā procesa laikā

### a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

216 Saskaņā ar *Roquette* izskatāmās lietas īpašajiem apstākļiem Komisijai naudas soda samazinājuma nozīmi būtu bijis jāvērtē, pirmkārt, nevis pamatojoties uz secību, kādā dalībnieki ir sadarbojušies administratīvā procesa laikā, bet gan, visupirms

pamatojoties uz šo dalībnieku iesniegto pierādījumu saturu un pievienoto vērtību, izstrādājot Lēmumā formulētos iebildumus.

- 217 Izskatāmās lietas īpašajos apstākļos *Roquette* uzskata, ka tikai pēc tam, kad Komisija bija ieguvusi informāciju par Savienotajās Valstīs īstenotajām pārbaudēm, tā varēja uzsākt savu izmeklēšanu, kuras rezultātā tika pieņemts Lēmums. Proti, *Roquette* atgādina, ka no Lēmuma 53. apsvēruma izriet, ka 1997. gada martā Amerikas tieslietu ministrs informēja Komisiju, ka ir veikta pārbaude nātrija glukonāta tirgū. Tāpat no tā izriet, ka Komisija 1997. gada oktobrī ir tikusi informēta, ka *Akzo*, *Avebe* un *Glucona* esot atzinušas, ka ir bijušas starptautiskas aizliegtās vienošanās par šo izstrādājumu dalībnieces, lai noteiktu cenas un sadalītu tirgus daļas “Savienotajās Valstīs un citur”, un ka attiecīgi 1997. gada decembrī un 1998. gada februārī *Roquette* un *Fujisawa* esot atzinušas šos faktus. Pat ja Lēmumā Komisija neesot precīzi norādījusi tās informācijas raksturu, kuru tā ieguvusi Savienotajās Valstīs uzsāktās procedūras rezultātā, tomēr varēja leģitīmi uzskatīt, ka Komisijas rīcībā bija vismaz dažādi 1997. gada 24. septembra un 17. decembra preses paziņojumi, kuri atspoguļoja Savienotajās Valstīs noritējušās pārbaudes — paziņojumi, kas bija publiski pieejami, izmantojot internetu.
- 218 *Roquette* no tā secina, ka tiktāl, ciktāl, kā tas izriet no Lēmuma 54. apsvēruma, Komisija “1997.–1998. gada ziemā” saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu bija nosūtījusi savus pirmos informācijas pieprasījumus “galvenajiem nātrija glukonāta ražotājiem, importētājiem/eksportētājiem un klientiem Eiropā”, tā ir bijusi informēta par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu nātrija glukonāta pasaules tirgū, par tās dalībnieku identitāti, faktu, ka katrs no šiem dalībniekiem bija atzinis pārkāpumu Amerikas Savienoto Valstu iestādēm, un faktu, ka pārkāpums kopš 1995. gada jūnija bija izbeigts.
- 219 Šajos īpašajos apstākļos nav atbilstoši piešķirt maksimālo samazinājumu dalībniekam, kas pirmais ir sadarbojies ar Komisiju, bet gan dalībniekam, kas iesniedzis

atbilstošu informāciju un dokumentus, un tādējādi faktiski ir ļāvis Komisijai konstatēt pārkāpumu ar mazākajām grūtībām.

220 Turklāt šāda nostāja atbilstu Komisijas pieejai, kuru pati Komisija ir iztīrījusi jaunā Paziņojuma par naudas sodu samazināšanu projektā, kas publicēts 2001. gada jūlijā (turpmāk tekstā — “Jaunā paziņojuma projekts”), un pēc tā publicēšanas 2002. gadā — savā jaunajā Paziņojumā par imunitāti no naudas sodiem un to apmēra samazināšanu aizliegto vienošanos lietās (OV 2002, C 45, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “Jaunais paziņojums”). Komisijai izskatāmajā lietā esot bijis jāseko šai jaunajai politikai. Pamatojot šo argumentāciju, *Roquette* savā replikā atsaucas uz, pirmkārt, šāda paziņojuma juridisko raksturu, kurš rada leģitīmas iesaistīto uzņēmumu cerības uz ieguvumu, un, otrkārt, uz vispārēju principu sodu tiesībās, saskaņā ar kuru ir jāpiemēro vismazāk bargā soda norma (atpakaļejošs spēks *in mitius*) (Tiesas 1998. gada 29. oktobra spriedums lietā C-230/97 *Awoyemi, Recueil*, I-6781. lpp., un Komisijas 1998. gada 14. oktobra Lēmums 1999/210/EK par EK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/F-3/33.70 — *British Sugar plc* u.c.) (OV 1999, L 76, 1. lpp.).

221 Komisija uzskata, ka *Roquette* nevar balstīties uz Jaunā paziņojuma projektu. Komisija apšauba, vai ir pieņemams *Roquette* izvirzītais pamats, saskaņā ar kuru Jaunā paziņojuma piemērošanu pamato princips, ka piemērojama ir mazāk bargā sodu tiesību norma. Tā uzskata, ka šis pamats nav pieņemams, jo tas pirmo reizi izvirzīts replikas sniegšanas stadijā. Pakārtoti Komisija būtībā uzskata, ka *Roquette* nonāk pretrunā pati sev, pirmkārt, pareizi nepiemērojot Paziņojumu par sadarbību un, otrkārt, prasot ar atpakaļejošu spēku piemērot Jauno paziņojumu, kas ir aizstājis Paziņojumu par sadarbību.

#### b) Pirmās instances tiesas vērtējums

222 Jānorāda, ka Komisija savā Paziņojumā par sadarbību ir definējusi nosacījumus, kurus izpildot, uzņēmumiem, kuri sadarbojas ar Komisiju tās izmeklēšanā par

aizliegtu vienošanos, var piešķirt atbrīvojumu no naudas soda vai piešķirt tiem naudas soda samazinājumu, kas citādi tiem būtu bijis jāmaksā (skat. Paziņojuma par sadarbību A sadaļas 3. punktu).

223 Šis Paziņojums par sadarbību ir radies, Komisijai izmantojot savu rīcības brīvību, un tas ir tikai brīvprātīgs Komisijas pilnvaru ierobežojums, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 30. aprīļa spriedumu lietā T-214/95 *Vlaamse Gewest/Komisija*, *Recueil*, II-717. lpp., 89. punkts). Turklāt, kā tas tieši norādīts šī Paziņojuma D sadaļas 3. punktā, tas ir radījies leģitīmas cerības, uz kurām balstījās uzņēmumi, kuri vēlējās paziņot Komisijai par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu. Ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes principu un tiesiskās palāvības principa ievērošanu, ko uzņēmumi, kuri vēlējās sadarboties ar Komisiju, varēja izsecināt no šī paziņojuma, Komisijai tād bija pienākums ņemt vērā *Roquette* sadarbību, veicot novērtējumu un nosakot *Roquette* naudas soda apmēru.

224 Tādējādi *Roquette* ir kļūdaini uzskatījusi, ka izskatāmajā lietā Komisijai esot bijis jāpiemēro noteikumi, kas pasludināti nevis Paziņojumā par sadarbību, bet gan Jaunā paziņojuma projektā vai pašā Jaunajā paziņojumā. Faktiski, kas attiecas uz Jaunā paziņojuma projektu, ir jākonstatē, ka, pat ja šis dokuments ir ticis publicēts 2001. gada jūlijā, t.i. — pirms Lēmuma pieņemšanas, *Roquette* neapstrīd, ka Komisija šo dokumentu ir publicējusi ar vienu vienīgu mērķi — ļaut visām ieinteresētajām personām iesniegt savus apsvērumus tā sakarā. Kas attiecas uz Jauno paziņojumu, ir jāatzīmē, ka šis dokuments tika publicēts tikai pēc Lēmuma pieņemšanas. Ne Jaunā paziņojuma projekts, ne pats Jaunais paziņojums tādējādi nevarēja iespaidot Komisijas brīvprātīgi ieviestos ierobežojumus savai rīcības brīvībai izskatāmajā lietā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 11. septembra spriedumus lietā T-13/99 *Pfizer Animal Health/Padome*, *Recueil*, II-3305. lpp., 121. punkts, un lietā T-70/99 *Alpharma/Padome*, *Recueil*, II-3495. lpp., 142. punkts).

- 225 Tāpēc, pierādot, ka izskatāmajā lietā Komisijai būtu bijis jāpiemēro Jaunā paziņojuma projekts vai Jaunais paziņojums, vai pat šajos dokumentos ietvertie principi, *Roquette* ir kļūdaini atsaukusies uz tiesiskās paļāvības principu un — pat pieņemot, ka šāds vispārējs princips Kopienu tiesībās pastāv — mazāk bargās sodu tiesību normas piemērošanas principu.
- 226 Turpinājumā, kā to uzsver *Roquette*, protams, šķiet, ka pretēji citām Komisijas iepriekš veiktajām izmeklēšanām izskatāmajā lietā jau pirms izmeklēšanas uzsākšanas atbilstoši Regulai Nr. 17 Komisijai bija noteikta informācija par pasaules līmeņa aizliegtu vienošanos nātrija glukonāta tirgū un par noteiktu tās dalībnieku identitāti, kā tas izriet arī no Lēmuma 53. apsvēruma.
- 227 Tomēr šis apstāklis nenožīmē, ka Komisijai būtu bijis jāatkāpjas no noteikumiem par uzņēmumu sadarbību, kurus tā ir noteikusi savā Paziņojumā par sadarbību.
- 228 Visbeidzot, ir jāuzsver, ka *Roquette* neapstrīd, ka *Fujisawa* bija pirmais aizliegtās vienošanās dalībnieks, kas paziņoja par tās pastāvēšanu un informēja Komisiju par šīs aizliegtās vienošanās dalībnieku identitāti un pārkāpuma priekšmetu. *Roquette* tāpat atzīst, ka Paziņojums par sadarbību deklarē principu, ka uzņēmums, kas "pirmais iesniedz izšķirošus pierādījumus, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu", var saņemt ļoti būtisku samazinājumu (vismaz 75 %) vai būtisku samazinājumu (50–75 %) naudas soda apmēram, kāds uzņēmumam būtu jāmaksā, ja tas nebūtu sadarbojies (skat. Paziņojuma par sadarbību B sadaļas b) apakšpunktu un C sadaļu).
- 229 Izskatāmajā lietā tikai pēc informācijas saņemšanas no *Fujisawa* Komisija veica lēmuma pārbaudi par uzņēmumiem, kas bija aizliegtās vienošanās dalībnieki šī

Paziņojuma B sadaļas a) apakšpunkta izpratnē. Par Savienotajās Valstīs veikto izmeklēšanu saņemtā informācija šīs normas izpratnē tādējādi nenozīmē, ka kavēta minētā paziņojuma B sadaļā paredzētā risinājuma piemērošana *Fujisawa*.

230 Tā rezultātā pretēji *Roquette* apgalvotajam Komisija izskatāmajā lietā pamatoti ir piemērojusi noteikumus, kurus tā bija noteikusi savā 1996. gada Paziņojumā par sadarbību.

3. Par to, ka informācija, kuru Komisija ieguva pirms sadarbības ar “*Roquette*”, esot bijusi nepietiekama, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu

a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

231 *Roquette* uzskata, ka informācija, kuru Komisija ieguva pirms tās sadarbības ar *Roquette*, nebija neapgāžams pierādījums par aizliegtās vienošanās saturu un funkcionēšanu.

232 Pirmkārt, *Roquette* uzskata, ka pirms tās sadarbības ar Komisiju, tās rīcībā esošā informācija nebija plašāka par informāciju, ko tā bija ieguvusi no Amerikas Savienoto Valstu iestādēm vai kas bija pieejama publiski. Šī informācija esot tikai norādījusi, ka sabiedrības *Akzo*, *Avebe*, *Glucona*, *Roquette* un *Fujisawa* bija tikušās 1993. gada augustā un 1995. gada jūnijā, lai it īpaši vienotos par cenām un nātrija glukonāta tirgus daļu sadalīšanu.



- 233 Otrkārt, saskaņā ar *Roquette* viedokli šī informācija nebija pietiekama, lai konstatētu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu, tiktāl, ciktāl tā būtībā bija vienkārši paziņojumi. Vienīgie iesniegtie dokumentārie pierādījumi esot bijuši ceļošanas dokumenti. Komisija turklāt esot uzskatījusi, ka jāizsūta informācijas pieprasījumi un jāturpina dalībnieku pārbaudes, jo tā neesot bijusi apmierināta ar informāciju, kas bija iegūta ar Amerikas Savienoto Valstu iestāžu starpniecību un pirmajiem pierādījumu elementiem, kurus bija iesniegušas sabiedrības *Fujisawa* 1998. gada 12. maijā un *ADM* 1999. gada 21. janvārī.
- 234 Komisija uzskata, ka tieši *Fujisawa* ir bijusi pirmā sabiedrība, kas iesniedza izšķirošos pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu.

#### b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 235 Apgalvojot, ka informācija, kuru Komisija bija ieguvusi pirms tās sadarbības ar *Roquette*, esot bijusi nepietiekama, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu, *Roquette* būtībā vēlas pierādīt, ka Komisija ir kļūdaini uzskatījusi, ka *Fujisawa* ir bijusi "pirmā, kas Komisijai iesniedza izšķirošus pierādījumus, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu" Paziņojuma par sadarbību C sadaļas izpratnē kopsakarā ar tā B sadaļas b) apakšpunktu.
- 236 Paziņojuma par sadarbību C sadaļa ar virsrakstu "Nozīmīgs naudas soda samazinājums" nosaka:

"Uzņēmums, kas atbilst B sadaļas b)–e) [apakšpunktam] un atklāj slepenu aizliegtu vienošanos pēc tam, kad Komisija veic ar lēmumu paredzētu pārbaudi aizliegtās

vienošanās dalībnieku mītnēs, ar kuru nav iegūts pietiekams pamats, lai uzsāktu lēmuma pieņemšanas procedūru, saņem naudas soda samazinājumu 50 %-75 % apmērā.”

237 B sadaļas b)–e) apakšpunkta nosacījumi, uz ko norāda C sadaļa, attiecas uz uzņēmumu, kas

“b) pirmais iesniedz izšķirošus pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu;

c) pārstāj būt par aizliegtās vienošanās dalībnieku ne vēlāk kā brīdī, kad tas atklāj aizliegto vienošanos;

d) sniedz Komisijai visu attiecināmo informāciju un visus tam pieejamos dokumentus un pierādījumus attiecībā uz aizliegto vienošanos un saglabā pastāvīgu un pilnīgu sadarbību visā izmeklēšanas laikā;

e) nav piespiedis citu uzņēmumu kļūt par aizliegtās vienošanās dalībnieku un nav darbojies kā iniciators vai spēlētājs izšķirošu lomu prettiesiskajā darbībā.”

238 No šīm normām vispirms izriet, ka pretēji *Roquette* apgalvotajam, lai gūtu labumu no naudas soda apmēra samazinājuma saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību B vai C sadaļu, nav nepieciešams, lai dalībnieks, kas paziņo par aizliegto vienošanos, būtu Komisijai iesniedzis “neapstrīdamus pierādījumus par aizliegtās vienošanās saturu un funkcionēšanu”.

- 239 Faktiski saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību B sadaļas b) apakšpunktā paredzētais nosacījums ir jau izpildīts, ja uzņēmums, kas paziņo par slepenu aizliegto vienošanos, ir “pirmais”, kas sniedz “būtiskus pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu”.
- 240 Apstākļi, ka pēc tam, kad viens dalībnieks paziņojis par aizliegto vienošanos, Komisija izsūta informācijas pieprasījumus un uzsāk pārbaudi pie pārējiem dalībniekiem, noteikti nepierāda, ka par aizliegto vienošanos paziņojušā tās dalībnieka sniegtā informācija ir bijusi nepietiekama no Paziņojuma par sadarbību B vai C sadaļas viedokļa.
- 241 Turpinājumā, attiecībā uz *Roquette* apgalvoto, ka būtībā *Fujisawa* sniegtā informācija nepārsniedza informāciju, kas bija Komisijas rīcībā vai kam, mazākais, būtu bijis jābūt Amerikas Savienoto Valstu iestāžu rīcībā, ir jāatgādina, ka, pat pieņemot, ka šis apgalvojums ir patiess, Kopienas autonomo pilnvaru princips konkurences tiesību jautājumā nozīmē, ka Komisijai automātiski nav saistoši trešo valstu pierādījumi, iegūstot pierādījumus, kas tai ļauj pieņemt lēmumu, balstoties uz EKL 81. pantu.
- 242 Visbeidzot, katrā gadījumā ir jākonstatē, ka pretēji *Roquette* norādītajam *Fujisawa* sniegtā informācija bija plašāka par informāciju, kas bija ietverta Amerikas Savienoto Valstu iestāžu paziņojumos presei, kurus *Roquette* ir iesniegusi Pirmās instances tiesai. Faktiski šķiet, ka, pirmkārt, šie paziņojumi neietver visu aizliegtās vienošanās dalībnieku nosaukumus. Otrkārt, šie paziņojumi aprobežojas ar to, ka tajos kopsavilkuma veidā aprakstīti dažādie noslēgtie nolīgumi. Kā to pamatoti norādījusi Komisija Lēmuma 415. apsvērumā, *Fujisawa* savā 1998. gada 12. maija vēstulē, kurā paziņots par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu, atklāja aizliegtās vienošanās dalībnieku nosaukumus un sniedza aprakstu par starp šiem dalībniekiem noslēgtajiem nolīgumiem, precizējot laika periodu, par kuru tie bijuši noslēgti,

aizliegtās vienošanās piemērošanas un funkcionēšanas mehānismiem, kā arī — kaut arī nepilnīgu — aizliegtās vienošanās sanāksmju sarakstu un satura kopsavilkumu dažām no šīm sanāksmēm.

243 Turklāt ir jāatzīmē, ka no Lēmuma 414. apsvēruma izriet, ka, piemērojot Paziņojuma par sadarbību B sadaļu sadarbībai ar *Fujisawa*, Komisija zināmā mērā ir ņēmusi vērā, ka tad, kad *Fujisawa* paziņoja par aizliegto vienošanos, “tā ir zinājusi par [ASV] Tieslietu ministrijas [...] veikto izmeklēšanu nātrija glukonāta tirgū un zināja, ka *Akzo*, *Avebe* un *Glucona* bija atzinušas, ka bija piedalījušās starptautiskā slepenā norunā, lai noteiktu cenas un sadalītu tirgus daļas “Savienotajās Valstīs un citur””.

244 No iepriekš minētā izriet, ka *Roquette* kļūdaini apgalvo, ka *Fujisawa* nav bijusi pirmā aizliegtās vienošanās dalībniece, kas sniegusi Komisijai izšķirošus pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu Paziņojuma par sadarbību B sadaļas b) apakšpunkta izpratnē. Tādējādi ir jānoraida *Roquette* pirmais iebildums par to, ka informācija, kuru Komisija bija ieguvusi pirms sadarbības ar *Roquette*, esot bijusi nepietiekama.

4. Par to, ka tikai “*Roquette*” iesniegtie pierādījumi esot bijuši izšķiroši, sagatavojot Lēmumu

a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

245 *Roquette* apgalvo, ka tikai tās sadarbības dēļ administratīvā procesa laikā Komisija ir ieguvusi informāciju, kas izmantota paziņojumā par iebildumiem un pēc tam Lēmumā.

- 246 Faktiski, pirmkārt, kas attiecas uz paziņojumu par iebildumiem, *Roquette* uzskata, ka no kopā trīspadsmit pielikumiem, desmit pārņem dalībnieku brīvprātīgi iesniegtus dokumentus, no kuriem astoņus ir iesniegusi *Roquette*. Turklāt daļā, kas attiecas uz aizliegtās vienošanās vēsturi, gandrīz katrā lapaspusē esot izdarīta norāde uz rokrakstā veiktajām piezīmēm, kuras iesniegusi *Roquette*.
- 247 Otrkārt, kas attiecas uz pašu Lēmumu, *Roquette* uzskata, ka divi pierādījumi parāda tās iesniegto pierādījumu izšķirošo raksturu. Pirmkārt, pateicoties *Roquette* sniegtajai informācijai Komisija esot varējusi noskaidrot organizatoriskos pamatprincipus, informācijas par klientiem apmaiņas sistēmu, nolīgumu īstenošanu un laika periodā no 1987. gada februāra līdz 1995. gada jūnijam notikušo sanāksmju priekšmeta aprakstu. Otrkārt, no Lēmuma izrietot noteikts kontrasts no tajā ietvertu aprakstu precizitātes viedokļa atkarībā no tā, vai šie apraksti ietver vai neietver *Roquette* sniegtu informāciju.
- 248 Attiecībā uz *Roquette* sniegtās informācijas izšķirošo raksturu šķiet, ka attiecībā uz organizācijas pamatprincipiem tas attiecas uz zemsvītras piezīmēm Lēmuma sadaļā par šiem pamatprincipiem. No divpadsmit atsaucēm astoņas esot saistītas ar *Roquette* iesniegtajiem pierādījumiem. Lēmuma 83. apsvērumā, kas apraksta kvotu piešķiršanas sistēmu, īpaši ietver *Roquette* rokrakstā veiktās piezīmes, kas paziņotas tās sadarbības ar Komisiju ietvaros. Lēmuma 88. apsvērumā Komisija esot balstījusies tikai uz *Roquette* iesniegtajiem dokumentiem, lai izskaidrotu minimālo un/vai mērķa cenu noteikšanas sistēmas funkcionēšanu.

- 249 Attiecībā Komisijas konstatēto sistēmu informācijas apmaiņai par klientiem *Roquette* iesniegtās informācijas izšķirošais raksturs izrietot no Lēmuma 90. apsvēruma un 46. un 47. zemsvītras piezīmes. Komisija tajās minot tikai *Roquette* tās sadarbības ietvaros sniegto informāciju.
- 250 Attiecībā uz nolīgumu īstenošanas pierādīšanu un it īpaši — uzraudzības sistēmas pastāvēšanu saskaņā ar *Roquette* viedokli šķiet, ka Komisija, skaidri to neprecizējot, ir izmantojusi *Roquette* iesniegtos pierādījumus (Lēmuma 172. apsvēruma).
- 251 Visbeidzot, attiecībā uz Komisijas aprakstu par aizliegtās vienošanās dalībnieku 1987. gada februāra un 1995. gada jūnija sanāksmju priekšmetu, izšķirošas esot bijušas *Roquette* iesniegtās rokrakstā veiktās piezīmes. To Komisija esot atzinusi sava Lēmuma 121. apsvērumā, kurā norādīts, ka “katras sanāksmes laika periodā no 1989. līdz 1990. gadam saturs ir labāk zināms, jo uzņēmumu paziņojumus pamato attiecīgā brīža dokumenti”. Minētie attiecīgā brīža dokumenti atbilstot *Roquette* piezīmēm, kas izdarītas, sākot ar 1989. gada 11. maija sanāksmi Gēteborgā līdz pat 1991. gada 3. septembra sanāksmei Cīrihē. Šīs *Roquette* iesniegtās piezīmes, kā arī ar tām saistītie paskaidrojumi (skat. 1999. gada 22. jūlija procesuālo rakstu) esot ļāvuši Komisijai izprast aizliegtās vienošanās funkcionēšanu, aizliegtās vienošanās dalībnieku diskusiju priekšmetu un katra dalībnieka lomu un atšifrēt uzņēmumu izmantotos kodus, apzīmējot katru no šiem uzņēmumiem. Šīs rokrakstā veiktās piezīmes attiecībā uz noteiktām sanāksmēm esot vienīgie dokumenti, kas esot bijuši Komisijas rīcībā, lai atainotu to norisi (skat. Lēmuma 131., 132.–138. un 139.–149. apsvērumā minētās iestādes, kā arī *Fujisawa* pārstāvja vizīti *Roquette* mītnē 1990. gada 22. janvārī, *Jungbunzlauer* un *Roquette* sanāksmi 1990. gada 2. februārī, 1990. gada 21. un 22. maija sanāksmi Cīrihē, 1991. gada 10. un 11. jūnija sanāksmi Ženēvā, 1991. gada 24. jūlija sanāksmi Cīrihē un, visbeidzot, 1991. gada 2. un 3. septembra sanāksmi Cīrihē). *Roquette* rokrakstā veiktās piezīmes tāpat esot Komisijai ļāvušas konstatēt starp *ADM*, no vienas puses, un *Glucona*, no otras puses,

un citiem Eiropas ražotājiem notikušo diskusiju pret konkurenci vērsto raksturu (Lēmuma 155. apsvērumš).

<sup>252</sup> *Roquette* ieguldījuma izšķirošo lomu saskaņā ar tās viedokli tāpat pierāda tas, ka no Komisijas Lēmuma zemsvītras piezīmēs izdarītajām 175 atsaucēm uz iesaistīto uzņēmumu dokumentiem un paziņojumiem gandrīz puse ir iegūta, pateicoties *Roquette* sadarbībai. Turklāt visus lietiskos pierādījumus, kas ļauj konstatēt aizliegtās vienošanās mērķi un detaļas, esot iesniegusi *Roquette*. Komisija to esot atzinusi Lēmuma 426. apsvērumā, atgādinot, ka "*Roquette* [bija] vienīgais dalībnieks, kas iesniedza dokumentus par aizliegtās vienošanās saturu un secinājumiem".

<sup>253</sup> Turklāt *Roquette* atsauca uz to, ka Lēmumā nav precīzu aprakstu par to sanāksmju saturu, par kurām Komisijas rīcībā nebija *Roquette* rokrakstā veiktu piezīmju, salīdzinājumā ar sanāksmēm, attiecībā uz kurām Komisija varēja balstīties uz šādu informāciju.

<sup>254</sup> Tādējādi attiecībā uz laika periodu pirms pirmās sanāksmes, par kuru iesniegtas *Roquette* piezīmes, Komisija esot aprobežojusies ar nenoteiktiem un neprecīziem aprakstiem (skat. Lēmuma 121. apsvērumu, kurā Komisija min "lielu skaitu daudzpusēju sanāksmju", kas ir notikušas "laika periodā no 1990. gada aprīļa līdz maijam", kā arī sanāksmju aprakstus, kas ietverti Lēmuma 122.–128. apsvērumā).

- 255 Tāpat Komisijas rīcībā esošo pierādījumu nepietiekamība izrietot no vēlāku notikumu vai tādu notikumu, kurus neaptver *Roquette* iesniegtās rokrakstā izdarītās piezīmes, aprakstiem. *Roquette* norāda uz daudzām pretrunām un atgriežas pie Lēmuma 129. un 164. apsvēruma. Turklāt, kā to parādot Lēmuma 201. un 214. apsvērums, *Roquette* dokumenti un paziņojumi par šo aizliegtās vienošanās periodu esot bijuši Komisijai ārkārtīgi noderīgi.
- 256 *Roquette* uzskata, ka tā ir bijusi vienīgā, kas ir iesniegusi tik daudzus pierādījumus ar tik lielu pierādījuma vērtību, ietverot rakstveida pierādījumus, dokumentus no pārkāpuma norises perioda un dokumentus, kas bija tieši saistīti ar uzņēmumu rīcību. Tādējādi tā uzskata, ka saskaņā ar judikatūru (Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedums lietā T-13/89 *ICI/Komisija, Recueil*, II-1021. lpp.) un Jaunā paziņojuma projektu Komisijai esot bijis vairāk jāņem vērā sniegtās informācijas izšķirošais raksturs, lai novērtētu naudas soda apmēra samazinājumu.
- 257 Savā atbildes rakstā *Roquette* uzskata, ka tās sniegtās informācijas izšķirošo raksturu neliek apšaubīt *Fujisawa* iesniegtie pierādījumi. Saskaņā ar *Roquette* viedokli, paziņojot par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu, tās dalībnieku identitāti un pārkāpuma priekšmetu, *Fujisawa* ir tikai paziņojusi informāciju, kas Komisijai jau bija zināma no ASV konkurences aizsardzības iestādes interneta mājas lapas. Turklāt *Fujisawa* iesniegtie dokumenti būtībā ir bijuši tikai ceļošanas izdevumus apliecinājoši dokumenti ar gala mērķi dažādās vietās, kur notikušas aizliegtās vienošanās sanāksmes. *Roquette* iesniegtā informācija to būtiski pārsniedzot.
- 258 Komisija apstrīd šo pierādījumu atbilstību un uzsver, ka tā ir pilnībā ņemusi vērā *Roquette* sadarbību, tai piešķirot samazinājumu 40 % apmērā no tai uzliktā naudas soda apmēra atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D sadaļai.



## b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 259 Vispirms ir jāatgādina, ka *Roquette* nebija pirmā aizliegtās vienošanās dalībniece, kas par to paziņoja Komisijai. Faktiski *Fujisawa* pirmā Komisijai iesniedza izšķirošos pierādījumus saistībā ar pārkāpuma turpināšanos, kas ietvēra pašu paziņotāju (skat. iepriekš 244. punktu). Tikai tad, ja *Roquette* būtu bijusi pirmā aizliegtās vienošanās dalībniece, kas par to paziņotu Komisijai, iesniedzot tādus izšķirošus pierādījumus kā šos un ja būtu izpildīti pārējie nosacījumi, tai varētu piešķirt, kā tā apgalvo, nozīmīgāku samazinājumu atbilstoši Paziņojuma par sadarbību B un C sadaļai.
- 260 Izskatāmajā lietā Komisija *Roquette* ir piešķirusi naudas soda apmēra samazinājumu, piemērojot Paziņojuma par sadarbību D sadaļu. Šādā veidā, kā to pamatoti norādījusi Komisija, tā ir pilnībā ņēmusi vērā sadarbību ar *Roquette*.
- 261 Tāpēc ir jānoraida iebildums saistībā ar to, ka tikai *Roquette* iesniegtie pierādījumi ir bijuši izšķiroši, sagatavojot Lēmumu.
- 262 *Roquette* arguments, ka Komisijai būtu bijis jāpiešķir vismaz minētā Paziņojuma D sadaļā noteiktais maksimālais samazinājums, saistīts ar *Roquette* apstrīdēto Komisijas sadarbības nozīmīguma vērtējumu, kā rezultātā tai tika noteikts 40 % samazinājums naudas sodam, kas citādi tai būtu ticis uzlikts. Tā rezultātā abi šie argumenti turpmāk tiks apskatīti kopā.

C — Par to, ka Komisija kļūdaini atsaukusies uz to, ka “Roquette” attiecīgos dokumentus paziņojusi tikai savā atbildē uz informācijas pieprasījumu

## 1. Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

263 *Roquette* apgalvo, ka, lai kvalificētu tās rīcību kā tādu, uz kuru attiecas Paziņojuma par sadarbību D sadaļa, Komisija ir apgalvojusi, ka atbilstošie dokumenti tai tikuši paziņoti, tikai atbildot uz formālo 1999. gada 2. marta informācijas pieprasījumu, kas bija balstīts uz Regulas Nr. 17 11. panta 1. punktu. Saskaņā ar *Roquette* viedokli formālais 1999. gada 2. marta informācijas pieprasījums ietvēris jautājumus, kuri pamudināja uz pašapsūdzību, kas ir tiesību uz aizstāvību pārkāpums, kas pamato tiesības atturēties no atbilžu sniegšanas uz šiem jautājumiem un faktu, kāpēc tā uz tiem atbildēja tikai sadarbības ar Komisiju ietvaros. Ievērojot, ka uzdotie jautājumi nebija saistīti tikai ar faktiem un informāciju, kas jau bija Komisijas rīcībā, *Roquette* uzskata, ka šo jautājumu mērķis ir bijis likt atzīt, ka tā ir bijusi aizliegtās vienošanās dalībniiece. Tas esot aizstāvības tiesību pārkāpums (Pirmās instances tiesas 2001. gada 20. februāra spriedums lietā T-112/98 *Mannesmannröhren-Werke/Komisija, Recueil*, II-729. lpp., 66., 67., 71., 73. un 78. punkts), kuru pretnostatījums ir tiesības uz šādiem jautājumiem neatbildēt. Saskaņā ar *Roquette* viedokli šī iespējamā aizstāvības tiesību pārkāpuma dēļ tā atbildes uz Komisijas jautājumiem esot sniegusi tikai pēc tam, kad tā bija izlēmusi sadarboties ar Komisiju.

264 Komisija apgalvo, ka formālais 1999. gada 2. marta informācijas pieprasījums ir ticis izsūtīts, balstoties uz Regulas Nr. 17 11. panta 5. punktu, un neviens no šajā informācijas pieprasījumā ietvertajiem jautājumiem nav bijis tāds, kas liktu *Roquette* atzīt savu dalību prettiesiskā nolīgumā. Turklāt Komisija uzskata, ka, ja jautājumi aicināja atzīties, *Roquette* bija tiesības atteikties uz tiem atbildēt. Komisija uzskata, ka, ievērojot, ka *Roquette* neatteicās atbildēt uz jautājumiem, tās sniegtās atbildes nebija atzišanās un ka tās ir sniegtas saistībā ar informācijas pieprasījumu un nevis saistībā ar Paziņojumu par sadarbību.

## 2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- <sup>265</sup> Vispirms ir jāuzsver, ka pretēji tam, ko apgalvo *Roquette*, Komisija nav uzskatījusi, ka attiecīgie dokumenti tai, atbildot uz formālo 1999. gada 2. marta informācijas pieprasījumu, balstoties uz Regulas Nr. 17 11. panta 1. punktu, ir nodoti tikai tāpēc, lai kvalificētu *Roquette* rīcību par tādu, uz kuru attiecas Paziņojuma par sadarbību D sadaļa. Faktiski no Lēmuma 426. apsvēruma izriet, ka tā šo pierādījumu ir ņēmusi vērā, tikai lai noteiktu naudas soda apmēra samazinājuma procentu tās izvērtēšanas pilnvaru ietvaros, ko tai atļauj paziņojuma D sadaļa.
- <sup>266</sup> Turklāt bez nepieciešamības pārbaudīt, vai, kā to apgalvo *Roquette*, noteikti Komisijas formulētie jautājumi saistībā ar tās informācijas pieprasījumiem pārkāpj aizstāvības tiesības, — kā to uzsvērusi pati *Roquette*, ir jāatzīmē, ka tā ir brīvi izvēlējusies atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem tās sadarbības ar Komisiju ietvaros. Faktiski *Roquette* būtu varējusi attiecīgā gadījumā neatbildēt uz šiem jautājumiem, protams, pastāvot riskam, ka tai netiks piemērots naudas soda samazinājums, balstoties uz Paziņojumu par sadarbību. Tādējādi ir jākonstatē, ka *Roquette* atbildes obligāti neapliecina tās spontānu sadarbību attiecīgās procedūras ietvaros, ievērojot, ka *Roquette* informāciju iesniedza tikai pēc informācijas pieprasījuma un nevis pati pēc savas iniciatīvas. Tātad *Roquette* nevar Komisijai pārnest, ka tā, nosakot naudas soda apmēra samazinājuma procentu, ir ņēmusi vērā faktu, ka *Roquette* ir sadarbojusies tikai pēc informācijas pieprasījuma, kuru tai bija nosūtījusi Komisija.

- 267 Visbeidzot, attiecībā uz to, ka Komisijai būtu bijis *Roquette* jāpiešķir vismaz Paziņojuma par sadarbību D sadaļā paredzētais maksimālais samazinājums, Pirmās instances tiesa uzskata, ka, ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus un it īpaši faktu, ka *Roquette* savu informāciju sniedza tikai pēc informācijas pieprasījuma, samazinājums 40 % apmērā no naudas soda apmēra ir piemērots.
- 268 Tā rezultātā ir jānoraida otrais iebildums — par to, ka Komisija ir kļūdaini apgalvojusi, ka *Roquette* attiecīgos dokumentus bija paziņojusi tikai savā atbildē uz informācijas pieprasījumu.
- 269 Ievērojot visu iepriekš iztīrīto, ir pilnībā jānoraida pamati, kas saistīti ar Komisijas pieļautajām kļūdām, vērtējot *Roquette* sadarbību administratīvā procesa laikā. Tā kā *Roquette* sadarbības administratīvā procesa laikā vērtējums nav prettiesisks, uz šī pamata Lēmums nav jāgroza.

V — *Par principa “ne bis in idem” pārkāpumu*

A — *Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti*

- 270 Ar savu pēdējo pamatu *Roquette* būtībā apgalvo, ka noticis *ne bis in idem* un samērīguma principa pārkāpums, ievērojot, ka Komisija neesot ņēmusi vērā, ka ASV

konkurences iestādes arī bija *Roquette* noteikušas sankcijas par to, ka tā ir bijusi šīs pašas aizliegtās vienošanās dalībniece.

- 271 Pamatojot šo pēdējo pamatu, *Roquette* ir atsaukusies uz Tiesas 1972. gada 14. decembra spriedumu lietā 7/72 *Boehringer/Komisija* (*Recueil*, 1281. lpp.), kurā norādīts, ka “attiecībā uz jautājumu par to, vai Komisijai tāpat varētu būt pienākums ņemt vērā sankcijas, ko noteikušas trešās valsts iestādes, tai nav jāpieņem lēmums, izņemot, ja attiecīgie fakti izskatāmajā lietā, kurus pret prasītāju izvirza Komisija, no vienas puses, un ASV iestādes, no otras puses, ir identiski”.
- 272 Saskaņā ar *Roquette* viedokli ASV konkurences iestāžu veiktajā procedūrā un Komisijas veiktajā procedūrā bijis jautājums ne vien par vienu un to pašu aizliegtās vienošanās veidu un vieniem un tiem pašiem autoriem, bet arī par identisku aizliegtās vienošanās īstenošanu un identisku dalībnieku rīcību.
- 273 Lai pierādītu, ka procedūras priekšmets Eiropas un ASV iestādēs ir bijis identisks, proti, pret konkurenci vērsta pasaules līmeņa aizliegtā vienošanās, *Roquette* atgriezās pie tās noslēgtās tiesas vienošanās (*Plea Agreement*). Šī vienošanās apliecinot, ka Savienotajās Valstīs uzliktais naudas sods attiecas ne vien uz *Roquette* rīcību Savienotajās Valstīs, bet arī uz tās rīcību Eiropas tirgū, tāpēc ka šī rīcība atspoguļoja aizliegtās vienošanās funkcionēšanu pasaules līmenī. Šī vienošanās ir noteikusi, ka “galvenie šīs aizliegtās vienošanās noteikumi bija sadalīt tirgus daļas starp nozīmīgiem nātrija glukonātu ražojošiem uzņēmumiem Savienotajās Valstīs un

citur un noteikt un saglabāt Savienotajās Valstīs un citur pārdotā nātrija glukonāta cenu”. Tādējādi saskaņā ar *Roquette* viedokli Savienotajās Valstīs uzliktais naudas sods nav sankcija tikai par tās rīcības ietekmi ASV tirgū, bet attiecas arī uz tās dalību aizliegtās vienošanās īstenošanā pasaules līmenī un tātad it īpaši — Eiropas līmenī.

274 *Roquette* uzskata, ka aizliegtās vienošanās ģeogrāfiskā definīcija pasaules līmenī tāpat izriet no aizliegtās vienošanās mērķiem, tādiem kā informācijas par klientiem apmaiņa un pārdošanas kvotu piešķiršana pasaules līmenī, kā arī sanāksmju noturēšana visā pasaulē.

275 Visbeidzot, novērtējot naudas soda apmēru, kā ASV konkurences iestādēm, tā Komisijai būtu bijis jāņem vērā *Roquette* tirdzniecības apgrozījums pasaulē. Tas, ka tirdzniecības apgrozījums esot ticis ņemts vērā divreiz, lai uzliktu sankcijas par vieniem un tiem pašiem faktiem, kā uzskata *Roquette*, esot pretrunā *ne bis in idem* un samērīguma principam.

276 Komisija uzskata, ka *Roquette* pamats ir noraidāms.

## B — Pirmās instances tiesas vērtējums

277 No judikatūras izriet, ka *ne bis in idem* princips, kam tāpat veltīts Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. protokola 4. pants, ir vispārējs Kopienu tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina tiesa (Tiesas 1966. gada 5. maija spriedums apvienotajās lietās 18/65 un 35/65 *Gutmann/EAEK* Komisija, *Recueil*, 149. lpp., 172. lpp., un 2002. gada 15. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P,

C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 un C-254/99 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, I-8375. lpp., 59. punkts; šajā sakarā skat. tāpat iepriekš 271. punktā minēto spriedumu lietā *Boehringer*/Komisija, 3. punkts).

- 278 *Ne bis in idem* aizliedz vienu un to pašu personu sodīt vairāk nekā vienu reizi par vienu un to pašu prettiesisko rīcību, lai aizsargātu vienas un tās pašas tiesiskās intereses. Šī principa piemērošana ir pakļauta trim kumulatīviem nosacījumiem, proti, faktu identiskums, pārkāpēja identiskums un aizsargājamo tiesisko interešu identiskums (šajā sakarā skat. Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 338. punkts).
- 279 Tādējādi judikatūra pieļauj kumulēt sankcijas: vienu — Kopienas, otru — valsts, pēc divu paralēlu procesu ar atšķirīgiem mērķiem pastāvēšanas, kuru pieļaujāmība izriet no īpašās pilnvaru sadales sistēmas starp Kopienu un dalībvalstīm aizliegtu vienošanos jautājumā. Tomēr vispārēja taisnīguma prasība nozīmē, ka, nosakot naudas soda apmēru, Komisijai ir pienākums ņemt vērā sankcijas, kuras jau tikušas piemērotas šim pašam uzņēmumam par šo pašu faktu, ja tas attiecas uz sankcijām, kas noteiktas par vienas dalībvalsts aizliegtās vienošanās regulējošo tiesību pārkāpumu, kurš tā rezultātā izdarīts Kopienu teritorijā (Tiesas 1969. gada 13. februāra spriedums lietā 14/68 *Wilhelm* u.c., *Recueil*, 1. lpp., 11. punkts, un iepriekš 271. punktā minētais spriedums lietā *Boehringer*/Komisija, 3. punkts; Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedumi lietā T-141/89 *Tréfileuropel* Komisija, *Recueil*, II-791. lpp., 191. punkts, un lietā T-149/89 *Sotralentz*/Komisija, *Recueil*, II-1127. lpp., 29. punkts).
- 280 Ciktāl *Roquette* apgalvo, ka, uzliedzot tai naudas sodu par to, ka tā bijusi aizliegtās vienošanās dalībniecē, par kuru sankcijas jau bija piemērojušas ASV iestādes, Komisija ir pārkāpusi *ne bis in idem* principu, saskaņā ar kuru tā nedrīkstēja noteikt vēl vienu sankciju tai pašai personai par to pašu aizliegto rīcību, ir jāatgādina, ka Kopienas tiesas ir atzinušas, ka uzņēmums tiesiski būt iesaistīts divos paralēlos procesos par vienu un to pašu prettiesisko rīcību un tādējādi tam var noteikt

dubultas sankcijas: vienu — kompetentā attiecīgās dalībvalsts iestāde, otru — Kopienas iestāde, tiktāl, ciktāl minētajiem procesiem ir atšķirīgi mērķi un pārkāptās tiesību normas nav identiskas (iepriekš 279. punktā minētais spriedums lietā *Wilhelm* u.c., 11. punkts; iepriekš 279. punktā minētais spriedums *Tréfileurope*/Komisija, 191. punkts, un iepriekš 279. punktā minētais spriedums *Sotralentz*/Komisija, 29. punkts).

281 No tā izriet, ka princips *ne bis in idem* vēl jo vairāk nevar būt piemērojams tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā, ja rūpīgās procedūras un sankcijas, kuras noteikušas Komisija, no vienas puses, un ASV iestādes, no otras puses, acīmredzami nesasniedz vienus un tos pašus mērķus. Faktiski, ja pirmajā gadījumā tie vērsti uz netraucētas konkurences saglabāšanu Eiropas Savienības vai EEZ teritorijā, otrajā gadījumā attiecīgā aizsardzība attiecas uz ASV tirgu (šajā sakarā skat. Tiesas 1970. gada 15. jūlija spriedumu lietā 44/69 *Buchler*/Komisija, *Recueil*, 733. lpp., 52. un 53. punkts, un Pirmās instances tiesas 1999. gada 25. marta spriedumu lietā T-102/96 *Gencor*/Komisija, *Recueil*, II-753. lpp., 103.–106. punkts). Aizsargāto tiesisko interešu identiskuma nosacījums, kas ir nepieciešams, lai piemērotu *ne bis in idem* principu, tādējādi nav izpildīts.

282 Turklāt ir jāuzsver, ka *Roquette* nedz izvirza, nedz pierāda, ka pastāv tiesību princips vai norma, vai starptautisko publisko tiesību paraža, kas aizliegtu dažādu dalībvalstu pārvaldes vai tiesu iestādēm ierosināt lietu un notiesāt vienu personu, balstoties uz vieniem un tiem pašiem faktiem, kas ietver sekas, kas izpaužas to teritorijā vai kompetences ietvaros. Bez pierādījumiem par šādas normas vai paražas pastāvēšanu, kas būtu saistoša Kopienai un trešām valstīm, kā, piemēram, Savienotajām Valstīm, un kas paredzētu šādu aizliegumu, Komisijai šāda pienākuma nav.

283 No tā izriet, ka ir jānoraida *Roquette* arguments par *ne bis in idem* principa pārkāpumu, balstoties uz to, ka attiecīgā aizliegtā vienošanās ir bijusi notiesāšanas priekšmets ārpus Kopienas teritorijas vai ka Komisija Lēmumā ir ņēmusi vērā



*Roquette* kopējo tirdzniecības apgrozījumu, ko jau vērā bija ņēmušas ASV iestādes, lai noteiktu naudas sodus.

- 284 Ciktāl *Roquette* apgalvo, ka Komisija nav ņēmusi vērā iepriekš 271. punktā minēto spriedumu lietā *Boehringer/Komisija*, saskaņā ar kuru Komisijai esot pienākums ņemt vērā trešās valsts iestāžu noteiktās sankcijas, ja Komisijas pret prasītāju uzņēmumu izvirzītie fakti, no vienas puses, un fakti, kurus pret to izvirzījušas šīs iestādes, ir identiski, ir jāatgādina, ka šī sprieduma 3. punktā Tiesa ir norādījusi:

“[...] attiecībā uz jautājumu par to, vai Komisijai tāpat var būt pienākums ņemt vērā sankcijas, ko uzlikušas trešās valsts iestādes, tai nav jālemj par to, vai attiecīgajā gadījumā Komisijas pret prasītāju izvirzītie fakti un ASV iestāžu izvirzītie fakti ir identiski.”

- 285 *Roquette* no šīs rindkopas secina, ka pretējā gadījumā Komisijai ir pienākums ņemt vērā sankcijas, kuras tai noteikušas ASV iestādes par to, ka tā bijusi pasaules mēroga aizliegtas vienošanās par nātrija glukonātu dalībiece, kas esot bijusi tāda paša veida aizliegtā vienošanās, kura tikusi īstenota ar tām pašam darbībām un paredzējusi dalībnieku identisku rīcību kā mērķa, tā lokalizācijas ziņā, kā tā, pret ko vērsusies Komisija savā Lēmumā, ar kuru *Roquette* uzlikts naudas sods 10,8 miljonu EUR apmērā.

- 286 Tomēr vispirms ir jāatzīmē, ka no šī iepriekš 271. punktā minētā sprieduma lietā *Boehringer/Komisija* punkta acimredzami izriet, ka Tiesa nebūt nav izlēmusi jautājumu par to, vai Komisijai ir pienākums ņemt vērā trešās valsts noteiktu sankciju gadījumā, kad šīs institūcijas un minēto iestāžu pret vienu uzņēmumu izvirzītie fakti ir identiski, bet tā ir padarījusi Komisijas un trešās valsts iestāžu inkriminētos faktus par priekšnoteikumu iepriekš minētajai iztaujāšanai.

- 287 Turklāt, otrkārt, ir svarīgi uzsvērt, ka konkrētās situācijas izvērtēšanas rezultātā rodas, no vienas puses, cieša savstarpēja atkarība starp dalībvalstu tirgiem un kopējo tirgu un, no otras puses, īpašā pilnvaru sadalīšanas sistēma starp Kopienų un dalībvalstīm aizliegto vienošanos jautājumā vienā un tajā pašā teritorijā, proti, kopējā tirgus teritorijā, tā kā Tiesa, atzīstot divu procesu ierosināšanas iespējamību, ir atzinusi, ka jāņem vērā pirmais represīvais lēmums atbilstoši taisnīguma prasībai (iepriekš 279. punktā minētais spriedums *Wilhelm* u.c., 11. punkts, un ģenerāladvokāta A. Majrā [A. Mayras] secinājumi iepriekš 271. punktā minētajam spriedumam lietā *Boehringer/Komisija, Recueil*, 1293. lpp., 1301.–1303. lpp.).
- 288 Tomēr šis acīmredzami nav tāds gadījums. Tā rezultātā, nepastāvot tieši izteiktai konvencionālajai normai, kas paredzētu Komisijai pienākumu, nosakot naudas soda apmēru, ņemt vērā šim pašam uzņēmumam par šo pašu faktu jau noteiktās sankcijas, kuras paredzējušas trešās valsts, piemēram, Savienoto Valstu, pārvaldes vai tiesu iestādes, *Roquette* nevar pamatoti Komisijai pārmest, ka tā izskatāmajā lietā nav ņēmusi vērā šo apgalvoto pienākumu.
- 289 Katrā gadījumā, lai gan, balstoties uz iepriekš 271. punktā minēto spriedumu lietā *Boehringer/Komisija*, būtu jāuzskata, ka taisnīguma princips uzliek Komisijai pienākumu ņemt vērā trešo valstu noteiktas sankcijas, ja Komisijas pret vienu uzņēmumu izvirzītie fakti ir identiski faktiem, kurus pret šo pašu uzņēmumu izvirza trešās valsts iestāde, ir jākonstatē, ka izskatāmajā lietā *Roquette* nav pierādījusi, ka ASV iestādes būtu vērsušās pret aizliegtās vienošanās piemērošanu vai sekām ārpus to teritorijas.
- 290 Faktiski attiecībā uz *Roquette* notiesāšanu Savienotajās Valstīs no vienošanās, kas noslēgta starp ASV tieslietu ministru un *Roquette*, kāda tā iesniegta Savienoto Valstu Kalifornijas Ziemeļu apgabala Apgabala tiesā [*United States District Court for the*

*Northern District Court of California*], izriet, ka *Roquette* ir ticis uzlikts naudas sods 2,5 miljonu USD apmērā. Lai gan šis darījums atsaucas uz faktu, ka nātrija glukonāta aizliegtās vienošanās mērķis bija nepieļaut konkurenci, nosakot un saglabājot cenu un sadalot "Savienotajās Valstīs un citur" pārdotā nātrija glukonāta tirgus daļas, nav pierādīts, ka šis darījums, kuru apstiprinājusi ASV tiesa, bija vērstis pret aizliegtās vienošanās piemērošanu vai sekām ārpus šīs valsts (šajā sakarā skat. iepriekš 271. punktā minēto spriedumu lietā *Boehringer/Komisija*, 6. punkts) un it īpaši — pret piemērošanu un sekām, kas konstatētas EEZ, kas turklāt acīmredzami ietilpst Komisijas teritoriālajās pilnvarās. Turklāt nevar apstrīdēt, ka Komisija ir veikusi pati savu izmeklēšanu (Lēmuma 54.–64. apsvērumi) un pati veikusi tai iesniegto pierādījumu novērtēšanu.

291 Šajos apstākļos ir jānoraida iebildums par to, ka Komisija ir pārkāpusi apgalvoto pienākumu ņemt vērā trešās valsts iepriekš noteiktās sankcijas, kā arī jānoraida *Roquette* gadījuma pēc celtais iebildums, kas saistīts ar samērīguma principa pārkāpumu, kas no tā izriet.

292 Ievērojot iepriekš iztīrāto, apmierināms ir tikai *Roquette* iebildums par kļūdainu naudas soda sākuma summas aprēķināšanai vērā ņemamā tirdzniecības apgrozījuma noteikšanu. Tādējādi Pirmās instances tiesai atbilstoši tās neierobežotajai kompetencei ir jānosaka šīs kļūdas sekas.

## Par neierobežotās kompetences pilnvaru izmantošanu

293 Vispirms Pirmās instances tiesa, balstoties uz savas neierobežotās kompetences pilnvarām, uzskata, ka, lai gan kļūda, kas saistīta ar *Roquette* "mātes ūdeņu"

tirdzniecības apgrozījuma vērā ņemšanu, aprēķinot tās naudas soda sākuma summu (skat. iepriekš 55. punktu), esot attiecināma uz *Roquette*, ar šo apstākli nevar attaisnot, ka šis kļūdainais tirdzniecības apgrozījums ir ņemts vērā, nosakot naudas soda sākuma summu (šajā sakarā skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu lietā *Aristrain/Komisija*, 586. punkts).

294 No tā izriet, ka tirdzniecības apgrozījums pasaulē, kas ņemams vērā, lai noteiktu *Roquette* naudas soda sākuma summu, paaugstinājās līdz EUR 9 820 600 — EUR 12 293 620 vietā un ka tās tirgus daļa bija 17,4 % un nevis 20,96 %.

295 Attiecībā uz šī samazinājuma sekām Pirmās instances tiesa atgādina, ka, tā kā uzņēmumi, kuri pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu, iedalīti grupās, lai noteiktu naudas soda apmēru, katras šādi identificētās grupas sliekšņa noteikšanai jābūt loģiskai un objektīvi pamatotai (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-23/99 *LR AF 1998/Komisija*, *Recueil*, II-1705. lpp., 298. punkts; 2003. gada 19. marta spriedumu lietā T-213/00 *CMA CGM u.c./Komisija*, *Recueil*, II-913. lpp., 416. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-191/98, no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line u.c./Komisija*, *Recueil*, II-3275. lpp., 1541. punkts).

296 Izskatāmajā lietā aizliegtās vienošanās dalībnieku iedalīšana divās kategorijās Lēmumā ir pamatota ar uzņēmumu relatīvo nozīmi konkrētajā tirgū, kas izteikta ar tirdzniecības apgrozījumu un tirgus daļām. Uz šī pamata *Jungbunzlauer*, *Fujisawa* un *Roquette* tika ietvertas pirmajā kategorijā, pamatojot ar to, ka tās bija trīs galvenie nātrija glukonāta ražotāji un tām piederēja pasaules tirgus daļas, kas pārsniedza 20 %. *Glucona* un *ADM*, kam piederušās tirgus daļas pārsniedza vismaz 10 %, tika ietvertas otrajā kategorijā (Lēmuma 380. un 382. apsvērumi).

297 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šo uzņēmumu relatīvā nozīme, izteikta tirdzniecības apgrozījuma un tirgus daļās, ir piemērots kritērijs, lai tos iedalītu

dažādās kategorijās. Šis kritērijs tomēr ir piemērojams, ievērojot samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu.

298 Ievērojot šos minētā principa apsvērumus, Pirmās instances tiesa uzskata, ka, ievērojot kļūdu, kas pieļauta, ņemot vērā *Roquette* tirdzniecības apgrozījumu, to nevar paturēt pirmajā kategorijā. Faktiski Pirmās instances tiesa uzskata, ka izskatāmajā lietā tas, ka *Roquette*, kuras tirgus daļa sasniedz 17,4 % un tirdzniecības apgrozījums pēc labojumiem — EUR 9 820 600, pēc uzņēmumu iedalīšanas dažādās kategorijās, balstoties uz to relatīvās nozīmes kritēriju, ir piemērota tāda pati sākuma summa 10 miljonu EUR apmērā kā *Fujisawa*, kuras tirgus daļa pēc *Roquette* tirgus daļas labojumiem sasniedz 37,1 % un tirdzniecības apgrozījums — EUR 20 843 500, kamēr *ADM*, kuras tirgus daļa sasniedz 9,7 % pēc labojumiem attiecībā uz *Roquette* tirgus daļu un tirdzniecības apgrozījums — EUR 5 485 810, tiek piemērota sākuma summa 5 miljonu EUR apmērā, ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principam.

299 Šo secinājumu neliek apšaubīt Komisijas izvirzītie argumenti, ka naudas sods nav ticis aprēķināts, balstoties uz tirdzniecības apgrozījumu. Faktiski, ja naudas soda apmērs nav ticis noteikts, tieši balstoties uz iesaistīto uzņēmumu tirdzniecības apgrozījumu, šis tirdzniecības apgrozījums tomēr noteica naudas soda sākuma summu, kas ir izšķiroša, nosakot naudas soda galējo apmēru. Vēl jo mazāk šo secinājumu liek apšaubīt Komisijas arguments, ka uzņēmumi ir tikuši iedalīti kategorijās, pamatojoties uz to, ka tie bija galvenie ražotāji, un nevis pamatojoties uz to tirgus daļu, kas pārsniedz vai ir mazāka par 20 %. Faktiski, no vienas puses, Komisija ir kļūdaini uzskatījusi, ka tās Lēmumā divas kategorijas ir rezultāts tikai trīs galveno ražotāju kritērija piemērošanai (skat. iepriekš 296. punktu) un, no otras puses, izskatāmajā lietā klasifikāciju, balstoties tikai uz šo kritēriju, nevar pamatot, ievērojot samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principus. Kas attiecas uz iepriekš 49. punktā minēto spriedumu *Acerinox*/Komisija, uz kuru atsaukusies Komisija, Pirmās instances tiesa uzskata, ka izskatāmajā lietā tā nevarēja uz to lietderīgi

balstīties tiktāl, ciktāl iesaistītajiem uzņēmumiem piederošās tirgus daļas minētajā lietā bija šauri dispersētas, jo tās bija starp 11 % un 18 %, kamēr izskatāmajā lietā tirgus daļas ir dispersētas starp 9,1 % un 37,1 % pēc *Roquette* tirdzniecības apgrozījuma labojumiem.

300 Ievērojot iepriekš iztīrīto, Pirmās instances tiesa atbilstoši savai neierobežotajai kompetencei uzskata, ka *Roquette* ir jāietver kategorijā, kas atrastos pa vidu starp Komisijas definēto pirmo un otro kategoriju, kurai sākuma summa tiek noteikta 7,5 miljonu EUR apmērā. Piemērojot Komisijas izskatāmajā lietā izmantoto metodoloģiju un citus apsvērumus, *Roquette* naudas sods tādējādi nosakāms 8,1 miliona EUR apmērā.

301 Tomēr Pirmās instances tiesa uzskata, ka, lai gan tas, ka šī kļūda ir piedēvējama *Roquette*, nedrīkst kavēt šīs kļūdas izlabošanu un tās seku novēršanu (skat. iepriekš 293. punktu), no tā tomēr nevar secināt, ka Pirmās instances tiesai, izmantojot savu neierobežoto kompetenci, nav nekādā veidā jāņem vērā vainojamība šajā kļūdā, izvērtējot šīs kļūdas sekas.

302 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa atzīmē, ka savā 1999. gada 19. novembrī Komisijai adresētajā vēstulē *Roquette* ir uzsvērusi šķidrā nātrija glukonāta vai “šķidrā *GDS*” jēdziena pārprotamību. Faktiski šajā vēstulē *Roquette* norādīja, ka “nosaukums ‘šķidrā’ *GDS* atbilst gan ‘mātes ūdeņiem’, kas tiek iegūti kā gala izstrādājums ‘cietā’ *GDS* kristalizācijā, gan arī ‘cietā’ *GDS* šķīduma izgatavošanai”.

303 Tālāk no šīs pašas vēstules redzams, ka *Roquette* šādi precizējusi sava šķidrā nātrija glukonāta īpatnības:

"[...] *Roquette* tāpat vērš uzmanību uz tās izstrādājuma — 'šķidrā' *GDS* — īpatnībām salīdzinājumā ar tās konkurentu izstrādājumiem. Faktiski *Roquette* izmanto 'cietā' *GDS* kristalizācijas paņēmieni, kura īpatnība ir tāda, ka, tā kā tiek izmantota viena fāze kristalizācijā, rodas 'mātes ūdeņi' (šķidrā *GDS*):

- ļoti nozīmīgā daudzumā;
- tādā kvalitātē, ka to ir iespējams pārdot,
- un ar zemu pašizmaksu.

Pretēji un, cik zināms *Roquette*, tās konkurentu ražošanas procesi rada tikai nelielu daudzumu "mātes ūdeņu" tāpēc, ka tiek izmantotas vairākas fāzes kristalizācijā, tas ir ar zemāku kvalitāti un tas nav pārdodams vai ir maz pārdodams ražošanas sektorā. *Roquette* konkurentu 'šķidrā' *GDS* tāpat drīzāk atbilst no 'cietā' *GDS* izgatavotam šķīdumam, proti, izstrādājumam, kura pašizmaksa ir daudz augstāka.

*Roquette* ražošanas process ir komercnoslēpums, tāpat kā neizbēgamā 'šķidrā' *GDS* izgatavošana, kas — vismaz lietas faktu norises laikā — konkurentiem nebija zināmi. Šis precizējums ir ļoti nozīmīgs tiktāl, ciktāl šis ražošanas procesa īpatnības dēļ *Roquette* vienmēr ir iestājusies pret to, ka ar tās konkurentiem organizētās

sanāksmes tiktu attiecinātas arī uz 'šķidro' *GDS*, neraugoties uz to, ka viņi uz to uzstāja."

304 Savā 1999. gada 3. maija vēstulē *Roquette* ir precizējusi, ka šīs vēstules pielikumā minētās sanāksmes tiktāl, "ciktāl tas skar *Roquette*, ir attiekušās tikai uz kristalizēto *GDS* (cieto), nevis uz šķidro *GDS*". Savā 2000. gada 25. jūlija atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Roquette* tāpat ir norādījusi, ka "tās *GDS* ražošanas procesa dēļ [tā] saražo nozīmīgu daudzumu šķidrā glukonāta (vai "mātes ūdeņu")" un ka tā "vienmēr ir iestājusies pret to, ka šķidrās glukonāts ietilptu kvotās un, vispārīgākāk, būtu pakļauts sanāksmju laikā pieņemtajiem noteikumiem".

305 Turklāt 1998. gada 12. maija *Fujisawa* Paziņojumā par sadarbību, *Fujisawa* paudusi uzskatu, ka "mātes ūdeņi" nav gala izstrādājums un tāpēc tie neietilpstot aizliegtās vienošanās piemērošanas jomā.

306 Visbeidzot, savās 1999. gada 3. maija un 2001. gada 21. maija vēstulēs *Roquette* ir Komisijai paziņojusi tirdzniecības apgrozījumu sadaļā "šķidrās nātrija glukonāts" pēc 1999. gada 2. marta un 2001. gada 11. maija informācijas pieprasījumiem.

307 Ievērojot iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa atzīmē, ka *Roquette* Komisijai 1999. gada 19. novembra vēstulē sniegtie paskaidrojumi neļauj uztvert ekvivalenci starp *Roquette* nātrija glukonātu un "mātes ūdeņiem". Šajā vēstulē *Roquette*, protams, uzsver, ka šķidrā nātrija glukonāta vai "šķidrā *GDS*" jēdziens varētu atbilst gan "mātes ūdeņiem", kas iegūti kā blakus izstrādājums "'cietā' *GDS*" kristalizācijā, gan no "'cietā' *GDS*" izgatavotam šķidrumam un ka tā izmanto "'cietā' *GDS*" kristalizācijas paņēmieni, kura īpatnība ir tāda, ka, tā kā tiek izmantota viena



kristalizācijas fāze, rodas “mātes ūdeņi” ievērojamā apjomā, tādā kvalitātē, ka tos ir iespējams pārdot, un ar zemu pašizmaksu, taču no tā tomēr nav saprotams, ka *Roquette* izstrādājums šķidrā veidā, kas minēts ar nosaukumu “šķidrāis nātrija glukonāts” atbilst tikai tās “mātes ūdeņiem”.

- 308 Fakts, ka *Roquette* Komisijai savās 1999. gada 3. maija un 2000. gada 25. jūlija vēstulēs ir norādījusi, ka aizliegtās vienošanās sanāksmes tiktāl, ciktāl tās skar *Roquette*, ir attiekušās tikai uz kristalizēto *GDS* (cieto), bet ne uz šķidro *GDS*, vai ka tā vienmēr ir iestājusies pret to, ka sanāksmju laikā pieņemtie noteikumi attiektos uz šķidro glukonātu, nenorāda skaidrāk, ka *Roquette* ražotais šķidrāis nātrija glukonāts ir tikai “mātes ūdeņi”.
- 309 Nepastāvot precizitātei par to, ka *Roquette* šķidrāis nātrija glukonāts un “mātes ūdeņi” ir pilnīgi ekvivalenti, Komisija varēja tiesiski uzskatīt, ka *Roquette* ražoja ne vien “mātes ūdeņus”, bet arī šķidro nātrija glukonātu, kas līdzinās tās konkurentu ražotajam. Tā rezultātā Komisija varēja tiesiski pieprasīt, lai *Roquette* iesniedz datus par tās tirdzniecības apgrozījumu, proti, tās šķidrā nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījumu.
- 310 Turklāt savās 1999. gada 3. maija un 2001. gada 21. maija atbildēs uz Komisijas informācijas pieprasījumiem, kas it īpaši attiecās uz *Roquette* šķidrā nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījumu, *Roquette* nav precizējusi, ka tās šķidrāis nātrija glukonāts pilnībā atbilst tās “mātes ūdeņu” tirdzniecības apgrozījumam. *Roquette* izvirzītais fakts, ka Komisija tai ir pieprasījusi stingri izpildīt informācijas pieprasījuma formulārus, tai neliedza novērst Komisijas kļūdu un precizēt, ka tās šķidrā nātrija glukonāta tirdzniecības apgrozījums pilnībā atbilst tās “mātes ūdeņu” tirdzniecības apgrozījumam. Šis secinājums vēl jo vairāk ir spēcīgāks, ievērojot *Roquette* šķidrā nātrija glukonāta ražošanas un pārdošanas veidu, un tai būtu bijis jāapzinās, ka tā riskē radīt pārpratumu no Komisijas puses.

- 311 Turklāt, tā kā *Roquette* var uzskatīt par lielu uzņēmumu, ir tiesa, ka tai bija zināšanas un juridiski ekonomiskā infrastruktūra, kas tai ļautu zināt, ka tās tirdzniecības apgrozījumu varētu izmantot, aprēķinot tai uzliedzamā naudas soda apmēru.
- 312 Tāpēc Komisija varēja, aprēķinot naudas sodu, balstīties uz tirdzniecības apgrozījumu, kuru *Roquette* bija paziņojusi ar virsrakstu “šķidrāis nātrija glukonāts”. *Fujisawa* tās 1998. gada 12. maija paziņojumā par sadarbību ietvertais paziņojums, saskaņā ar kuru “mātes ūdeņi” nav gala izstrādājums un nav ietverti aizliegtās vienošanās piemērošanas jomā, tikai apstiprina šīs aizliegtās vienošanās piemērošanas jomu. Pretēji tam, ko uzskata *Roquette*, tam nav nozīmes, izlemjot jautājumu par to, vai Komisijai būtu bijis jāzina, ka *Roquette* šķidrāis nātrija glukonāts atbilst “mātes ūdeņiem”.
- 313 Tādējādi šķiet, ka administratīvā procesa laikā un, konkrētāk — atbildot uz Komisijas precizējošajiem jautājumiem — *Roquette* ir pieļāvusi rupju neuzmanību, pietiekoši skaidri un nepārprotami nesniedzot informāciju par to, ka tās šķidrāis nātrija glukonāts un “mātes ūdeņi” ir viens un tas pats izstrādājums.
- 314 Pirmās instances tiesa īpaši atzīmē, ka *Roquette* savu tirdzniecības apgrozījumu pēc Komisijas 2001. gada 11. maija informācijas pieprasījuma, kas sagatavots, balstoties uz Regulas Nr. 17 11. pantu, un kurā Komisija vērsa šī pieprasījuma adresātu uzmanību uz Regulas Nr. 17 15. pantu, ir paziņojusi kļūdaini. Saskaņā ar šo normu Komisija, pieņemot lēmumu, var uzņēmumam uzlikt naudas sodu no EUR 100 līdz EUR 5000 apmērā, ja šīs uzņēmums, atbildot uz Regulas Nr. 17 11. pantā paredzēto informācijas pieprasījumu, neuzmanības dēļ sniedz neprecīzu informāciju.

- 315 Tāpēc Pirmās instances tiesa uzskata, ka, ievērojot *Roquette* rupjo neuzmanību, tiesai, ievērojot tās neierobežoto kompetenci, ir jāpalielina naudas soda apmērs par EUR 5000.
- 316 Tāpēc Pirmās instances tiesa uzskata, ka *Roquette* naudas sods palielināms līdz EUR 8 105 000.

### Par pieteikumu par procesa organizatoriskajiem pasākumiem

- 317 Pēc tam, kad attiecībā uz *Jungbunzlauer* tika atcelts Lēmums, ar kuru tai bija uzlikts naudas sods 20,4 miljonu EUR apmērā par to, ka tā bijusi aizliegtās vienošanās nātrija glukonāta sektorā dalibniece, un 2004. gada 29. septembrī tika pieņemts Lēmums attiecībā uz *Jungbunzlauer* un trim citām *Jungbunzlauer* grupas sabiedrībām, tām nosakot naudas sodu 19,04 miljonu EUR apmērā par to, ka tās bijušas aizliegtās vienošanās nātrija glukonāta sektorā dalibnieces, *Roquette* uzskata, ka ir radies jauns fakts, kas attaisno jaunu pamatu un procesa organizatoriskos pasākumus.
- 318 Būtībā *Roquette* uzskata, ka, tā kā 2004. gada 29. septembra lēmums *Jungbunzlauer* un trim citām *Jungbunzlauer* grupas sabiedrībām noteica naudas sodu, kas bija mazāks par naudas sodu, kāds tai bija uzlikts Lēmumā, tiek pieņemts, ka *Jungbunzlauer* ir tikusi dota "otra iespēja" aizstāvēties un iesniegt jaunus argumentus. *Roquette* uzskata, ka tai nav bijusi šāda "otra iespēja". Tādēļ tā izvērta jaunu pamatu, kas saistīts ar labas pārvaldības, vienlīdzīgas attieksmes un aizstāvības tiesību aizsardzības principa pārkāpumu.

- 319 Lai ņemtu vērā šo jauno faktu, *Roquette*, pirmkārt, lūdz, lai, saistībā ar procesa organizatorisko pasākumu pieņemšanu, balstoties uz Reglamenta 64. panta 4. punktu, Komisija izteiktu savu nostāju attiecībā uz *Roquette* izvirzīto jauno pamatu un atzītu Lēmumu par spēkā neesošu, ievērojot šo jauno pamatu. Pakārtoti *Roquette* lūdz Pirmās instances tiesu noteikt jebkādus citus lietderīgus pasākumus, kurus tai ļauj veikt tās Reglaments, tādus kā procesa atsākšana vai lietu apvienošana.
- 320 Komisija apstrīd visus šos *Roquette* prasījumus.
- 321 Pirmās instances tiesa atgādina, ka no procesa organizatorisko pasākumu mērķiem, kā tie deklarēti Reglamenta 64. panta 1. un 2. punktā, izriet, ka tie ietilpst Pirmās instances tiesas procesa dažādos posmos, kuru norisi tie tiecas atvieglot. No tā izriet, ka pēc mutvārdu procesa beigām neviens lietas dalībnieks nevar pieteikt procesa organizatorisko pasākumu noteikšanu, ja vien Pirmās instances tiesa neizlemj atsākt mutvārdu procesu (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-227/92 P *Hoechst*/Komisija, *Recueil*, I-4443. lpp., 102. un 103. punkts).
- 322 Tā rezultātā, neraugoties uz *Roquette* prasības izkārtojumu, vispirms ir jālemj par iespēju atsākt mutvārdu procesu šajā lietā.
- 323 Kā tas ir atzīts judikatūrā, Pirmās instances tiesai lūgums par mutvārdu procesa atkārtotu uzsākšanu, lai ņemtu vērā, kā apgalvots, jaunus faktus, ir jāapmierina tikai tad, ja ieinteresētais lietas dalībnieks balstās uz tādiem faktiem, kas var būtiski ietekmēt prāvas iznākumu, kurus tas nebūtu varējis izvirzīt pirms mutvārdu procesa pabeigšanas [Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-200/92 P *ICI*/Komisija, *Recueil*, I-4399. lpp., 60. un 61. punkts, un Pirmās instances tiesas 2002. gada

25. jūnija spriedums lietā T-311/00 *British American Tobacco (Investments)/Komisija, Recueil*, II-2781. lpp., 53. punkts].

- 324 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa atzīmē, ka izskatāmajā lietā tiesvedība attiecas uz Komisijas pieņemtā Lēmuma tiesiskumu attiecībā uz *Roquette*. Faktiski *Roquette* lūdz atcelt Lēmumu tiktāl, ciktāl ar to tai uzlikts naudas sods 10,8 miljonu EUR apmērā. Turklāt Pirmās instances tiesa norāda, ka 2004. gada 29. septembra lēmums ir acimredzami pieņemts vēlāk nekā Lēmums.
- 325 Kā tas atzīts judikatūrā, Kopienas tiesību akta tiesiskumu izvērtē, balstoties uz faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāvējuši lēmuma pieņemšanas brīdī (Tiesas 1979. gada 7. februāra spriedums apvienotajās lietās 15/76 un 16/76 Francija/Komisija, *Recueil*, 321. lpp., 7. un 8. punkts, un Pirmās instances tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās T-177/94 un T-377/94 *Altmann u.c./Komisija, Recueil*, II-2041. lpp., 119. punkts). Tā rezultātā, izvērtējot šāda tiesību akta tiesiskumu, tiek izslēgts, ka vērā ņem apstākļus, kas iestājušies pēc datuma, kurā Kopienas tiesību akts ir ticis pieņemts (šajā sakarā skat. 1997. gada 21. oktobra spriedumu lietā T-229/94 *Deutsche Bahn/Komisija, Recueil*, II-1689. lpp., 102. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt lēmuma tiesiskums principā būtu izvērtējams, balstoties uz faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem, kurus norādījuši lietas dalībnieki administratīvā procesa laikā un/vai kas ietverti šajā lēmumā. Pretējā gadījumā būtu jāapšaubā paralēlums starp iepriekšējo — administratīvo procesu un vēlāko — tiesas kontroles procesu, balstoties uz faktisko un tiesisko apstākļu identiskumu.
- 326 Tāpēc, tā kā *Roquette* izvērztais jaunais fakts acimredzami ir iestājies pēc Lēmuma pieņemšanas, šis fakts nevar ietekmēt šī Lēmuma spēkā esamību (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 16. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-133/95 un T-204/95 *IECC/Komisija, Recueil*, II-3645. lpp., 37. punkts). 2004. gada 29. septembra lēmums, kas pieņemts attiecībā uz *Jungbunzlauer* un tā trīs meitas

sabiedrībām, nav jauns fakts, kam būtu izšķiroša ietekme uz prāvas iznākumu. Tādējādi uz šī pamata nav no jauna jāatver process.

327 Šo secinājumu neliek apšaubīt fakts, ka *Roquette* tāpat lūdz grozīt Lēmumu. Protams, Pirmās instances tiesa var atbilstoši tās neierobežotajai kompetencei ņemt vērā papildu informācijas elementus, kuri, vērtējot naudas soda apmēru, nav minēti apstrīdētajā lēmumā, ņemot vērā prasītājas izvirzītos iebildumus (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-230/00 *Daesang* un *Sewon Europe/Komisija, Recueil*, II-2733. lpp., 61. punkts). Tomēr, ievērojot tiesiskās drošības principu, šai iespējai principā ir jāaprobežojas ar to, ka vērā tiek ņemti informācijas elementi par laiku pirms apstrīdētā lēmuma, kurus Komisija būtu varējusi zināt brīdī, kad tā šo Lēmumu pieņēma. Atšķirīga pieeja nozīmētu, ka Pirmās instances tiesa aizstātu administrāciju, novērtējot jautājumu, kas tai nebija jāpārbauda, bet tas novestu pie pilnvaru piesavināšanās un, vispārīgāk, traucētu funkciju sadales sistēmu un institucionālo līdzsvaru starp tiesas un pārvaldes iestāžu pilnvarām. 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšana pēc sava rakstura nav tāda, kas attaisnotu izņēmumu no šiem principiem. *Roquette* nav pierādījusi, ka šim lēmumam ir izņēmuma raksturs. Tāpēc, tā kā 2004. gada 29. septembra lēmums ir pieņemts pēc Lēmuma un nav tāds, kas attaisnotu atkāpšanos no principa, saskaņā ar kuru vērā var ņemt tikai tādus jaunus faktus, kas iestājušies pirms Lēmuma pieņemšanas, lūgums atsākt procesu un tādējādi arī pieteikums procesa organizatorisko pasākumu noteikšanai ir jānoraida.

328 Tas, ka Pirmās instances tiesa, izvērtējot apstrīdēto lēmumu, nevarēja ņemt vērā attiecīgos vēlākos faktus, nekavēja prasītāju atsaukties uz savām tiesībām Komisijai. Faktiski nekas neliedz prasītājam formāli lūgt Komisiju atsākt administratīvo procesu,

lai pārskatītu savu sākotnējo lēmumu, un, iespējams, iesniegt prasību Pirmās instances tiesā par Komisijas noraidošu attieksmi pret šo lūgumu.

- 329 Papildus Pirmās instances tiesa uzskata, ka, pat pieņemot, ka 2004. gada 29. septembra lēmums bija tāds, ka tas attaisnotu izņēmumu no aizlieguma ņemt vērā papildu faktus, kas iestājušies pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, izskatāmajā, lai attaisnotu procesa atkārtotu uzsākšanu, lietā nav izpildīts nosacījums, saskaņā ar kuru šim jaunajam elementam jābūt tādam, ka tas varētu izšķiroši ietekmēt prāvas iznākumu (skat. iepriekš 323. punktā minēto judikatūru).
- 330 Faktiski 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšana nekādi nevarēja būt labas pārvaldības, aizstāvības tiesību ieviešanas un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, kā to apgalvo *Roquette*.
- 331 Attiecībā uz apgalvoto labas pārvaldības principa pārkāpumu pietiek konstatēt, ka jauna lēmuma pieņemšana attiecībā uz *Jungbunzlauer* un trim pārējām *Jungbunzlauer* grupas sabiedrībām nebūtu varējusi ietekmēt labas pārvaldības prasību, kas bija jāievēro Komisijai, pieņemot Lēmumu attiecībā uz *Roquette*. Ja, pieņemot 2004. gada 29. septembra lēmumu, būtu noticis labas pārvaldības principa pārkāpums, attiecībā uz to varētu atsaukties vienīgi *Jungbunzlauer*. *Roquette* ir piesavinājusies pamatu, kuru izvirzīt nepieciešamības gadījumā var vienīgi *Jungbunzlauer*, lai izvirzītu attiecīgu iebildumu. Tādējādi šāds pamats nekādi nav apmierināms.
- 332 Tāpat attiecībā uz apgalvoto tās tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, ievērojot, ka pieņemts jauns lēmums attiecībā uz *Jungbunzlauer*, *Roquette* savā vārdā ir vienīgi izvirzījusi iebildumu, kuru, kā apgalvots, izvirzījusi trešā persona. Šajā sakarā ir

jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana prasa, lai ieinteresētajai personai būtu bijusi iespēja lietderīgi darīt zināmu tās viedokli par to faktu, iebildumu un apstākļu esamību un atbilstību, kurus Komisija apgalvojusi attiecībā uz šo personu (Pirmās instances tiesas 2003. gada 16. septembra spriedums apvienotajās lietās T-5/00 un T-6/00 *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, *Recueil*, II-5761. lpp., 32. un 33. punkts). Izskatāmajā lietā nav izvirzīts neviens apstāklis, saskaņā ar kuru 2004. gada 29. septembra lēmums ir iespaidojis Lēmumu attiecībā uz *Roquette*. *Roquette* nav iesniegusi nevienu norādi, saskaņā ar kuru pēc 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšanas šo lēmumu attiecībā uz to grozītu noteikti jauni fakti, kas tai būtu pārmesti. Šo iemeslu dēļ 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšana izskatāmajā lietā nekādi nav pārkāpusi *Roquette* tiesības uz aizstāvību.

333 Visbeidzot, attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu par faktu, ka *Jungbunzlauer* otro reizi bija pieņēmusi nostāju par faktiem, kas tai tika pārmesti, savukārt *Roquette* — nē, ir jāatgādina, ka principā tiek prezumēts, ka institūciju pieņemtie akti ir tiesiski un, tāpat, rada juridiskas sekas, ja vien tie nav tikuši atcelti vai atsaukti (iepriekš 323. punktā minētais spriedums lietā *ICI*/Komisija, 69. punkts). Tādējādi tiek prezumēts, ka lēmums, ar kuru dalībniekam nosaka naudas sodu, ir tiesisks un rada juridiskas sekas, sākot ar tā pieņemšanu. Un pretēji — lēmuma, ar kuru noteikts naudas sods, atsaukšanas sekas ir tādas, ka tiek izbeigtas šī lēmuma juridiskās sekas.

334 No tā izriet, ka Lēmums tiktāl, ciktāl tas sākotnēji attiecās uz *Jungbunzlauer*, un jaunais 2004. gada 29. septembra lēmums, kas pieņemts attiecībā uz *Jungbunzlauer* un trim citām *Jungbunzlauer* grupas sabiedrībām, nesniedza *Jungbunzlauer* iespēju "otro reizi" pieņemt nostāju attiecībā uz tai pārmestajiem faktiem. *Jungbunzlauer* izteicās par jauno lēmumu, kas sekoja pēc pirmā lēmuma atsaukšanas, padarot šo pēdējo lēmumu par nepastāvošu. Pirmās instances tiesa tādējādi uzskata, ka 2004. gada 29. septembra lēmuma pieņemšana nav bijusi tāda, kas radītu vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu attiecībā uz *Roquette*.



- 335 Tā rezultātā *Roquette* prasība atsākt procesu un tādējādi pieteikumi noteikt procesa organizatoriskos pasākumus šo iemeslu dēļ arī ir noraidāmi.
- 336 Attiecībā uz *Roquette* prasību apvienot izskatāmo lietu ar lietu T-492/04 *Jungbunzlauer u.c./Komisija* Pirmās instances tiesa uzskata, ka arī šī prasība ir noraidāma, ievērojot, ka izskatāmā lieta ir gatava iztiesāšanai.

### Par tiesāšanās izdevumiem

- 337 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Saskaņā ar šīs pašas normas 3. punkta pirmo daļu Pirmās instances tiesa var tiesāšanās izdevumus sadalīt, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs vienā vai vairākās sadaļās.
- 338 Izskatāmajā lietā Komisijai spriedums nav labvēlīgs tikai attiecībā uz *Roquette* nātrija glukonāta relatīvā tirdzniecības apgrozījuma vērā ņemšanu, lai aprēķinātu *Roquette* naudas soda apmēru. Tomēr tikai *Roquette* rupjas neuzmanības rezultātā Komisija ir ņēmusi vērā kļūdainu tirdzniecības apgrozījumu. Spriedums nav labvēlīgs *Roquette* attiecībā uz visiem pārējiem tās iesniegtajiem prasījumiem.
- 339 Šādā situācijā, taisnīgi novērtējot apstākļus izskatāmajā lietā, jānospiež, ka *Roquette* jāsedz visi pašas tiesāšanās izdevumi un visi Komisijas norādītie tiesāšanās izdevumi.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

nospriež:

- 1) noteikt *Roquette Frères SA* naudas sodu EUR 8 105 000 apmērā;
- 2) grozīt 2001. gada 2. oktobra Lēmumu C(2001) 2931 (galīgā redakcija) par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (COMP/E-1/36.756 — Nātrija glukonāts) tiktāl, ciktāl tas ir pretrunā 1. punktam;
- 3) prasību pārējā daļā noraidīt;
- 4) *Roquette Frères SA* atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus.

Azizi

Jaeger

Dehousse

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2006. gada 27. septembrī.

Sekretārs

Priekšsēdētājs

E. Coulon

J. Azizi

Satura rādītājs

Prāvas rašanās fakti .....	II - 3146
Process un lietas dalībnieku prasījumi .....	II - 3153
Juridiskais pamatojums .....	II - 3155
I — Par pārkāpuma smagumu .....	II - 3156
A — Ievads .....	II - 3156
B — Par tirdzniecības apjoma noteikšanu .....	II - 3158
1. Lietas dalībnieku argumenti .....	II - 3158
2. Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3162
C — Par aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi .....	II - 3164
1. Ievada apsvērumi .....	II - 3164
2. Par to, ka Komisija ir izvēlējusies kļūdainu paņēmieni, lai parādītu, ka aizliegtā vienošanās ir konkrēti ietekmējusi tirgu .....	II - 3169
a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3169
b) Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3170
3. Par iebildumiem, kas saistīti ar Komisijas vērā ņemtajiem apstākļiem, kuri apliecina aizliegtas vienošanās īstenošanu un sekas .....	II - 3173
a) Par atšķirīgām aizliegtās vienošanās fāzēm .....	II - 3173
Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3173
Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3174
b) Par aizliegtās vienošanās mērķu neīstenošanu darbības periodā .....	II - 3176
Ievads .....	II - 3176

Uzraudzības sistēma .....	II - 3177
— Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3177
— Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3178
Kvotas .....	II - 3179
— Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3179
— Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3180
Cena .....	II - 3183
— Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3183
— Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3184
Klientu sadale .....	II - 3186
— Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3186
— Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3186
c) Par iebildumiem, kas saistīti ar aizliegtās vienošanās ietekmes vērā ņemšanu, pamatojoties uz "Roquette" mītnē iegūtajām diagrammām .....	II - 3187
Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3187
Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3188
4. Par iebildumiem, kas saistīti ar to, ka Komisija, vērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi, nav ņēmusi vērā citus apstākļus .....	II - 3191
a) Par to, ka vērā nav ņemtas tirgus īpatnības .....	II - 3191
Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3191
Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3192
b) Pircēju viedokļa vērā neņemšana .....	II - 3194
Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3194
Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3195

ROQUETTE FRÈRES/KOMISIJA

c)	Aizdomu pilnās gaisotnes vērā neņemšana .....	II - 3197
	Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3197
	Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3198
D —	Par to, ka "Roquette" ir ierobežojusi aizliegtās vienošanās ietekmi ....	II - 3199
	a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3199
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3199
II —	Par pārkāpuma ilgumu .....	II - 3200
	A — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3200
	B — Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3202
III —	Par atbildību mikstinošiem apstākļiem .....	II - 3207
	A — Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3207
	B — Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3208
IV —	Par "Roquette" sadarbību administratīvā procesa laikā .....	II - 3210
	A — Ievads .....	II - 3210
	B — Par to, ka "Roquette" esot bijusi pirmā un vienīgā aizliegtās vienošanās dalībniece, kas iesniegusi Komisijai izšķirošus pierādījumus Lēmuma sagatavošanai .....	II - 3211
	1. Vispārīgi jautājumi .....	II - 3211
	2. Vispārīgi apsvērumi par noteikumiem, kas ir piemērojami izskatāmajā lietā, lai novērtētu lietas dalībnieku sadarbību administratīvā procesa laikā .....	II - 3211
	a) Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3211
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3213

3.	Par to, ka informācija, kuru Komisija ieguva pirms sadarbības ar “Roquette”, esot bijusi nepietiekama, lai pierādītu aizliegtās vienošanās pastāvēšanu .....	II - 3216
a)	Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3216
b)	Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3217
4.	Par to, ka tikai “Roquette” iesniegtie pierādījumi esot bijuši izšķiroši, sagatavojot Lēmumu .....	II - 3220
a)	Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3220
b)	Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3225
C —	Par to, ka Komisija kļūdaini atsaukusies uz to, ka “Roquette” attiecīgos dokumentus paziņojusi tikai savā atbildē uz informācijas pieprasījumu .....	II - 3226
1.	Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3226
2.	Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3227
V —	Par principa “ne bis in idem” pārkāpumu .....	II - 3228
A —	Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti .....	II - 3228
B —	Pirmās instances tiesas vērtējums .....	II - 3230
	Par neierobežotās kompetences pilnvaru izmantošanu .....	II - 3235
	Par pieteikumu par procesa organizatoriskajiem pasākumiem .....	II - 3243
	Par tiesāšanās izdevumiem .....	II - 3249